

İkitərəfli əlaqələr genişlənir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Əbu-Dabidə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti ilə görüşüb, bir sıra tədbirlərdə iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın dəvəti ilə bu ölkəyə səfər edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dekabrın 17-də Əbu-Dabidə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan ilə görüşü olub.

Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan Əbu-Dabidə keçirilən "Gələcəyin Oyunları 2025" adlı illik qlobal idman turnirinin açılış mərasimində iştirak etdiyinə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirdi.

Prezident İlham Əliyev də öz növbəsində dəvətə görə təşəkkür etdi və bu tədbirin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində yüksək səviyyədə təşkil olunması münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

Söhbət zamanı strateji tərəfdaşlığa əsaslanan Azərbaycan-BƏƏ ikitərəfli əlaqələrinin bütün sahələrdə, o cümlədən siyasi, iqtisadi, enerji, həmçinin bərpalanan enerji, mədəni, humanitar və digər istiqamətlərdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı.

2

Strateji tərəfdaşlığa əsaslanan uğurlu əməkdaşlıq

Azərbaycan-Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri münasibətləri yeni yüksəliş mərhələsindədir

Prezident İlham Əliyev Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanla görüş zamanı strateji tərəfdaşlığa əsaslanan Azərbaycan-BƏƏ ikitərəfli əlaqələrinin bütün sahələrdə, o cümlədən siyasi, iqtisadi, enerji, həmçinin bərpalanan enerji, mədəni, humanitar və digər istiqamətlərdə uğurla inkişaf etdiyini vurğulayıb.

Ümumiyyətlə, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri müasir dünyada öz inkişafı ilə seçilən dövlətlərdir. Azərbaycan ilə BƏƏ əlaqələrinin əsası 1991-ci ildə qoyulub. Azərbaycanın ərəb dünyası ilə dərin tarixi-mədəni bağlılığı var. Eyni zamanda Ərəb Dövlətləri Liqasının bütün üzvləri Azərbaycanın hazırda sədrlik etdiyi Qoşulmama Hərəkatının (QH) üzvləridir. İslamofobiya meyillərinə qəti şəkildə qarşı çıxan Azərbaycan 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü əsasında başlatılan

"Bakı Prosesi" sayəsində müsəlman ölkələri ilə Avropa dövlətlərinin nümayəndələrini bir araya gətirməklə mədəniyyətlərarası dialoqun dünya miqyasında təbliğinə güclü tökən verib. Məhz bu proses çərçivəsində Azərbaycan tərəfindən Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq forumları təşkil edilir.

4

Amnistiya təşəbbüsü geniş sosial əhatəyə malikdir

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan dövlətinin humanizm və ədalət prinsiplərinə söykənən siyasətini ardıcıl şəkildə davam etdirərək "Konstitusiyə və Suverenlik li" münasibətilə amnistiya elan olunması təşəbbüsü ilə çıxış edib. Bu addım dövlətin vətəndaşa yönəlik siyasətinin, sosial ədalətə və insanpərvərliyə verdiyi önəmin növbəti bariz nümunəsi kimi qiymətləndirilir. Təqdim olunan amnistiya aktının layihəsi geniş sosial əhatəyə malikdir və xüsusilə dövlətçilik maraqları naminə fədakarlıq göstərmiş şəxsləri diqqət mərkəzinə alır. Layihəyə əsasən, Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunması uğrunda aparılan döyüş əməliyyatlarında, o cümlədən Vətən müharibəsində və 2023-cü il sentyabrın 19-20-də keçirilmiş antiterror tədbirlərində iştirak etmiş şəxslərin cəzadan və ya cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi nəzərdə tutulur. Həmçinin bu əməliyyatlarda həlak olmuş və ya itkin düşmüş şəxslərin yaxın qohumları, Ermənistanın mülki əhaliyə qarşı hərbi təxribatları nəticəsində ölüb olmuş şəxslər də amnistiyanın əhatə dairəsinə daxil edilir.

6

Regiondakı yeni status-kvo Azərbaycanın hərbi-siyasi qələbələrinin nəticəsidir

Ulu Öndər hakimiyyətə gəldikdən sonrakı 10 il ərzində Azərbaycanın dövlət büdcəsini 17 dəfə artırmağa nail olması, bizim real müstəqilliyə gedən yolumuzun başlanğıcı hesab edilən "Əsrin müqaviləsi"ni imzalaması və neft-qaz ehtiyatlarımızın beynəlxalq bazara çıxarılması üçün layihələrin təməllərinin qoyulması ümumi gedişatı dəyişdi. Ümummilli Liderin siyasi varisi cənab İlham Əliyevin Ulu Öndərin siyasi kursunu uğurla davam etdirməsi və bu istiqamətdə qətiyyətli davranışları Azərbaycanın iqtisadi müstəqilliyinə tam şəkildə nail olunması istiqamətində həlledici amil kimi çıxış etdi. Çoxsaylı maneələrə baxmayaraq, Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın artan güc və imkanları hesabına, o cümlədən milli maraqlar zəminində barışmaz mövqeyi ilə, qlobal xarakterli layihələrin reallaşdırılmasına nail olmaqla respublikamızı sıradan postsovet dövlətindən qlobal aktor statusuna yüksəltdi.

4

Azərbaycan nümunəsi

Ölkəmizin qlobal tədbirlərə uğurlu evsahibliyi beynəlxalq miqyasda təqdir olunur

Cari il 15 dekabr tarixində Prezident İlham Əliyev 20 yaşınadək kişilər arasında futbol üzrə dünya çempionatının 2027-ci ildə Azərbaycanda keçirilməsi ilə əlaqədar Təşkilat Komitəsinin yaradılması haqqında sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda deyilir ki, Beynəlxalq Futbol Federasiyaları Assosiasiyası (FIFA) Şurasının 2025-ci il 2 oktyabr tarixli iclasında 20 yaşınadək kişilər arasında futbol üzrə dünya çempionatının (FIFA U-20 World Cup) 2027-ci ildə Azərbaycanda və Özbəkistanda keçirilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir. "Azərbaycanın 20 yaşınadək kişilər arasında futbol üzrə dünya çempionatı kimi mötəbər bir idman tədbirinə evsahibliyi etməsi onun idman ölkəsi kimi artan nüfuzunun daha da möhkəmlənməsinə, gələcəkdə belə mühüm layihələrin respublikamızda yüksək səviyyədə təşkilinə müsbət təsir göstərəcəkdir".

5

İqtisadi inkişaf və rahat həyat abad yoldan başlayır

Başa vurmaqda olduğumuz il ərzində də yeni yollarımızın açılışı oldu. Başlayaq elə işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdən. İyulun 3-də Prezident İlham Əliyev Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa yolunun açılışında iştirak etdi.

Mövcud yolun uzunluğu 101, yeni yolun uzunluğu isə 81,7 kilometrdir. Yeni yol məsafəni 19,3 kilometr qısaldır. Birinci texniki dərəcəyə uyğun olan yolun ilk 48 kilometr 6, qalan 33,7 kilometr 4 hərəkət zolağından ibarətdir. Yolboyu bir qovşağ, 11 körpü, 7 tunel, 6 viadukt, yeraltı keçidlər və digər zəruri infrastruktur yaradılıb.

Layihə çərçivəsində inşa edilən körpülərin ümumi uzunluğu 1557 metrdir. Viaduktların bəzilərinin tikintisi za-

manı Azərbaycanda ilk dəfə olaraq aşırım qalıbların üfüqi sürüşdürülməsi üsulu ilə betonlama işləri yerinə yetirilib. İnşaat işləri zamanı yolboyu dəmir-beton və metal sədd çəpərlər, işıqlandırma sistemi quraşdırılıb.

Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolu başlanğıcını Hacıqabul-Horadiz-Ağbend-Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolundan götürməklə Füzuli, Xocavənd, Xocalı və Şuşanı birləşdirir.

7

Ermənilər qərbi azərbaycanlıların doğma yurdlarına qayıtmalarını niyə böyük təhlükə hesab edirlər

Qərbi Azərbaycan ərazisinin özəli Azərbaycan torpaqları olması barədə tarixi həqiqətləri daim vurğulayan Prezident İlham Əliyev konfrans iştirakçılarına müəriciatında son iki yüz ildə ermənilər tərəfindən dəfələrlə deportasiya, soyqırımı və etnik təmizləmələrə məruz qalan soydaşlarımızın tarixi-mənəvi haqqının bərpə olunmasının bütün beynəlxalq konsepsiyalara uyğun olduğunu bildirmişdir.

XIX əsrin əvvəllərində imzalanmış "Gülüstan" və "Türk-mənçay" müqavilələrindən sonra ermənilərin kütləvi surətdə Azərbaycan torpaqlarına köçürülməsi ilə azərbaycanlıların deportasiya siyasətinin əsası qoyulub. Xüsusilə də 1905-1906, 1918-1921, 1948-1953 və 1987-1991-ci illərdə xalqımıza qarşı mərhələli şəkildə deportasiya və soyqırımları həyata keçirilib. Deportasiya siyasəti tarixi-mədəni irsimizin məhvi ilə də müşayiət olunub, abidələrimiz dağıdılıb, qədim Azərbaycan toponimləri saxta və uydurma adlarla əvəzlənib, ermənilər tərəfindən açıq şəkildə monoetnik dövlətçilik və etnik təmizləmə siyasəti həyata keçirilib.

6

İkitərəfli əlaqələr genişlənilir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Əbu-Dabidə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti ilə görüşüb, bir sıra tədbirlərdə iştirak edib

Əvvəli 1-ci səh.

Dövlətimizin başçısının BƏƏ-yə, BƏƏ Prezidentinin isə Azərbaycana səfərləri məmnunluqla xatırlanaraq, bütün bunların və müxtəlif səviyyələrdə həyata keçirilən digər qarşılıqlı səfərlərin münasibətlorimiz inkişafında roluna toxunuldu.

Görüşdə Azərbaycan və BƏƏ prezidentləri əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi apardılar.

Sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan "Gələcəyin Oyunları 2025" adlı illik qlobal idman turnirinin açılış mərasimində iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, "Gələcəyin Oyunları" hər il təşkil olunması nəzərdə tutulan qlobal idman turniridir. Turnir iki mərhələdə həyata keçirilir. İlk mərhələdə idmançılar fiziki idman növləri üzrə yarışrlar. İkinci mərhələdə isə idmançıların rəqəmsal oyunlar üzrə bacarıqları sınaqdan keçirilir. "Növbəti nəsil insanlar. Gələcəyini oyna" deyəti altında təşkil olunan turnirdə müxtəlif ölkələrdən idmançılar ümumilikdə 11 idman növü üzrə yarışacaqlar. Ötən il BƏƏ 9 iddiaçı namizəd arasında qalib gələrək, 2025-ci ildə keçiriləcək "Gələcəyin Oyunları" turnirine evsahibliyi etmək hüququ qazanıb.

Daha sonra Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şərafinə nahar verilib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Əbu-Dabidə keçiriləcək "Gələcəyin Oyunları 2025" global idman turnirinin açılış mərasimində iştirak etmək üçün Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində (BƏƏ) işgüzar səfərdədir. Dövlətimizin başçısının səfər çərçivəsində BƏƏ Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan ilə ikitərəfli görüşü keçirilib. Bu səfərin məqsədi yalnız idman tədbirində iştirakla məhdudlaşmır, həm də Azərbaycan-BƏƏ strateji tərəfdaşlığının möhkəmlənməsi, iqtisadi və humanitar əməkdaşlığın genişləndirilməsi, həmçinin regionda sabitliyin qorunması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Qeyd edək ki, "Gələcəyin Oyunları" turniri hər il təşkil olunur və idmançıların həm fiziki, həm də rəqəmsal oyunlar üzrə bacarıqlarını nümayiş etdirdiyi qlobal platformadır. Turnirin təşkilatçısı "Phyigital International" fiziki və rəqəmsal oyunların birgə keçirilməsini təşviq edir. Yarış iki mərhələdə keçirilir: idmançılar ilkin mərhələdə fiziki idman növləri, ikinci mərhələdə isə rəqəmsal oyun bacarıqları üzrə sınaqdan keçirilir. Dekabrın 18-dən 23-dək Əbu-Dabi Milli Sərgi Mərkəzində təşkil olunaacaq buiki turniro müxtəlif ölkələrdən idmanın 11 növü üzrə iştirakçıların qatılması nəzərdə tutulub.

AZƏRTAC səfərin əhəmiyyətini Azərbaycan-BƏƏ strateji tərəfdaşlığının möhkəmlənməsi, iqtisadi və humanitar əməkdaşlığın genişlənməsi, həmçinin regionda sabitliyin qorunması baxımından təhlil edir.

Siyasi iradə və qarşılıqlı etimad münasibətləri dərinləşdirir

Əvvəla diqqətə çatdırmaq yerinə düşər ki, Azərbaycan Respublikası Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə sürətlə inkişaf edən strateji tərəfdaşlıq münasibətlərini yüksək qiymətləndirir. Son illərdə ikitərəfli əlaqələr keyfiyyətcə yeni səviyyəyə yüksəlib, dövlət başçıları arasında mövcud münasibətlər bütün sahələrdə əməkdaşlığın inkişafına

tökən verir. Qarşılıqlı səfərlər isə əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə xidmət edir, iqtisadi, siyasi və humanitar əməkdaşlıq üçün geniş imkanlar yaradır.

Prezident İlham Əliyev indiyədək Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə 6 dəfə, BƏƏ Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan isə Azərbaycana 3 dəfə səfər edib. Bu səfərlər iki ölkə arasında strateji dialoqun və qarşılıqlı etimadın möhkəmlənməsində mühüm rol oynayır. Səfərlər zamanı imzalanan sənədlər və razılaşmalar əməkdaşlığın strukturu və gələcək hədəflərini dəqiqləşdirir. Belə ki, 2024-cü ilin yanvarında BƏƏ Prezidentinin Azərbaycanı ilk rəsmi səfəri zamanı "Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu" imzalanıb, 2025-ci ilin sentyabrında isə "Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Əlaqələri haqqında Birgə Bəyannamə" qüvvəyə minib. Bu sənədlər Azərbaycan və BƏƏ arasında ikitərəfli münasibətləri keyfiyyətcə yeni mərhələyə qaldıraraq strateji tərəfdaşlığın bütün sahələrdə möhkəmlənməsinə xidmət edir. Xüsusilə siyasət, iqtisadiyyat, ticarət, enerji və investisiya sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsini təmin edir, qarşılıqlı faydalı layihələrin daha səmərəli və davamlı şəkildə həyata keçirilməsi üçün mükəmməl hüquqi və institusional zəmin yaradır. Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Bəyannaməsi iki ölkə arasında etimadın artırılmasına, qarşılıqlı dialoqun intensivləşdiril-

məsinə və uzunmüddətli əməkdaşlıq perspektivlərinin müəyyənəndirilməsinə imkan verir.

Bu yanaşma həmçinin Azərbaycan və BƏƏ arasında dostluq və tərəfdaşlıq münasibətlərini daha da dərinləşdirir, gələcəkdə enerji və investisiya sahələrində yeni layihələrin həyata keçirilməsini asanlaşdırır. Sənədlərdə nəzərdə tutulmuş mexanizmlər iqtisadi-ticarəti əlaqələrin şəxələndirilməsinə, innovasiya və texnologiya sahəsində əməkdaşlığın gücləndirilməsinə, eləcə də sosial və humanitar sahələrdə birgə təşəbbüslərin inkişafına şərait yaradır. Nəticədə iki ölkə arasında əlaqələr yalnız kəmiyyət baxımından deyil, keyfiyyətcə də daha yüksək səviyyəyə çatır, bu isə regionda davamlı sabitlik və inkişaf üçün mühüm amil kimi çıxış edir.

Azərbaycan Prezidentinin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə budəfəki işgüzar səfəri həm də 2025-ci il iyulun 9-da imzalanmış "Hərtərəfli İqtisadi Tərəfdaşlıq Sazişi"-nin həyata keçirilməsini sürətləndirir. Bu saziş ticarət həcmələrinin artırılması, investisiya axınlarının şəxələndirilməsi, innovasiya və "yaşıl texnologiyalar" sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi, enerji və humanitar sahələrdə birgə təşəbbüslərin inkişafına şərait yaradır. Nəticədə iki ölkə arasında əlaqələr yalnız kəmiyyət baxımından deyil, keyfiyyətcə də daha yüksək səviyyəyə çatır, bu isə regionda davamlı sabitlik və inkişaf üçün mühüm amil kimi çıxış edir.

Ünvanlıqda bu günədək Azərbaycan və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında siyasi, iqtisadi, enerji, humanitar və mədəni sahələri əhatə

edən 50-dən çox ikitərəfli sənəd imzalanıb ki, bu da münasibətlərin institusional əsaslar üzərində inkişaf etdiyini göstərir. Parlamentlərarası əlaqələr də dinamik xarakter daşıyır və qarşılıqlı siyasi dialoqun mühüm tərkib hissəsi kimi çıxış edir. 2025-ci ildə hər iki ölkənin parlament sədrlərinin qarşılıqlı səfərləri qanunverici orqanlar arasında əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə və qarşılıqlı təcrübə mübadiləsinə geniş imkanlar yaradır. Bu əməkdaşlıq tərəflərin beynəlxalq hüquqa və coxtərəfli diplomatiyaya verdiyi önəmi nümayiş etdirməklə yanaşı, regional və global səviyyədə sülhün, təhlükəsizliyin və siyasi sabitliyin möhkəmləndirilməsinə mühüm töhfə verir.

Azərbaycan və BƏƏ eyni zamanda Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, Qoşulmama Hərəkatı və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı da daxil olmaqla beynəlxalq platformalar çərçivəsində uğurla əməkdaşlıq edirlər. Xüsusilə Azərbaycanın BMT Təhlükəsizlik Şurasında qeyri-daimi üzv olduğu 2012-2013-cü illərdə BƏƏ-nin ölkəmizə göstərdiyi siyasi dəstək yüksək qiymətləndirilir. Bu əməkdaşlıq tərəflərin beynəlxalq hüquqa və coxtərəfli diplomatiyaya verdiyi önəmi nümayiş etdirməklə yanaşı, regional və global səviyyədə sülhün, təhlükəsizliyin və siyasi sabitliyin möhkəmləndirilməsinə mühüm töhfə verir.

Ticarət, investisiya və "yaşıl enerji" əməkdaşlığı

Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında iqtisadi sahədə əməkdaşlıq son

illərdə dinamik şəkildə inkişaf edir və konkret rəqəmlərdə öz təsdiqini tapır. Belə ki, cari ilin yanvar-oktyabr aylarında iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsi əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 80 faizdən çox artaraq 147,49 milyon ABŞ dollarına çatıb. Bu artım qarşılıqlı iqtisadi maraqların genişləndiyini, eyni zamanda imzalanmış sazişlərin real nəticələr verdiyini göstərir. Investisiya sahəsində isə Azərbaycan İnvestisiya Holdingi ilə Əbu-Dabi İnkişaf Holdingi tərəfindən yaradılmış Birgə İnvestisiya Fondu bir sıra prioritet layihələrin maliyyələşdirilməsinə və uzunmüddətli iqtisadi əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə şərait yaradır.

Turizm sahəsində əlaqələrin inkişafında birbaşa aviareyslərin xüsusi rolunu da vurğulamalıyıq. Bakı ilə Əbu-Dabi, Dubay və Şarja şəhərləri arasında həyata keçirilən birbaşa uçuşlar insanların gediş-gəlişini asanlaşdırmaqla yanaşı, humanitar təmasların genişlənməsinə də töhfə verir. Cari il ərzində təxminən 39 min BƏƏ vətəndaşının Azərbaycana səfəri turizm əlaqələrinin artan xətt üzrə inkişaf etdiyini göstərir. Bununla yanaşı, iki ölkə arasında tranzit daşımalarnin hacminin 20 faizdən çox artması Azərbaycanın regional logistika mərkəzi kimi mövqeyinin möhkəmləndiyini və ticarət əlaqələrinin daha da genişləndiyini nümayiş etdirir.

Enerji sahəsində əməkdaşlıq isə Azərbaycan-BƏƏ strateji tərəfdaşlığının əsas istiqamətlərindən biri kimi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

BƏƏ-nin aparıcı enerji şirkətləri olan "Masdar" və ADNOC-un Azərbaycanın enerji sektorunda fəal iştirakı bu əməkdaşlığın bariz nümunəsidir. Günəş və külək-elektrik stansiyalarının tikintisini nəzərdə tutan bu layihələr ölkəmizin enerji təhlükəsizliyinin gücləndirilməsinə, bərpaolunan enerji mənbələrinin payının artırılmasına və "yaşıl keçid" strategiyasının sürətləndirilməsinə mühüm töhfə verir. Eyni zamanda bu təşəbbüslər Azərbaycan regionda "yaşıl enerji" sahəsində qabaqcıl ölkələrdən birinə çevirmək məqsədinə xidmət edir.

Humanitar diplomatiya münasibətlərinin mühüm istiqaməti kimi

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində minatəmizləmə fəaliyyətinə göstərdiyi dəstək ikitərəfli münasibətlərin humanitar ölçüsünü aydın şəkildə nümayiş etdirir. BƏƏ hökumətinin bu məqsədlə ANAMA-ya 5 milyon ABŞ dolları məbləğində maliyyə yardımı ayırması postmünaqişə dövründə təhlükəsizliyin təmin olunmasına, bərpa və yenidənqurma proseslərinin sürətləndirilməsinə mühüm töhfədir. Bu addım eyni zamanda BƏƏ-nin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və sülh gündəliyinə verdiyi siyasi, humanitar dəstəyin göstəricisi kimi qiymətləndirilir. Humanitar sahədə əməkdaşlıqla yanaşı, təhsil istiqamətində də əlaqələr ardıcıl şəkildə

genişlənilir və qarşılıqlı mədəni yaxınlaşmanı təşviq edir.

Bu baxımdan, 2024-cü ildə Azərbaycan Dillər Universitetində Şeyx Zayed adına ərəb dili auditoriyasının açılması iki ölkə arasında təhsil və mədəni əməkdaşlığın mühüm nümunələrindən biri hesab olunur. Hazırda Azərbaycanın bir sıra ali və ümumtəhsil müəssisələrində ərəb dilinin tədrisi gənclər arasında dil biliklərinin və mədəni anlayışın formalaşmasına xidmət edir. Eyni zamanda Azərbaycanın və BƏƏ-nin aparıcı ali təhsil müəssisələri arasında imzalanmış anlaşma memorandumları akademik mübadilənin, birgə elmi tədqiqatların və təcrübə proqramlarının genişləndirilməsinə imkan yaradır.

Ölkələrimiz arasında mədəni sahədə əlaqələr də ardıcıl və sistemli şəkildə inkişaf etdirilir. Keçirilən mədəniyyət günləri, sərgilər və təqdimatlar xalqlar arasında qarşılıqlı anlaşmanın möhkəmlənməsinə mühüm töhfə verir. Xüsusilə 2024-cü ildə Əbu-Dabi şəhərində təşkil olunan "Şuşa Günləri" adlı tədbir Azərbaycanın zəngin tarixi və mədəni irsinin BƏƏ ictimaiyyətinə çatdırılması baxımından əlamətdar hadisə kimi dəyərləndirilir. Bu cür təşəbbüslər humanitar diplomatiyanın güclənməsinə, ölkələrimizin dostluq münasibətlərinin daha da dərinləşməsinə və uzunmüddətli əməkdaşlıq üçün etibarlı əsasların formalaşmasına xidmət edir.

“Dövlət rüsumu haqqında” və “Lisensiyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 11 aprel tarixli 177-VIIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Lisensiyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 15 mart tarixli 176-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 20 aprel tarixli 866 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 7 may tarixli 388 nömrəli Fərmanının icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin bəzi qərarlarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 392

Bakı şəhəri, 16 dekabr 2025-ci il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, “Dövlət rüsumu haqqında” və “Lisensiyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 11 aprel tarixli 177-VIIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Lisensiyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 15 mart tarixli 176-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 20 aprel tarixli 866 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 7 may tarixli 388 nömrəli Fərmanının 2-ci hissəsinin icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin **qərarı alır**:

1. “Lisensiya blanklarının və əlavələrinin hazırlanmasına sifarişin verilməsi, onların bölgüsünün həyata keçirilməsi, blanklardan istifadənin uçotunun və hesabının aparılması Qaydası”nın və lisenziya, ümumi lisenziya, xüsusi lisenziya blanklarının və əlavələrinin formalarının təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 5 avqust tarixli 295 nömrəli Qərarına (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 8, maddə 1433 (Cild I) aşağıdakı məzmununda 9-11-ci hissələr əlavə edilsin:

“Xüsusi icra Məmurlarının Reyestrinin aparılması Qaydaları”nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 393

Bakı şəhəri, 16 dekabr 2025-ci il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, “Xüsusi icra məmurları haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 14 iyul tarixli 248-VIIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin bəzi fərmanlarında və Sərəncamında dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 13 avqust tarixli 478 nömrəli Fərmanının 2.2.2.1-ci abzasının icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin **qərarı alır**:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008-ci il 19 dekabr tarixli 277 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Dövlət orqanlarının aparatının (və ya onların fəaliyyətini təmin edən qurumların) və onun bölmələrinin adları”nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 394

Bakı şəhəri, 16 dekabr 2025-ci il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, “Pasportlar haqqında” və “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 13 iyun tarixli 214-VIIQD nömrəli Qanununun icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin **qərarı alır**:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008-ci il 19 dekabr tarixli 277 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008, № 12, maddə 1115 (Cild I);

“9. “Yanacaq doldurma və qaz təchizatı obyektlərinin quraşdırılması və istismarına ümumi lisenziya” blankının forması təsdiq edilsin (*10 nömrəli əlavə*).

10. “Yanacaq doldurma və qaz təchizatı obyektlərinin quraşdırılmasına xüsusi lisenziya” blankının forması təsdiq edilsin (*11 nömrəli əlavə*).

11. “Yanacaq doldurma və qaz təchizatı obyektlərinin istismarına xüsusi lisenziya” blankının forması təsdiq edilsin (*12 nömrəli əlavə*).

2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 6 fevral tarixli 36 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2023, № 2, maddə 299 (Cild I); Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2025-ci il 9 oktyabr tarixli 296 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş “Qaz qurğularının tikintisinə, qurulmasına, istismarına və işçi vəziyyətində saxlanması-na dair Tələblər”in 2.4-cü bəndində “təbii qaz təsərrüfatı” sözləri “qaz təchizatı” sözləri ilə əvəz edilsin.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saytında tanış ola bilərsiniz.

“Xüsusi icra Məmurlarının Reyestrinin aparılması Qaydaları” təsdiq edilsin (*əlavə olunur*).

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saytında tanış ola bilərsiniz.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova Aİ-nin Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri ilə görüşüb

Dekabrın 17-də Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova Avropa İttifaqının (Aİ) Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Mariyana Kuyundziç ilə görüşüb. Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə bildirilib ki, spiker Sahibə Qafarova nümayəndəliyin rəhbərini ölkəmizdə diplomatik fəaliyyətə başlaması münasibətilə təbrik edib və ona gələcək işlərində uğurlar arzulayıb.

Görüşdə Azərbaycanla Aİ arasında münasibətlərə dair fikir mübadiləsi aparılıb. Xüsusilə 2025-ci il ərzində əlaqələrdə, qarşılıqlı səfər və görüşlərdə müşahidə olunan müsbət dinamikadan məmnunluq ifadə olunub, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Antonio Košta və Avropa Komissiyasının prezidenti Ursula fon der Lyayen ilə görüşlərinin tərəflər arasında ikitərəfli gündəliyin müxtəlif aspektlərinin müzakirəsi baxımından əhəmiyyətli qeyd edilib.

Aİ-nin Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Mariyana Kuyundziç Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh istiqamətində əldə olunan irəliləyişlər münasibətilə təbriklərini çatdırıb və bunu tarixi hadisə kimi dəyərləndirib. Diplomat tərəflər arasında sülhün əldə olunması istiqamətində irəliləyişlərin həm region, həm qitə, həm də dünya üçün əhəmiyyətli hadisə olduğunu söyləyib.

Milli Məclisin Sədri diplomata Azərbaycan və Ermənistan arasında aparılan sülh prosesi, o cümlədən parlamentlər arasında etimad quruculuğu

tədbirləri haqqında məlumat verib. Spiker Sahibə Qafarova bu kontekstdə “Avropa İttifaqı-Ermənistan Tərəfdaşlığı üçün Strateji Gündəlik”də sülh prosesi baxımından narahatlıq doğuran məqamlara toxunub.

Azərbaycan parlamentinin Sədri Milli Məclisin Aİ-yə üzv ölkələrin parlamentləri ilə sıx əməkdaşlığın qeyd edib. O, özünün bu istiqamətdə səfərlərini və görüşlərini məmnunluqla xatırlayıb.

Spiker Sahibə Qafarova Avropa Parlamentinin Azərbaycan əleyhinə qətnamələrinə toxunaraq, bu gün regionda

mövcud olan reallıqların, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh prosesində əldə olunmuş nailiyyətlərin bu qətnamələrin nə dərəcədə qərəzli olmasını bir daha sübut etdiyini deyib.

Söhbət zamanı həmçinin Azərbaycanla Aİ arasında əlaqələrin müxtəlif aspektləri nəzərdən keçirilib. O cümlədən enerji sahəsində tərəfdaşlığın əhəmiyyəti vurğulanıb. Eyni zamanda nəqliyyat, ticarət və digər sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yeni imkanların olduğu diqqətə çatdırılıb.

"Azərbaycan"

Parlamentlərin əməkdaşlıq əlaqələrindən razılıq ifadə olunub

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova dekabrın 17-də Misir Ərəb Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Housam-Eldine Reda ilə görüşüb.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumata görə, spiker Sahibə Qafarova səfiri ölkəmizdə diplomatik fəaliyyətə başlaması münasibətilə təbrik edib və ona gələcək işlərində uğurlar arzulayıb.

Görüşdə ölkələrimiz arasında dostluq münasibətlərinin hazırkı səviyyəsinə razılıq ifadə olunaraq, əlaqələrin inkişafında dövlət başçıların rolunu dəstəyi xüsusi qeyd edilib.

Söhbət zamanı Milli Məclis və Misir parlamentinin həm yuxarı, həm də aşağı palataları arasında müsbət əməkdaşlıq əlaqələrindən razılıq ifadə olunub. Spiker Sahibə Qafarova özünün Misir Ərəb Respublikasına rəsmi səfərinin və keçirdiyi görüşlərin, həmçinin qarşı tərəfdən ölkəmizə səfərlərinin əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafına töhfə verdiyini bildirib, dostluq qruplarının fəaliyyətini qeyd edib.

Səfir Housam-Eldine Reda görüşə və təbriklərə görə təşəkkürünü ifadə edərək, gələcək fəaliyyətində digər sahələrdə oldu-

ğu kimi, qanunvericilik orqanları arasında da təmasların genişləndirilməsinə töhfə verməyə çalışacağını söyləyib.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər haqqında da fikir mübadiləsi aparılıb.

"Azərbaycan"

Prokurorluq orqanları arasında beynəlxalq əməkdaşlıq genişlənir

Baş prokuror Kamran Əliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Qəter Dövlətinin paytaxtı Doha şəhərində səfərdədir. Səfər çərçivəsində Qəter Dövlətinin baş prokuroru İssa bin Saad Al Nuaiminin dəvəti ilə nümayəndə heyəti Qəter Dövlətinin Baş Prokurorluğunda görüş keçirib.

Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətindən AZƏTAC-a verilən məlumata görə, Qəter Dövlətinin baş prokuroru qurumlar arasında yüksək səviyyəli işgüzar münasibətlərin ölkələrimizin siyasi rəhbərlikləri arasında formalaşmış dostluq münasibətlərindən qaynaqlandığını qeyd edib. O, ölkəmizə səfərini xatırlayaraq göstərilmiş xüsusi diqqətə görə minnətdarlığını bildirib.

Baş prokuror yüksək qonaqpərvərliyə görə təşəkkürünü bildirərək hər iki ölkənin prokurorluqları arasında formalaşmış səmərəli əməkdaşlıqdan məmnunluq ifadə edib.

Bununla yanaşı, daha əvvəl imzalanmış Anlaşma Memorandumunun icrası ilə bağlı konkret tədbirlər, həmçinin digər sahə-

lərdə əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə olunub. Baş prokuror həmçinin ölkəmizə səfərə dəvət edib.

Tədbir çərçivəsində bir sıra beynəlxalq təşkilatların və ölkələrin nümayəndələri ilə ikitərəfli görüşlər keçirilib.

Qəter Dövlətinin İnzibati Nəzarət və Şəffaflıq Qurumunun rəhbəri Hamad bin Nasser Al Misnad ilə görüşdə baş prokuror Kamran Əliyev həmçinin BMT-nin Korupsiyaya qarşı Mübarizə üzrə Konvensiyasına Tərəf Dövlətlərin 11-ci Assambleyasının sədri seçilməsi münasibətilə təbrik edib, ölkəmizdən olan nümayəndə heyətinə göstərilən yüksək qonaqpərvərliyə görə təşəkkür edərək qurumlar arasında yüksələn xətt üzrə inkişaf edən münasibətlərin olmasını vurğulayıb.

Bu il ölkəmizə səfərinin xüsusilə yad-daqalan olmasını xatırladan ev sahibi iki ölkənin qurumları arasında təcrübə mübadiləsinin vacibliyini bildirib. Bununla yanaşı, birgə fəaliyyətlə bağlı Azərbaycan tərəfinin təşəbbüslərinin dəstəkləndiyi ifadə edilib.

Baş prokuror Kamran Əliyevlə BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlığa qarşı Mübarizə İdarəsinin cari direktoru John Brandolino arasında görüşdə qurumlar arasında faydalı əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması və bir sıra birgə layihələrin uğurla icrası vurğulanıb. O, Azərbaycan Prokurorluğunun qurumun fəaliyyətində aktiv iştirakına görə təşəkkür edərək ölkəmizin irəli sürülmüş digər təşəbbüslərinin də BMT tərəfindən dəstəkləndiyini bildirib.

Bundan başqa, baş prokuror İranın ədliyyə naziri Əmin Hüseyn Rəhimli ilə ikitərəfli görüş keçirib.

Görüşdə dövlət başçıları arasında formalaşmış dost münasibətlərinin ölkələrimizin bütün sahələrdə ikitərəfli əməkdaşlığın yeni mərhələyə qaldırması vurğulanıb, hüquq-mühafizə, cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım, cinayət törətmiş şəxslərin və məhkumların verilməsi sahəsində qarşılıqlı əməkdaşlıqla bağlı konkret məsələlər müzakirə edilib.

Baş prokurorla Beynəlxalq Antikorrupsiya Akademiyasının cari dekani Drago Kos arasında ikitərəfli görüşdə Azərbaycanın akademiya göstərdiyi hərtərəfli dəstəyə görə təşəkkürünü çatdırmaqla tərəflər arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi və birgə layihələrin həyata keçirilməsi müzakirə edilib.

Tədbir müddətində həmçinin baş prokuror Kamran Əliyev Litva Xüsusi İstintaq Xidmətinin direktoru Linas Pervanas, Uganda Dövlət Prokurorluq Xidmətinin direktoru Lino Anguzu, Moldovanın baş prokuroru Aleksandru Makedon və digər nümayəndə heyətləri arasında ikitərəfli görüşlər keçirərək əməkdaşlıq perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparıb.

Dekabrın 17-də Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin növbəti iclası keçirilib.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumata görə, iclasda Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcra Məcəlləsində, “Həmkarlar İttifaqları haqqında”, “Sosial siğorta haqqında”, “Bələdiyyələrin statusu haqqında”, “Valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında”, “Azərbaycan Respublikasında vətəndaş mübarizəsi haqqında”, “Narkoloji xidmət

və nəzarət haqqında”, “Gənclər siyasəti haqqında”, “Yaşayış minimumu haqqında”, “Ünvanlı dövlət sosial yardımı haqqında”, “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında”, “İşsizlikdən siğorta haqqında”, “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında”, “Məşğulluq haqqında” və “Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi ikinci oxunuşda müzakirə edilib.

Komitənin sədri Hicran Hüseynova bildirib ki, qanun layihəsi vətəndaşların əmək hüquqlarının təmin edilməsinə xidmət etməkə yanaşı, əmək münasibətlərinin müasir və sosialyönümlü hüquqi tənzimlənməsinin təmin etməyi, beynəlxalq əmək normalarına uyğun-

luğun gücləndirilməsini, habelə normativ-hüquqi aktların tələblərinə uyğunlaşdırmanın aparılmasını nəzərdə tutur. Layihəyə əsasən, ölkədə əmək münasibətlərinin gender bərabərliyi prinsipi əsasında qurulması və qadınların məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə mövcud qanunvericilikdə qadın əməyinin qadağan edildiyi 674 peşə, vəzifə və iş yerinin sayı azaldılaraq 204-ə endirilib.

Komitə sədri qeyd edib ki, qanun layihəsinə daxil edilən anlayışlardan biri də “ailə vəziyyəti olan işçi” anlayışıdır və bu dəyişiklik ailə institutunun gücləndirilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Qanun layihəsinin müzakirəsində komitənin sədr müavini Jalə Əliyeva, üzvləri Pərvin

"Azərbaycan"

Azərbaycanın xarici siyasətinin uğurları

Strateji tərəfdaşlığa
əsaslanan uğurlu
əməkdaşlıqAzərbaycan-Birləşmiş
Ərəb Əmirlikləri
münasibətləri yeni
yüksəliş mərhələsindədir**Prezident İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın dəvəti ilə bu ölkəyə səfər edib.**

Dövlət başcısı Əbu-Dabidə keçirilən "Gələcəyin Oyunları 2025" adlı illik global idman turnirinin açılış mərasimində iştirak edib.

"Gələcəyin Oyunları" hər il təşkil olunması nəzərdə tutulan global idman turniridir. Turnir iki mərhələdə həyata keçirilir. İlk mərhələdə idmançılar fiziki idman növləri üzrə yarışirlar. İkinci mərhələdə isə onların rəqəmsal oyunlar üzrə bacarıqları sınaqdan keçirilir. "Növbəti nəsil insanlar. Gələcəyini oynama" dezi altında təşkil olunan turnirdə müxtəlif ölkələrdən idmançılar ümumilikdə 11 idman növü üzrə yarışacaqlar. Ötən il BƏƏ 9 iddiaçı namizəd arasında qalib gələrək 2025-ci ildə keçiriləcək "Gələcəyin Oyunları" turnirinə evsahibliyi etmək hüququ qazanıb.

Prezident İlham Əliyev Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanla görüş zamanı strateji tərəfdaşlığa əsaslanan Azərbaycan-BƏƏ ikitərəfli əlaqələrinin bütün sahələrdə, o cümlədən siyasi, iqtisadi, enerji, həmçinin bərpaolunan enerji, mədəni, humanitar və digər is-

tiqəmətlərdə uğurla inkişaf etdiyini vurğulayıb.

Ümumiyyətlə, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri müasir dünyada öz inkişafı ilə seçilən dövlətlərdəndir. Azərbaycan ilə BƏƏ əlaqələrinin əsası 1991-ci ildə qoyulub. Azərbaycanın ərəb dünyası ilə dərin tarixi-mədəni bağlılığı var. Eyni zamanda Ərəb Dövlətləri Liqasının bütün üzvləri Azərbaycanın hazırda sədrlik etdiyi Qoşulmama Hərəkatının (QH) üzvləridir. İslamofobiya meyillərinə qəti şəkildə qarşı çıxan Azərbaycan 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü əsasında başlatılan "Bakı Prosesi" sayəsində müsəlman ölkələri ilə Avropa dövlətlərinin nümayəndələrini bir araya gətirməklə mədəniyyət-lərəarası dialoqun dünya miqyasında təbliğinə güclü tökan verib. Məhz bu proses çərçivəsində Azərbaycan tərəfindən Ümumdünya Mədəniyyət-lərəarası Dialoq forumları təşkil edilir.

Son illər ölkələrimiz arasında iqtisadiyyat, o cümlədən energetika sahəsində əlaqələr dinamik inkişafdadır. 2017-ci ildən bəri Dubay şəhərində ölkəmizin ticarət nümayəndəliyi, 2019-cu ildən isə yerli məhsullarımızın BƏƏ və Körfəz ölkələrində satışını təşkil etmək və "Made in Azerbaijan" brendini BƏƏ bazarında daha çox tanıtmak üçün

"Azərbaycan Ticarət Evi" fəaliyyət göstərir. Hazırda Azərbaycanda BƏƏ investisiyalı 350-dən çox kommersiya qurumu qeydiyyatdadır.

Prezident İlham Əliyev indiyədək Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə 6 dəfə, BƏƏ Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan isə Azərbaycana 3 dəfə səfər edib. Bu səfərlər iki ölkə arasında strateji dialoqun və qarşılıqlı etimadın möhkəmlənməsində mühüm rol oynayıb. Səfərlər zamanı

imzalanan sənədlər və razılaşmalar əməkdaşlığın strukturunu və gələcək hədəflərini dəqiqləşdirir. Belə ki, 2024-cü ilin yanvarında BƏƏ Prezidentinin Azərbaycana ilk rəsmi səfəri zamanı "Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu" imzalanıb, 2025-ci ilin sentyabrında isə "Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Əlaqələri haqqında Birgə Bəyannamə" qüvvəyə minib. Bu sənədlər Azərbaycan və BƏƏ arasında ikitərəfli münasibətləri keyfiy-

yətə yeni mərhələyə qaldıraraq strateji tərəfdaşlığın bütün sahələrdə möhkəmlənməsinə xidmət edir.

İki ölkə arasında imzalanan sənədlərdən göründüyü kimi, Azərbaycan ilə BƏƏ arasında ki əlaqələr strateji xarakter daşıyır. Qarşılıqlı münasibətlərin dostluq xarakteri daşması tərəflərin bir-birinə siyasi dəstəyini də təmin edəcək.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan-BƏƏ strateji tərəfdaşlığı
Yaxın Şərq istiqamətində yeni
siyasi-iqtisadi mərhələyə qədəm qoyur

Azərbaycan Prezidentinin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə səfəri iki ölkə arasında son illərdə formalaşmış strateji tərəfdaşlıq xəttinin ardıcıl davamı və dərinləşməsi baxımından mühüm siyasi hadisə kimi qiymətləndirilir. Bu səfər ikitərəfli münasibətlərin cari gündəliyində olan məsələlərin müzakirəsi ilə yanaşı, Azərbaycanın Yaxın Şərq və Körfəz regionu ilə əlaqələrinin genişləndirilməsi baxımından da xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Son illər regional və global proseslər fonunda Azərbaycan-BƏƏ münasibətləri təkə siyasi dialoq müstəvisində deyil, iqtisadi, investisiya və enerji əməkdaşlığı istiqamətində də yeni məzmun qazanıb.

Bunu AZƏRTAC-a açıqlamasında siyasi şərhçi Ülviyyə Zülfiqar bildirib.

Siyasi şərhçi qeyd edib ki, Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında diplomatik münasibətlər 1992-ci ildə qurulub və müstəqillikdən sonra Körfəz ölkələri ilə əlaqələrin inkişafı Azərbaycanın xarici siyasətində prioritet istiqamətlərdən biri kimi müəyyən-ləşdirilib.

"İlk mərhələdə münasibətlər əsasən, siyasi dialoq və beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qarşılıqlı dəstək üzərində formalaşsa da, zamanla iqtisadi və ticari əməkdaşlıq da əlaqələrin mühüm komponentinə çevrilib. Xüsusilə 2000-ci illər ortalarından etibarən yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlər, iqtisadi komissiyaların fəaliy-

mühüm yer tutur. Azərbaycan və BƏƏ beynəlxalq platformalarda bir-birinin suverenliyi və ərazi bütövlüyünə ardıcıl dəstək nümayiş etdirir.

"Regional təhlükəsizlik, Yaxın Şərqdə və Cənubi Qafqazda baş verən proseslər ətrafında aparılan fikir mübadiləsi tərəflərin bir sıra əsas məsələlərdə oxşar mövqelərdən çıxış etdiyini təsdiqləyir", - deyə o bildirib.

Ü.Zülfiqar postmünaqişə dövründə Azərbaycanın həyata keçirdiyi bərpə və yenidənqurma layihələrini BƏƏ şirkətlərinin artan marağını da xüsusi vurğulayıb. Onun sözlərinə görə, "yaşıl enerji" zonalarının yaradılması, "ağıllı şəhər" konsepsiyalarının tətbiqi ilə bağlı aparılan müzakirələr gələcək əməkdaşlığın konkret və praktik nəticələr verəcəyini göstərir.

Siyasi şərhçinin fikrincə, Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə səfəri Azərbaycan-BƏƏ münasibətlərinin artıq daha institusional mərhələyə keçdiyini, siyasi və iqtisadi sahələrdə konkret əməkdaşlıq mexanizmlərinin formalaşdığını nümayiş etdirir və bu səfər iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın uzunmüddətli perspektivini daha da möhkəmləndirir.

Regiondakı yeni status-kvo
Azərbaycanın hərbi-siyasi
qələbələrinin nəticəsidir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müzəffər liderliyində Vətən müharibəsi və anti-terror tədbirlərində qazandığı böyük zəfərin ardınca yaranan yeni geosiyasi konfigurasiyanın bütövlükdə regionun sülh, sabitlik və əməkdaşlıq mühitində ehtiva olunan qərarına çevrildiyinə şahidlik etməkdəyik. Dövlət başçımızın ümumbəşəri dəyərlərə sadıq qalaraq bütün dünya xalqları ilə sülh və əməkdaşlıq şəraitində yaşamaq və bu istiqamətdə fəaliyyət göstərməyi, habelə digər dövlətlərlə beynəlxalq hüquq ümumtənnis normalarında əksini tapan prinsipləri rəhbər tutmaqla qurulan əlaqələr formatında həyata keçirdiyi çoxvektorlu xarici siyasət kursunun müşahidə olunan uğurları, eyni zamanda zəfərimizin yalnız hərbi-siyasi reallığa söykənmədiyini, həm də özündə çoxşaxəli pozitiv spektrləri əhatələdiyini göstərməkdədir.

kimi çıxış edə bilməməsi tarixində ilk dəfə olaraq Azərbaycanın təmsilində tədricən Cənubi Qafqazda əlverişli investisiya mühiti yarandı. Beləliklə, nəticə etibarilə tarix boyu bizim üçün böyük problemlərə yol açan coğrafi mövqeyimiz ölkəmizin inkişaf və tərəqqisində, xüsusən iqtisadi potensialının realizəsində mühüm rol oynayan dividendə çevrilməyə başladı.

Əlbəttə, qeyd olunan proseslər, o cümlədən Azərbaycanın artan iqtisadi potensialının təsiri ilə hərbi-siyasi imkanların güclənməsi bölgənin siyasi arxitekturasının müəyyən-ləşməsində respublikamızın roluna birmənalı müsbət təsir etmiş, Bakı bölgənin aparıcı aktoru kimi qəbullanmışdır. Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə başlanmış sülh prosesinin beynəlxalq hüquq ümumtənnis normalarında əksini tapan prinsiplərə əsaslanma, dövlətlərin bərabərliyi və suveren əməkdaşlığı kontekstinin rəhbər tutulması, qarşılıqlı hörmətə ehtiva olunan niyyətlərin bəyan olunması ölkəmizin irəli sürdüyü direktivlərə münasibətdə hər hansı şübhəyə yer qoymadığı üçün uzun bir dövr ərzində regionda sülh gündəliyi qarşısında öngəl kimi çıxış edən beynəlxalq subyektlər də prosesə dəstək verməyə başladılar. 8 avqust 2025-ci ildə Vaşinqtonda ABŞ və Azərbaycan arasında, o cümlədən Azərbaycan və Ermənistan arasında aparılan danışıqlar və əldə olunan razılaşmalar, həmçinin Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün və dövlətlərə münasibətlərin bərqərar edilməsinə dair sazişin paraflanması məhz bu reallığın bariz nümunəsi hesab edilə bilər.

Aydındır ki, qeyd olunan status-kvo Azərbaycanın hərbi-siyasi qələbələrinin birmənalı nəticəsidir. Lakin onu da nəzərdən qaçırmamaq lazımdır, bölgədə maraqlı olan global güclərin ortaq məxrəcə gətirilməsi, daha dəqiq desək, maraqlarının uzlaşdırılması ən azı zəfərin özü qədər əhəmiyyətlidir. Cənab İlham Əliyev məhz bu uzlaşmanı təmin etməklə Azərbaycanın uzun illərdən bəri təklif etdiyi əməkdaşlıq formatının realizəsi istiqamətində real addımlara start vermiş oldu. Nəticə etibarilə artıq bölgədə Azərbaycan və Ermənistan arasında kommunikasiya xətlərinin açılması istiqamətində real addımların atılması, həmçinin ölkəmizin tranzit potensialının genişlənməsi istiqamətində çoxşaxəli razılaşmalar ölkəmizin hərəkətverici qüvvə kimi çıxış etdiyi uğurlu, təhlükəsiz və bütövlükdə bölgə xalqlarının rifahında ehtiva olunan bir dönməni başlama-sından xəbər verir.

Bəhruz MƏHƏRRƏMOV,
Milli Məclisin deputatı

Prezident İlham Əliyevin şəxsi nüfuzu, global liderlik səriştəsi, diplomatik bacarığı, yürütdüyü balanslaşdırılmış siyasət sayəsində respublikamız mötəbər qurumlarda uğurla təmsil olunur, aktiv şəkildə beynəlxalq çağırışlara qoşulur və dünyanı narahat edən problemlərin həllinə mühüm töhfələr verir. Azərbaycanın regionda yaratdığı yeni reallıqlar, təhlükəsizlik və sülh vəd edən əməli işlər isə ölkəmizin həm də nüfuzlu beynəlxalq mərkəz rolunu oynamasına gətirib çıxarıb.

Bu gün beynəlxalq tədbirlərin baş tutduğu, global problemlərin dialoq yolu ilə həll edildiyi platforma kimi tanınan Azərbaycan həm də evsahibliyi etdiyi toplantıları yüksək təşkilatçılıq səviyyəsində keçirməsi ilə dünyada rəğbət qazanıb. Özü də təkcə paytaxt Bakıda deyil, ölkəmizin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur da daxil olmaqla hər bir bölgəsində yüksək səviyyəli global miqyaslı tədbirlər, konfranslar keçirilir ki, bu da respublikamızın hərtərəfli inkişafından xəbər verir.

20 yaşınadək kişilər arasında futbol üzrə dünya çempionatının (FIFA U-20 World Cup) 2027-ci ildə Azərbaycanda keçirilməsi barədə qərar qəbul edilməsi, eyni zamanda Bakının 2026-cı il "Dünya İdman Paytaxtı" elan olunması da Azərbaycanın global nüfuzuna əyani nümunələrdir.

Böyük etimadın təzahürü

Ötən il BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası kimi mötəbər bir tədbirin Azərbaycanda keçirilməsi ilə əlaqədar beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən yekdilliklə qərar verilməsinin özü ölkəmizə göstərilən böyük etimadın və hörmətin təzahürü idi.

COP29-a evsahibliyi edən Azərbaycan dünyanı birləşdirən ölkə olaraq beynəlxalq səviyyədə adından söz etdirdi. Həmin vaxt 196 ölkədən gələn 70 mindən çox iştirakçı, o cümlədən 80-dən artıq prezident, vitse-prezident və baş nazir dünyanın ekoloji fəlakətdən xilas üçün Bakıya toplaşaraq iqlim dəyişmələrinin yaratdığı fəsadların aradan qaldırılması üçün real yolları aradırlar, konkret təkliflər irəli sürdülər və bu sayədə müsbət nəticələr əldə edildi. Həmçinin ölkəmizə gələn ənənəbi qonaqların hər birinin Azərbaycanın COP29-a yüksək səviyyədə təşkilatçılıq etdiyini münənnuqluqla vurğulaması ölkəmizin bu global tədbirə layiqli evsahibliyindən xəbər verirdi.

Ümumiyyətlə, iştirakçı sayına görə nəhəng tədbir olan COP29-a qədər də Azərbaycan neçə-neçə dünyamiqyaslı tədbirə layiqincə evsahibliyi edib. Hələ

Azərbaycan nümunəsi

Ölkəmizin global tədbirlərə uğurlu evsahibliyi beynəlxalq miqyasda təqdir olunur

İllər əvvəldən belə kütləvi tədbirləri keçirməklə bağlı yetərinə təcrübə sahib olan Azərbaycan hər zaman ortaya örnək götürüləcək nümunə qoyub. İstər siyasi, iqtisadi, mədəni, idman və sair olsun, fərqi yoxdur, ölkəmizdə keçirilən tədbirlər ideal formada həyata keçirilməsi ilə diqqət cəlbib. Təşkilatçılığın yüksək səviyyədə olmasından tutmuş, nümunəvi evsahibliyinə, qonaqpərvərliyə, insanların məhrəbliliyinə görə qonaqlarında unudulmaz təəssüratlar yaradıb. Avropa Oyunları, İslam Həmrəyliyi Oyunları, "Eurovision", eləcə də Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi dövründə bu çərçivədə ölkəmizdə həyata keçirilən SPECA-nın Zirvə görüşü, Beynəlxalq Astronavtika Konqresi kimi mühüm tədbirlər yaddaşlarda silinməz izlər buraxıb.

Xüsusi vurğulanmalıdır ki, adicəkilən beynəlxalq miqyaslı tədbirlərin təşkilində Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın müstəsna xidmətləri olub. Birinci xanım Mehriban Əliyevanın Təşkilat Komitəsinə rəhbərliyi sayəsində həmin tədbirlər yüksək səviyyədə keçirilib.

İdman ölkəsi

Cari il 15 dekabr tarixində Prezident İlham Əliyev 20 yaşınadək kişilər

arasında futbol üzrə dünya çempionatının 2027-ci ildə Azərbaycanda keçirilməsi ilə əlaqədar Təşkilat Komitəsinin yaradılması haqqında sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda deyilir ki, Beynəlxalq Futbol Federasiyaları Assosiasiyası (FIFA) Şurasının 2025-ci il 2 oktyabr tarixli iclasında 20 yaşınadək kişilər arasında futbol üzrə dünya çempionatının (FIFA U-20 World Cup) 2027-ci ildə Azərbaycanda və Özbəkistanda keçirilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir: "Azərbaycanın 20 yaşınadək kişilər arasında futbol üzrə dünya çempionatı kimi mötəbər bir idman tədbirinə evsahibliyi etməsi onun idman ölkəsi kimi artan nüfuzunun daha da möhkəmlənməsinə, gələcəkdə belə mühüm layihələrin respublikamızda yüksək səviyyədə təşkilinə müsbət təsir göstərəcəkdir".

Yuxarıda vurğuladığımız kimi, Bakı 2026-cı il "Dünya İdman Paytaxtı" elan olunub. Bu münasibətlə dekabrın 16-da dövlət rəsmilərinin və Avropa İdman Paytaxtları və Şəhərləri Federasiyasının (ACES) nümayəndələrinin iştirakı ilə "Dünya İdman Paytaxtları" xatirə lövhəsinin rəsmi imzalanma mərasimi keçirilib.

"Dünya İdman Paytaxtı" titulu rəsmi olaraq Monakodan Bakıya təhvil verilib.

"İdman Paytaxtı" layihəsi ACES Brüsseldə yerləşən qeyri-kommersiya assosiasiyasıdır və hər il müxtəlif qitələrdən şəhərlərə "İdman Paytaxtı" və digər idman sahəsi üzrə mükafatlar təqdim edir. Bu titul və mükafatlar etik prinsiplər əsasında verilir və cəmiyyətin sosial inteqrasiyası, psixofiziki rifahı və həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edir. ACES həmçinin Avropa Komissiyasının Avropa İdman Həftəsinin və UNESCO-nun tərəfdaşdır.

Bütün bu uğurlar, respublikamızda beynəlxalq yarışların həyata keçirilməsi ilə bağlı verilən qərarlar həm də ölkəmizdə idmana göstərilən qayğının, bu sahənin inkişafı üçün yaradılan hərtərəfli şəraitin, qurulan müasir infrastrukturun, keyfiyyətli idman obyektlərinin nəticələri kimi də qiymətləndirilməlidir.

Azərbaycan, paytaxt Bakı qarşısındakı illərdə də dünyanın diqqət mərkəzinə çevriləcək, ölkəmizdə idman bayramı yaşanacaq. Və tam əminliklə demək olar ki, indiyə qədər Azərbaycanda keçirilən müxtəlif səpkili qlobal tədbirlər olduğu kimi, 20 yaşınadək kişilər arasında futbol üzrə dünya çempionatı da yüksək səviyyədə keçiriləcək və sərgilənən mükəmməl evsahibliyi, qonaqpərvərliklə nümunə ortaya qoyulacaq.

Yasəmən MUSAYEVA, "Azərbaycan"

Azərbaycan-Qazaxıstan əməkdaşlığı nəticəsində hər iki ölkə Avropanın enerji təhlükəsizliyində əhəmiyyətli rol oynayacaq

Son illər Azərbaycan ilə Mərkəzi Asiya respublikaları arasında qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq əlaqələri yüksələn xətlə inkişaf edir. Bu respublikalar arasında Qazaxıstan öz potensialı və iqtisadi inkişaf trayektoriyası ilə seçilir.

Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Qazaxıstan Respublikası Hökuməti arasında energetika sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş" in təsdiq edilməsi barədə formanı da təsdiqi xarakter daşıyır.

AZOT-AC xəbər verir ki, bu gün hər iki dövlətin iştirak etdiyi ambisiyalı layihələrdən biri "Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi"dir.

Bu layihəyə əsasən, Mərkəzi Asiyada istehsal olunan bərpaolunan enerji Azərbaycandan tranzit keçməklə Avropaya ixrac olunacaq. Bu barədə ilkin sənəd 2024-cü ildə Bakıda keçirilən BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransı (COP29) çərçivəsində imzalanıb.

Bu gün Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayır. "Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi" isə təkcə Azərbay-

canın deyil, eyni zamanda Mərkəzi Asiyanın da enerji ixracında tranzit rolunu oynamaqla daha əhəmiyyətli tərəfdaşa çevriləcək.

Bəs Qazaxıstanın "yaşıl enerji" potensialı nə qədərdir?

Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyinin (IRENA) hesabatına görə, Qazaxıstanın Cənub, Türküstan, Alma-Ata, Karaqanda, Akmolinsk vilayətləri külək, günəş və su elektrik stansiyalarının tikintisi üçün çox əlverişlidir. Qazaxıstan parlamenti 2009-cu ildə alternativ enerjiyə keçidlə bağlı qanun qəbul edib və bu nə üçün uyğun olaraq hökumət "yaşıl enerjiyə" transformasiya üçün "Qazaxıstanın strategiyası-2050" məqsədini müəyyənləşdirib. Bu məqsədə görə ölkə enerji bazarında alternativ bərpaolunan (ABE) enerjinin payını 2030-cu ilə kimi 15, 2050-ci ilə kimi isə 50 faiz artırmaqdan ibarətdir.

Hazırda respublikada 148 bərpaolunan enerji obyekti fəaliyyət göstərir ki, bunlardan da 59-u külək, 46-sı günəş, 40-ı su, bioqaz elektrik stansiyalarıdır. 2024-cü ilin birinci yarısında yuxarıda göstərilən obyektlərdə 3,896 milyard kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal olunub ki, bu ölkə üzrə ümumi

enerji istehsalının 6,47 faizini təşkil edib. Bərpaolunan enerji mənbələri üzrə 50 layihənin həyata keçirilməsi planlaşdırılıb ki, həmin layihələr üzrə 1231 meqavat elektrik enerjisi istehsal ediləcək.

BMT-nin Sənayenin İnkişafı bölməsinin (UNIDO) hesabatına əsasən, Qazaxıstan planlarımızın Şimal yarımkürəsinin külək axınları olan regionunda yerləşdiyi üçün böyük həcmdə külək enerjisi istehsal etmək potensialına malikdir. Təşkilatın ekspertləri bu potensialın 1820 milyard kilovat-saat olduğu qənaətinə gəlirlər.

Qazaxıstan hökuməti 2030-cu ilədək ölkənin 46 rayonunda ümumilikdə 1 milyon kilovat-

saat külək enerjisi istehsal edəcək stansiyalar quraşdırmağı planlaşdırıb və artıq bu istiqamətdə işlər aparılır. Bununla yanaşı, ölkənin dağlıq ərazilərindəki çaylar üzərində 65 milyard kilovat-saat istehsal gücü olan kiçik su-elektrik stansiyaları tikmək imkanı var. Qazaxıstanda ildə 3000 saat günəş işığının olması irihəcmli günəş enerjisi istehsal etmək üçün şərait yaradır. Ölkədə 1 milyard qıvavat-saat günəş enerjisi istehsalı potensialı var.

Böyük "yaşıl enerji" potensialına sahib olan Qazaxıstan daxili tələbatını ödəməklə yanaşı, enerji ixrac etmək imkanına da malikdir. Qazaxıstan ilə yanaşı, Mərkəzi Asiyanın digər

respublikalarının da alternativ bərpaolunan enerji potensialı var. Bütün bunlar "Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi"nin formalaşmasını zərurətə çevirib.

Azərbaycanda "yaşıl enerji" potensialı

Bərpaolunan enerji mənbələri üzrə Azərbaycan ümumi gücü 1829,6 meqavat olan elektrik stansiyaları fəaliyyət göstərir. Onlara 1443,5 meqavat gücündə 65 su-elektrik stansiyası, 63,5 meqavat gücündə 5 külək-elektrik stansiyası, 278,2 meqavat gücündə 9 günəş-elektrik stansiyası, 37 meqavat gücündə bioelektrik stansiyası və 7,3 meqavat gücündə 3 hibrid elektrik stansiyası daxildir. Bərpaolunan enerji mənbələri ümumi enerji gücünün təxminən 18,8 faizini təşkil edir. 2027-ci ilədək ümumi gücü 2 qıvavatdan çox olan "yaşıl enerji" layihələrinin reallaşdırılması nəzərdə tutulur. Bu layihələr arasında yerli və beynəlxalq tərəfdaşlarla birgə həyata keçirilən külək və günəş stansiyaları xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycan-Qazaxıstan əməkdaşlığı nəticəsində hər iki ölkə Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında əhəmiyyətli rol oynayaraq iqtisadi dividendlə yanaşı, siyasi zəmanət də qazanacaq.

Qətər Azərbaycanın Yaxın Şərqdə mühüm tərəfdaşıdır

Başar sivilizasiyaları tarixində mühüm rol oynamış Ərəbistan yarımadası özünün keçmişi və bu günü ilə fəxr edə bilər. Müasir Almaniyanın ərazisindən beş dəfə böyük olan bu yarımada qədim ərəb qəbilələrinin məskəni olmaqla yanaşı, həm də iudaizm, xristianlıq və islam dinlərinin beşiyi olmuşdur.

Vaxtilə Məhəmməd peyğəmbərin zamanında 1000-dən çox ərəb qəbilə və tayfalarının birləşməsi nəticəsində ərəb xalqı formalaşmış və sonrakı əsrlərdə ərəb-müsəlman mədəniyyəti dünya mədəniyyəti xəzinəsinə dəyərli töhfələr vermişlər.

Bu gün bu arealda çiçəklənən dövlətlər göz önündə cəmlənir. Ərəb şərqində bir ulduz kimi parlayan Qətər Dövləti qısa zaman kəsiyində həyatın müxtəlif sahələrində möhtəşəm nailiyyətlərə imza atmışdır. Qətəri Ərəbistan yarımadasının incisi adlandırsaq, yanlışdır. Ərazisi cəmi 12 min kilometr olan Qətər ölkəmizdən 7 dəfə kiçikdir. Ölkəni avtomobilə bu başdan o başa cəmi 1 saata keçmək mümkündür.

Hər il dekabrın 18-də Qətər Dövlətinin Milli Günü ölkə daxilində və xaricində böyük uğurlarla təntənə ilə qeyd olunur. Qətər ərazisinin kiçik olmasına baxmayaraq, iqtisadi, maliyyə məsələlərində özünəməxsus rol oynayır və dünyanın ən zəngin ölkələrindən biridir. Qətərdə əhalinin (3,1 milyon nəfər) adambaşına düşən ümumi daxili məhsul 2025-ci ildə 71,441 dollar təşkil edib ki, bu da 2024-cü il göstəricisindən 447 dollar çoxdur.

Neft və qaz istehsalı ümumi daxili məhsulun 50 faizindən çoxunu, ixrac dəyərindən 85 faizini və dövlət gəlirlərinin 70 faizini təşkil edir. Neft və qaz adambaşına düşən ümumi daxili məhsula görə, Qətəri dünyanın aparıcı ölkəsinə çevirir. Ümumi daxili məhsulun strukturunda sənaye sahəsi üstün yer tutur (75 faiz), xidmət bölməsi 25 faiz, kənd təsərrüfatı isə 0,1 faiz təşkil edir.

Eyni zamanda bu dövlət bir sıra beynəlxalq qurumlarda söz sahibidir, regional və beynəlxalq sülhəratma proseslərində fəal iştirak edir, mühüm humanitar təşəbbüslərin müəllifi kimi çıxış edir. Qətər Dövlətinin sorağını dünyanın müxtəlif bölgələrində baş verən humanitar təşəbbüslərin müəllifidir. Respublikamızın Körfəz Əməkdaşlığı Şurasında (KƏŞ) yer almasından sonra iki ölkə arasında əlaqələrin dinamika daha da genişlənməmişdir. Qətər BMT, Ərəb Dövlətləri Liqası, Qoşulmama Hərəkatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və ÜTT platformalarında da Azərbaycanla əlaqələri inkişaf etdirir.

Azərbaycan və Qətər arasında münasibətlər güclü siyasi iradə, dini və mədəni bağlılıqlar, həmçinin iqtisadi və ticarət sahəsində əməkdaşlıqla xarakterizə olunur. Xüsusilə də energetika, kənd təsərrüfatı, turizm və investisiyalar sahələrində imzalanmış sazişlər və Birgə İqtisadi Komissiyanın fəaliyyəti ilə bu əlaqələr daha da inkişaf edir.

Azərbaycan və Qətər hökumətləri arasında Birgə İqtisadi, Ticarət və Texniki Komissiya uğurlu fəaliyyət göstərir. Azərbaycan-Qətər münasibətləri geniş formatlıdır və müxtəlif sahələrdə daha da dərinləşməkdə davam edir.

İki ölkə arasında sərmayələrin təşviqi və qarşılıqlı qorunması haqqında saziş mövcuddur. Azərbaycanın İqtisadiyyat Nazirliyinin nümayəndə

lətlərdən biri Qətər olmuşdur. Bu məsələdə geoiqtisadi və geosiyasi amillərlə yanaşı, mədəni, o cümlədən dini amillərin də mühüm rolu var. Hər iki xalqa xas olan qonaqpərvərlik, səxavətlik, alicənablıq, sülhsevərlik, dar gündə qonşusunun ölindən tutmaq və sairə kimi müsbət keyfiyyətləri qeyd etmək olar.

İki ölkə arasında diplomatik əlaqələr qurulduqdan sonra siyasi münasibətlər yüksələn xətlə inkişaf etmişdir. Bu amil iqtisadi-ticarət, humanitar, mədəni sahələrdə də əlaqələrin davamlı inkişafına təkan vermişdir. İki dövlət başçısı arasında şəxsi münasibətlərin isti olması da qarşılıqlı siyasi əlaqələrin müsbət məcrada inkişafına münbit zəmin yaratmışdır.

Qətər Dövləti həmişə Azərbaycanın ərzi bütövlüyünü qətiyyətlə dəstəkləmişdir. Bir sıra beynəlxalq problemlərə baxışda tərəflərin maraqları bir-birinə uyğun olmuşdur. Qətər Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş rayonlarının bərpa və abadlaşdırılmasında fəal iştirak edir. Eyni zamanda hər iki ölkənin iqtisadiyyatında bənzər strukturların olması Azərbaycan tərəfinin Qətərin müstəqil dövlətçilik təcrübəsindən yararlanmasına əlverişli şərait yaratmışdır.

Qətər sürətli inkişaf yoluna düşmüş bir dövlətdir. Karbohidrogen ehtiyatlarının ixracından əldə edilən vəsaitin bir hissəsi gələcək nəsillərin ehtiyacının ödənilməsi üçün ehtiyat fonduna yığılır. Digər bir hissəsi isə qeyri-neft sektorunun inkişafına sərf edilir. Sosial proqramların həyata keçirilməsi də Qətər hökumətinin prioritet sahələrindən biridir. Qətər həmçinin tez-tez donor dövlət kimi çıxış edir. Dünyanın bir sıra bölgələrində müxtəlif yardım proqramlarının müəllifidir.

Qətər sürətli inkişaf yoluna düşmüş bir dövlətdir. Karbohidrogen ehtiyatlarının ixracından əldə edilən vəsaitin bir hissəsi gələcək nəsillərin ehtiyacının ödənilməsi üçün ehtiyat fonduna yığılır. Digər bir hissəsi isə qeyri-neft sektorunun inkişafına sərf edilir. Sosial proqramların həyata keçirilməsi də Qətər hökumətinin prioritet sahələrindən biridir. Qətər həmçinin tez-tez donor dövlət kimi çıxış edir. Dünyanın bir sıra bölgələrində müxtəlif yardım proqramlarının müəllifidir.

Qətər sürətli inkişaf yoluna düşmüş bir dövlətdir. Karbohidrogen ehtiyatlarının ixracından əldə edilən vəsaitin bir hissəsi gələcək nəsillərin ehtiyacının ödənilməsi üçün ehtiyat fonduna yığılır. Digər bir hissəsi isə qeyri-neft sektorunun inkişafına sərf edilir. Sosial proqramların həyata keçirilməsi də Qətər hökumətinin prioritet sahələrindən biridir. Qətər həmçinin tez-tez donor dövlət kimi çıxış edir. Dünyanın bir sıra bölgələrində müxtəlif yardım proqramlarının müəllifidir.

Qətər sürətli inkişaf yoluna düşmüş bir dövlətdir. Karbohidrogen ehtiyatlarının ixracından əldə edilən vəsaitin bir hissəsi gələcək nəsillərin ehtiyacının ödənilməsi üçün ehtiyat fonduna yığılır. Digər bir hissəsi isə qeyri-neft sektorunun inkişafına sərf edilir. Sosial proqramların həyata keçirilməsi də Qətər hökumətinin prioritet sahələrindən biridir. Qətər həmçinin tez-tez donor dövlət kimi çıxış edir. Dünyanın bir sıra bölgələrində müxtəlif yardım proqramlarının müəllifidir.

həyatının 2025-ci ilin sentyabrında Qətərə səfəri oldu. Səfər zamanı nümayəndə heyətini Qətər Dövlətinin Baş naziri və xarici işlər naziri Şeyx Məhəmməd bin Əbdülrohman bin Casim Al Tani qəbul edib. Tərəflər energetika, nəqliyyat-logistika, qarşılıqlı investisiya qoyuluşu və iqtisadiyyatın digər sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanlarını nəzərdən keçirib.

Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti ilə Qətərin İnvestisiya Qrupu birgə sərmayələrin təşviqi, bərpaolunan enerji sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi barədə səmərəli əməkdaşlıq blokları qurub. Həmçinin vergidən yayınmanın qarşısının alınması üçün saziş imzalanıb. Kənd təsərrüfatı sahəsində əməkdaşlıq memorandumu imzalanıb.

Azərbaycan və Qətər Qətər-Türkiyə-Azərbaycan üçtərəfli əməkdaşlığı çərçivəsində də fəaliyyət göstərirlər. Yaxın və Orta Şərq kimi Cənubi Qafqaz regionu da bu gün dünyanın ən həssas rayonudur. Hər iki dövlət ikitərəfli və çoxtərəfli iqtisadi əməkdaşlığa can atır. Bunun üçün hər iki ölkədə əlverişli mühit formalaşmışdır. Qətərli iş adamlarını Azərbaycana cəlb edən amillər də mövcuddur.

Son illər mədəniyyət, elm və təhsil, turizm sahələrində də əlaqələr durmadan inkişaf edir. Cari il aprelin 10-dan 13-dək Bakıda Qətər Mədəniyyəti Günləri keçirilib. Qətərdə də Azərbaycan günlərinin keçirilməsi hər iki xalqın bir-birilə daha da yaxınlaşmasında mühüm rol oynayır. Turizm sahəsində əməkdaşlığa dair anlaşma memorandumu fəaliyyət göstərir və bu da təsirsiz ötürməyib. Azərbaycana gələn qətərli turistlərin sayı çoxalıb.

Elm və təhsil sahəsində də əlaqələr ürəkəçandır. Bakı Dövlət Universitetinin Şərqişnəsləşdirilmiş fakültəsinin nəzdində fəaliyyət göstərən Qətər Mərkəzi tədris və tərcümə xidmətlərini həyata keçirir. Burada dil kurslarını bitirənlərə müxtəlif səviyyələr üzrə sertifikatlar verilir. Eyni zamanda Mərkəzdə dördüncü kurs tələbələri üçün səmərəli və keyfiyyətli təcrübə imkanı da verir. Tədris və tərcümə BDU və Qətər Universitetinin müəllimləri tərəfindən həyata keçirilir. Bu mərkəz Qətər səfirliyi, Qətər Fondu, Qətər Universiteti və digər qurumlarla əlaqə saxlayır. Eyni zamanda Qətər Universiteti tərəfindən fakültənin kitab fonduna yeni nəşrlər də hədiyyə edilmişdir.

Hazırda hər iki dövlət bir-birinə etibarlı tərəfdaş kimi baxır. Yaxın gələcəkdə bu tərəfdaşlığın bəhrəsini təkcə bu ölkələrin sakinləri deyil, həmçinin hər iki regionun qonşu xalqları və dövlətləri də görəcəklər. Yeter ki, həm Yaxın və Orta Şərqdə, eyni zamanda Cənubi Qafqazda sülh prosesi davamlı olsun.

Ataмоғлан МƏММƏДЛİ, BDU-nun dosenti

Azərbaycan-Türkiyə strateji müttəfiqliyi gündən-günə möhkəmlənir

Azərbaycan ilə Türkiyə arasındakı dostluq, qardaşlıq münasibətləri gündən-günə möhkəmlənir. İkinci Qarabağ müharibəsində Türkiyənin və onun Prezidentinin Azərbaycanı göstərdiyi mənavi və siyasi dəstək bu dostluğun və qardaşlığın necə sarsılmaz olduğunu dünyaya göstərdi. Müharibənin davam etdiyi günlərdə beynəlxalq təzyiqlərə baxmayan Türkiyə sonadək Azərbaycanın yanında oldu, dostluq, qardaşlıq dəstəyini xalqımızdan əsirgəmədi.

Azərbaycan və Türkiyə xalqları arasında qardaşlıq və dostluq münasibətləri bütün dövrlərdə yüksək səviyyədə olub. Ümummilli Lider Heydər Əliyev Azərbaycan-Türkiyə dostluğunu çox böyük uzaqgörənliklə "Bir millət, iki dövlət" kimi qiymətləndirmişdir. Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürk "Azərbaycanın sevinci sevincimiz, kədəri kədirimizdir" demişdir. Ölkələrimizin qardaşlığı və dostluğu dünya xalqları üçün uğurlu nümunədir. Azərbaycan-Türkiyə strateji müttəfiqliyi regionda sülhü və təhlükəsizliyi təmin edən, əməkdaşlığın inkişafına töhfə verən mühüm amildir. İki ölkə arasında gündən-günə inkişaf edən iqtisadi, siyasi və mədəni əlaqələr Azərbaycan və Türkiyə xalqlarının rifahına, dövlətlərinin daha da güclənməsinə xidmət edir. O da xüsusi olaraq qeyd edilməlidir ki, qardaş ölkələr arasında münasibətlərin müttəfiqlik səviyyəsinə çatmasının bünövrəsində Prezident İlham Əliyevin və Türkiyə lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın səmimi dostluğu dayanır.

Yaxından şahidi olduğ ki, 2020-ci il noyabrın 10-da Qarabağda qazanılan tarixi Zəfərə Azərbaycan qədr Türkiyə də sevindi. Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyev Türkiyənin Azərbaycana dəstəyindən bəhs edərkən demişdir: "İkinci Qarabağ səfəri bizim müstəqil, ortaq sahil tariximizdir. Səfərin son qədim qədr - Şuşa şəhərində bağlayacağımız ucalana qədər Türkiyə bizim aramızda idi, bizə arxa idi, dayaq idi və Azərbaycan xalqı heç vaxt bu qardaşlığı unutmayacaq".

Tarixin sınağından çıxış tövriyyə göstərir ki, bəşəri niyyətlərə bağlanan iktərəfli müqavilələr dövlətlərarası münasibətləri daha da möhkəmləndirir, siyasi, iqtisadi və mədəni əlaqələrini genişləndirir. Dövlətlər arasındakı xoş münasibətlər qardaşlığın, dostluğun təsdiqidir. Azərbaycanla Türkiyə arasında mövcud olan münasibətlər məhrəban dostluğa əsaslanır. Yaxın tariximizdən məlumdur ki, 2021-ci il iyunun 15-də Şuşada Azərbaycanla Türkiyə arasında Bəyannamə

imzalandı. Qars müqaviləsinin 100-cü ildönümündə imzalanmış bu sənəd tarixdə tarixi yaşadan bəyannamə oldu.

"Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında Şuşa Bəyannaməsi" Türkiyə Prezidentinin Azərbaycana və Azərbaycanın tarixi, hüquqi və ayrılmaz hissəsi olan Qarabağa səfərinin diplomatik yekunu idi. İşğaldan azad edilmiş Şuşa şəhərində Azərbaycanla Türkiyə arasında möhür Qurtuluş Günü, Qars müqaviləsinin 100 il sonra dövlət başçıları İlham Əliyev və Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında müttəfiqlik münasibətlərinə dair imzalanmış Şuşa bəyannaməsi hüquqi və siyasi əhəmiyyət daşıyır. Ən əsası, bu bəyannamə region üçün yeni tarixi gerçəklik və realıq deməkdir.

Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında imzalanmış müttəfiqlik haqqında Şuşa Bəyannaməsi həm də hərbi-strateji əhəmiyyət daşıyır. Bəyannamə iki ölkə arasında əlaqələrin ən yüksək səviyyədə olmasına diqqətə layiqdir. Təsdiqi deyil ki, Azərbaycanın dövlət başçısı Şuşada Türkiyə lideri ilə bəyannamə imzalayarkən Qars müqaviləsinə xatırladı. Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Qars müqaviləsinin imzalanmasından düz yüz il sonra azad edilmiş Şuşa şəhərində müttəfiqlik haqqında birgə bəyannamənin rəmzi mənası var və bu sənəd bizim gələcək işbirliyimizin istiqamətini göstərir.

Diplomatiya tariximizin ən mühüm sənədlərindən biri olan Şuşa Bəyannaməsi hər iki dövlətin ümumi maraqlarının qorunmasına, yeni imkanların yaranmasına və birlişdirilməsinə, eləcə də ümumi maraq kosb edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərin qarşılıqlı şəkildə möhkəmləndirilməsinə güclü tökan verdi.

Sənəddə açıq şəkildə göstərilir ki, tərəflərdən hər hansı birinin müstəqilliyinə, suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına və ya təhlükəsizliyinə qarşı üçüncü dövlət və ya dövlətlər tərəfindən

təcavüz edildikdə, tərəflər birgə məsləhətləşmələr aparacaq və olunan təhdidin aradan qaldırılması üçün BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə uyğun addımlar atılacaq.

Azərbaycan və Türkiyə arasında müdafiə məsələlərinin daha da dərinləşdirilməsi istiqamətində yeni sənəd və layihələrin qəbul olunması işi davam etdirilir. Dekabrın 16-da Milli Məclisin növbəti plenar iclasında parlamentin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nəziyev "Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi ilə Türkiyə Respublikasının Milli Müdafiə Nazirliyi arasında qarşılıqlı hərbi təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə dair Anlaşma Memorandumu"nun təsdiqi edilməsi haqqında qanun layihəsinin təqdim edib. Komitə sədri layihə barədə məlumat verərək bildirdi ki, sənəd Azərbaycan-Türkiyə strateji müttəfiqliyinin, o cümlədən Şuşa Bəyannaməsinə təbii olaraq qatılaraq, birgə hərbi təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığın daha da dərinləşdirilməsinə, tərəflərin qarşılıqlı olaraq dövlətlərinin təhlükəsizliyinin və ərazi bütövlüyünün təmin olunması, habelə suverenliyinin və müstəqilliyinin qorunması üçün müdafiə sahəsində əməkdaşlığın gücləndirilməsinə xidmət edir. Memorandumun əsas məqsədi hərbi təhlükəsizlik sahəsində qarşılıqlı koordinasiyanın gücləndirilməsi, birgə hərbi təlimlərin keçirilməsi kimi sahələrdə əlaqələrin inkişaf etdirilməsidir.

Komitə sədri onu da deyib ki, 8 maddədən ibarət sənəddə əsasən, tərəf dövlətlərinin son iki yüz il ərzində mövz qaldığı halda BMT Nizamnaməsinin 51-ci maddəsi ilə tanıdığı və birgə özünümüdafiə hüquqlarının həyata keçirilməsi üçün bir-birlərinə qarşılıqlı yardımını göstərməsi öhdəliyini götürürlər. Tərəflərin bir-birlərinə hərbi yardım göstərməsi onlardan birinin sorğusuna əsasən və müvafiq

milli qanunvericiliyin tələblərinə uyğun şəkildə həyata keçirilir. Sənəddə uyğun olaraq, tərəflər öz qanunvericiliklərinə əsasən, hərbi sahədə məlumat mübadiləsinə və hərbi kəşfiyyat üzrə əməkdaşlığı gücləndirəcək, hərbi təhlükəsizlik sahəsində əldə olunan məlumatları bir-biri ilə paylaşa və bu məlumatlardan birgə əməliyyatları zamanı istifadə edə biləcəklər.

Müzakirə zamanı qeyd edilib ki, Anlaşma Memorandumu beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun olaraq həyata keçiriləcək, üçüncü dövlətlərə qarşı yönəlməyib və regionda sülhün, sabitliyin və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə töhfə verəcək.

Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov Azərbaycanla Türkiyə arasında əlaqələrin genişləndirilməsinə töhfə verəcək. Beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun olaraq həyata keçiriləcək, üçüncü dövlətlərə qarşı yönəlməyib və regionda sülhün, sabitliyin və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə töhfə verəcək.

Müzakirələr zamanı komitə sədriləri, deputatlar məsələyə dair təklif və fikirlərini söylədikdən sonra qanun layihəsi səsə qoyularaq qəbul edilib.

Azərbaycan - Türkiyə münasibətləri yüksələn xətlə inkişaf edir, iqtisadi və mədəni əlaqələr daha da genişlənir. Hər iki qardaş ölkə Ulu Öndər Heydər Əliyevin "Bir millət, iki dövlət" şüarını rəhbər tutaraq bütün sahələrdə ədəd qarşılıqlı münasibətləri daha da inkişaf etdirir. Mərkəzləşdirilmiş əməkdaşlıqda hərbi təhlükəsizliyin və ərazi bütövlüyünün təmin olunması, habelə suverenliyinin və müstəqilliyinin qorunması üçün müdafiə sahəsində əməkdaşlığın gücləndirilməsinə xidmət edir. Memorandumun əsas məqsədi hərbi təhlükəsizlik sahəsində qarşılıqlı koordinasiyanın gücləndirilməsi, birgə hərbi təlimlərin keçirilməsi kimi sahələrdə əlaqələrin inkişaf etdirilməsidir.

Komitə sədri onu da deyib ki, 8 maddədən ibarət sənəddə əsasən, tərəf dövlətlərinin son iki yüz il ərzində mövz qaldığı halda BMT Nizamnaməsinin 51-ci maddəsi ilə tanıdığı və birgə özünümüdafiə hüquqlarının həyata keçirilməsi üçün bir-birlərinə qarşılıqlı yardımını göstərməsi öhdəliyini götürürlər. Tərəflərin bir-birlərinə hərbi yardım göstərməsi onlardan birinin sorğusuna əsasən və müvafiq

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"

Amnistiya təşəbbüsü geniş sosial əhatəyə malikdir

Azərbaycan müstəqillik illərində demokratik, hüquqi və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu istiqamətində ardıcıl və məqsədyönlü addımlar atmış, bu siyasət real nəticələr vermişdir. Bu gün ölkədə insanların konstitusion hüquq və azadlıqlarından sərbəst şəkildə istifadə etmələri üçün zəruri hüquqi və institusional baza formalaşdırılıb. Vətəndaşların hüquqlarının qorunması dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən biri kimi müəyyən edilib və bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlər həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq aləmdə müsbət qiymətləndirilir.

Humanizm prinsiplərinə söykənən əfv fərmanları və amnistiya aktları bu siyasətin mühüm tərkib hissəsidir. On minlərlə vətəndaş əhatə edən bu qərarlar dövlətin cəmiyyətə humanist yanaşmasının bariz nümunəsi olmaqla yanaşı, beynəlxalq birlik tərəfindən də Azərbaycanın demokratik inkişaf yolunda atdığı əhəmiyyətli addımlar kimi dəyərləndirilir. Bu yanaşma cəmiyyətdə sosial ədalətin, barışın və dövlətə inamın möhkəmlənməsinə xidmət edir.

Bu fikirləri "Azərbaycan" qəzetinə açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Kamran Bayramov bildirib. O qeyd edib ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1993-2003-cü illərdə ölkəyə rəhbərlik etdiyi dövr insan hüquqları və azadlıqlarının müdafiəsi baxımından əsaslı dönüş mərhələsi olmuşdur. Möhür həmin illərdə hüquqi dövlət quruculuğunun möhkəm təməli qoyulmuş, insan hüquqlarının qorunması dövlət siyasətinin ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdir. Konstitusiyanın qəbulundan sonra Azərbaycanda hüquqi islahatlar keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoymuş, dövrün tələblərinə cavab verən çoxsaylı qanunvericilik aktları qəbul edilmişdir. 1996-1997-ci illərdə Azərbaycanın insan hüquqları və azadlıqlarının, demokratik institutların təminatı ilə bağlı mühüm beynəlxalq konvensiyalara və sənədlərə qoşulması ölkəmizin bu sahədə beynəlxalq öhdəliklərini gücləndirmişdir. Xüsusilə 2000-2003-cü illərdə ratifikasiya edilən, işğalçılardan qarşısını alması, insan hüquqlarının müdafiəsi, ekstradisiya, cinayət işləri üzrə hüquqi yardım və cinayət yolu ilə əldə edilmiş qərarların ləqəlləşdirilməsinə qarşı mübarizə ilə bağlı konvensiyalar hüquqi sistemə təkmilləşdirilməsində mühüm rol oynamışdır. Humanist dövlət siyasətinin ən mühüm göstəricilərindən biri də

şəxslər də amnistiyanın əhatə dairəsinə daxil edilir. Bununla yanaşı, amnistiya təşəbbüsü sosial həssas qruplara xüsusi diqqətin göstərildiyini ortaya qoyur. Qadınlar, 60 yaşına çatmış şəxslər, cinayət törədərək yetkinlik yaşına çatmayanlar və digər müəyyən kateqoriyalara aid şəxslərin cəzadan azad edilməsi və ya cinayət məsuliyyətindən azad olunması nəzərdə tutulur. Eyni zamanda böyük ictimai təhlükə törətməyən, az ağır və ya ehtiyatsızlıqdan törədilmiş cinayətlərə görə azadlıqdan məhrum edilməmiş şəxslərin də cəzadan azad olunması və ya cəzalarının çəkilməmiş hissəsinin azaldılması planlaşdırılır.

Ölkə rəhbəri tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim olunan amnistiya aktı miqyası və əhatə dairəsinə görə ölkə tarixində ən geniş amnistiya təşəbbüsüdür. O cümlədən azadlıqdan məhrum etmə cəzasından azad olunacaq məhkumların sayına görə indiyədək qəbul edilmiş amnistiyalar arasında ən böyüyü ola bilər. Gözləntilərə görə, amnistiya aktı ümumilikdə 20 mindən çox şəxsi əhatə edəcək. Onlardan 5 mindən artıq məhkumun birbaşa azadlıqdan məhrum etmə cəzasından azad edilməsi, bu cəzaya məhkum olunmuş 3 mindən çox şəxsin isə cəza müddətinin azaldılacağı ehtimal olunur. Eyni zamanda 7 mindən artıq məhkumun azadlığın məhdudlaşdırılması cəzasından azad edilməsi, 4 minə yaxın şəxsin azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan digər cəzalardan və ya şərti təbiq edilmiş cəzalardan azad olunacağı bildirilir. Bundan əlavə, mindən çox şəxsin cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

Qərbi azərbaycanlıların döğmə yurdlarına qayıtmaq istəyinin ciddiləşməsi, Qayıdış Konsepsiyasının beynəlxalq hüquq müdafiəçiləri və dünyanın tərəqqipərvər insanları tərəfindən rəğbətə qarşılanması istər Ermənistan iqtidarında, istərsə də xaricdəki lobbisində böyük məsuliyyət yaradıb. Bunu böyük təhlükə hesab edirlər.

Həttə Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan bir neçə gün öncə Hamburgda jurnalistlərlə görüşündə deyib ki, Azərbaycanı bir tərəfdən "Qərbi Azərbaycan" ifadəsini dələ gətirirlər, digər tərəfdən Qarabağ ermənilərinin qayıdış məsələsinə "ilişirlər". Nikolun sözlərindən belə çıxdı ki, ifadələrin heç biri işlədilməmişdir. Buna yol verilməməsi üçün Ermənistan Azərbaycanla birlikdə nəzarət mexanizmi - "yol xəritəsi" müəyyənləşdirməlidir.

Nikol Paşinyan bərdəfəlik bilməlidir ki, hansı "yol xəritəsi"ni müəyyənləşdirirsə müəyyənləşdirsin, qərbi azərbaycanlıların öz doğma yurdlarına avtomobil yolu ilə də, dəniz yolu ilə də, hava yolu ilə də, həttə piyada dağ yolları ilə gəlməyə hazırdır.

İlk növbədə Nikol Paşinyan və içi müxalifət qarışıq bütün Ermənistan ictimaiyyəti bilməlidir ki, Qərbi Azərbaycanı Qayıdış Konsepsiyası dinc məqsədlidir və bu, Prezident İlham Əliyevin bəyan etdiyi kimi, tanklarla yox, şəxsi avtomobillərlə olacaq. Daha dəqiq desək, qayıdış müəyyən iqtisadi inkişafın, şərti təkamülünün nəticəsində, mədəni səviyyənin, konkret olaraq, ermənilərin və azərbaycanlıların dinc bərgəyayışı qaydalarının

formallaşdığı, ümumən münasibətlərin normallaşdığı mühitdə mümkündür. Bunda, problemlə nə isə varmı? Təbii ki, yox.

Almaniyaada fransızların və ya ingilislərin, yaxud Britaniyaada almanların və ya italyanların evləri yoxdurmu? Əlbəttə, var.

Digər tərəfdən, Ermənistan hakimiyyəti də, müxalifəti də bilir və bir daha xatırladıq ki, Azərbaycanın qədim torpaqları olan indiki Ermənistan da doğulmuş 300 minədək Qərbi azərbaycanlı var.

Bu barədə Qərbi Azərbaycan İdarə Heyətinin sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərlili mətbuata açıqlamasında demişdir.

Ermənilər nə qədər böyük və düzəlməsi mümkün olmayan səhə etdiklərini hələ dərk etmirlər. Xatırlatmaq istəyirəm ki, 1905-ci ildən tarixi sovet hakimiyyəti qurulana kimi ermənilərin İrəvan mahalı kimi tanınan tarixi ərazilərində, Naxçıvan tərəflərdə ərazi iddiaları ilə xalqımızın başına gətirdikləri müsibətlər bir yana, 1947-ci il dekabr ayının 23-də onların təkidilə Stalin Ermənistan SSR ərazisindən 100 min nəfər azərbaycanlı əhalinin deportasiyası barədə qərar qəbul etmiş və bu qərar 150 minə yaxın insanı evindən-yurdundan didərgin salmışdı.

İstər 1900-cü illərdə, cümhuriyyət dövründə, istərsə ermənilər tərəfindən

dən etnik təmizləməyə məruz qalan soydaşlarımızın böyük əksəriyyəti Azərbaycanda məskunlaşsa da, keçmiş SSR-in müxtəlif bölgələrinə köçənlər, qaçanlar da az olmayıb. Məsələn, Gürcüstanla sərhəddə yerləşən Dağ Borçalısına Loru mahalına aid olan dörd rayondan - Allahverdi, Cəlalolu, Barana və Vorontsovkadan, həmçinin Amasiya rayonundan qovulan soydaşlarımızın bir hissəsi sığınmış, indi də orada yaşayırlar.

İndi vəziyyət dəyişmişdi. 44 günlük Vətən müharibəsi ilə millətin milli ruhu özünə qayıtmış, Prezidentimiz mümkün olmayı etmişdi. Bu gün artıq heç kəs şübhə etmir ki, biz neinki Zəngəzura, Göycəyə dönəcəyik, həm də tarixi torpaqlarımız olan Qərbi Azərbaycanın hər qarışına qayıdacağıq: Zəngəzurdan tutmuş Ağbabaya qədər, Vedidən tutmuş Göycəyə qədər.

Bu günlərdə Bakıda 60-dan çox xarici ölkədən gəlmiş mütəxəssislərin iştirakı ilə keçirilən "Mədəni irs və qayıdış hüququ: Ermənistandan didərgin salınmış azərbaycanlıların mədəni irsinin bərpası - ədalətə, barışığa və sülhə aparan yol kimi" mövzusunda III Beynəlxalq konfransda da bu barədə əsl realıq bir daha diqqətə çatdırılmışdır.

Qərbi Azərbaycan ərazisinin əzəli Azərbaycan torpaqları olması barədə tarixi həqiqətləri daim vurğulayan Prezident İlham Əliyev konfrans iştirakçılarının müraciətinə son iki yüz ildə ermənilər tərəfindən dəfələrlə Dağ Borçalısına Loru mahalına aid olan dörd rayondan - Allahverdi, Cəlalolu, Barana və Vorontsovkadan, həmçinin Amasiya rayonundan qovulan soydaşlarımızın bir hissəsi sığınmış, indi də orada yaşayırlar.

XIX əsrin əvvəllərində imzalanmış "Gülüstan" və "Türkmonçay" müqavilələrindən sonra ermənilərin kütləvi surətdə Azərbaycan torpaqlarına köçürülməsi ilə azərbaycanlıların deportasiya siyasətinin əsası qoyulub. Xüsusilə də 1905-1906, 1918-1921, 1948-1953 və 1987-1991-ci illərdə xalqımıza qarşı mərhələli şəkildə deportasiya və soyqırımı həyata keçirilib. Deportasiya siyasəti tarixi-mədəni irsimizin məhvi ilə də müşayiət olunub, abidələrimiz dağıdılıb, qədim Azərbaycan toponimləri saxta və uydurma adlarla əvəzlənib, ermənilər tərəfindən açıq şəkildə monoetnik dövlətçilik və etnik təmizləmə siyasəti həyata keçirilib.

Qərbi Azərbaycana qayıdış ideyası artıq beynəlxalq müstəviyə çıxarılıb. Həzrətdə Qərbi Azərbaycan İcmaasının yeddi sənədi BMT-nin rəsmi sənədi kimi bütün dillərdə və bu beynəlxalq qurumun üzvü olan dövlətlər arasında yayılıb. 2025-ci ilin mayında Bakıda keçirilən "Qərbi Azərbaycana dönüş" mövzusunda beynəlxalq konfransın yekun sənədində qayıdış hüququnun beynəlxalq hüququn əsas prinsiplərindən biri kimi tanınması vurğulanıb, bu sənəd BMT-yə təqdim edilib və Qərbi Azərbaycandan olan azərbaycanlıların öz doğma yurdlarına təhlükəsiz, ləyaqətli geri dönüşünün təmin edilməsi çağırışı edilib, eyni zamanda Ermənistanın hərəkətsizliyi pislənilib, bu məsələnin beynəlxalq gündəmdə saxlanması tələb olunub. Bu günlərdə Bakıda keçirilən "Mədəni irs və qayıdış hüququ: Ermənistanın didərgin salınmış azərbaycanlıların mədəni irsinin bərpası - ədalətə, barışığa və sülhə aparan yol kimi" mövzusunda III Beynəlxalq konfransın iştirakçılarının müraciətinə Qərbi Azərbaycan İcmaasının öz ata-baba yurdlarına qayıdacağına inandığını bəyan edib: "2025-ci il avqustun 8-də Vaşinq-

tonda Amerika Birləşmiş Ştatlarının vasitəçiliyi ilə Azərbaycan və Ermənistanın bir araya gəlməsi, Birgə Bəyannamənin imzalanması və sülh sazişi layihəsinin parafırlanması hər iki xalqın gələcək birgəyaşayışının təmin olunması üçün ümid və inam yaradır. İnanırıq ki, Qərbi Azərbaycan İcmaasının sülhsevər üzvləri öz ata-baba yurdlarına qayıdacaq və xalqların arasında məhrəban qonşuluq münasibətləri yaranacaqdır".

1970-ci və 1980-ci illərdə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ölkəmizə birinci rəhbərliyi dövründə bu proseslər qarşılaşıb, xalqımız növbəti deportasiya və etnik təmizləməyə məruz qalmayıb. Lakin 1987-ci ildə Ulu Öndərin Sovetlər Birliyinin rəhbərliyindən uzaqlaşdırılması Qərbi Azərbaycanı yaşayan soydaşlarımızın növbəti adı tələyinə başlanğıcı olub. 1988-1991-ci illərdə azərbaycanlıların Ermənistandan deportasiyasının sonuncu və ən dəhşətli mərhələsi baş tutub. Həmin dövrdə Ermənistan 170-dən çox kənddə ancaq azərbaycanlılar yaşayırdı, 90-a yaxın kənddə, eləcə də böyük şəhərlərdə azərbaycanlılar əksəriyyət təşkil edirdilər. Həmin kəndlərdə və şəhərlərdə yaşayan soydaşlarımız 3 il ərzində Ermənistandan zorla çıxarılıb, soyqırımı və işğalçılara məruz qalıblar.

Konfransda bir daha vurğulanmışdır ki, soydaşlarımızın öz əzəli torpaqlarına qayıtmaq hüququ var və bu hüquq beynəlxalq konvensiyalarda təsbit edilib. Möhür bu səbəbdən də Zəngəzura, İrəvanda və digər əzəli Azərbaycan torpaqlarında yaşamaq hüququnu beynəlxalq birlik qarşısında qaldiran xalqımız əmindir ki və, Qarabağ və Şərqi Zəngəzura Böyük qayıdışın davamı olaraq Qərbi Azərbaycana da sülh yolu qayıdış reallaşacaqdır. Prezident İlham Əliyev 2022-ci il dekabrın 24-də Qərbi Azərbaycandan olan bir qrup ziyalı ilə görüşündə bildirib ki, gün gələcək soydaşlarımız, onların yaxınları, uşaqları, nəvələri tarixi torpaqlarına böyük həvə və coşqu ilə qayıdacaqlar: "Bunu deməyə əsas verən bir çox amillər var. Onlardan yəqin ki, ən önəmli xalqımızın tarixi yaddaşdır. Bu gün Zəngilan rayonunun Ağalı kəndinin nümunəsi bunu deməyə əsas verir. Bu gün Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində yaşayan insanların böyük əksəriyyəti, eyni zamanda uşaqlar, gənclər onlar üçün doğma olan o torpaqları heç vaxt görməmişlər. Torpaq həsrəti və Vətən sevgisi onları oraya getməyə vadar etdi. Onların arasında həttə Bakıdan, Sumqayıtdan gələnlər də az deyil. Yəni, bu, xalqımızın xüsusiyyətidir, torpaq həmişə kökür. Əminəm ki, qərbi azərbaycanlılar da bu fikirle, bu arzu ilə yaşayırlar".

Yeni "yol xəritəsi"ni hazırlamaq istəyində olan Ermənistan hakimiyyəti, habelə təşviş keçirən müxalifət və xain-xoflular bilməlidirlər ki, "yol xəritəsi", ilk növbədə, Azərbaycanın tələbləri, beynəlxalq hüququn tələbləri baxımından yaradılmalıdır.

Rahman SALMANLI,
"Azərbaycan"

İŞİMİZ, GÜZƏRANIMIZ

Azərbaycanla Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) arasındakı iqtisadi əlaqələr son illər xeyli inkişaf edib. Hər iki ölkənin strateji mövqeyi, iqtisadi potensialı və qarşılıqlı maraqları əməkdaşlığın genişlənməsinə əlverişli zəmin yaradıb. Ticarət döviyyəsinin artması, investisiya layihələrinin reallaşması və enerji sektorunda əməkdaşlıq bu münasibətlərin əsas sütunlarını təşkil edir.

Azərbaycan - BƏƏ iqtisadi əlaqələrinin indiki vəziyyəti, uğurları və perspektivlərinə daha ətraflı nəzər salaq. On-dan başlayaq ki, 3 ay öncə - sentyabrın 16-da BƏƏ Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın Azərbaycana səfəri tarixi əhəmiyyət kəsb edən hadisə kimi yadda qaldı. Xüsusən işğaldan azad edilmiş Şuşada BƏƏ Prezidentinin qarşılınması iki ölkə arasındakı dostluğun və strateji tərəfdaşlığın yüksək səviyyəsini nümayiş etdirdi. Səfər çərçivəsində qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq əlaqələrinin davamını nəzərdə tutan 14 sənəd imzalandı ki, bu da tərəflərin münasibətlərinə verilən yüksək qiymətin göstəricisidir. Əsasən də "Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Əlaqələri haqqında Birgə Bəyannamə"nin əhəmiyyətini qeyd etmək lazımdır. Bəyannamədə iki dövlət arasındakı iqtisadi, siyasi və digər sahələrdə münasibətlərin inkişafının zəruriliyi vurğulanır və bu inkişafın hər iki tərəf üçün faydalı olduğu xüsusi qeyd edilir.

"Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Energetika və İnfrastruktur Nazirliyi arasında nəqliyyat sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"nun imzalan-

İşgüzar səfər, strateji hədəf

İlham Əliyevin BƏƏ-yə növbəti səfəri həmçinin iqtisadi tərəfdaşlığın genişlənməsinə xidmət edir

masının da iki ölkə üçün böyük əhəmiyyəti var. Sırr deyil ki, Azərbaycan və BƏƏ neft ixracatçıları kimi zəngin təcrübəyə malikdirlər. Ona görə də təcrübə mübadiləsi hər iki ölkə üçün qarşılıqlı fayda gətirir və əməkdaşlığın keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksəlməsinə şərait yaradır. Azərbaycan neft gəlirlərindən səmərəli istifadə edərək Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu, Bakı Beynəlxalq Ticarət Limanı, Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu (Orta dəhliz) və Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) kimi beynəlxalq ticarət üçün strateji əhəmiyyət daşıyan infrastruktur layihələrini uğurla həyata keçirib. BƏƏ isə neft gəlirlərini

ölkənin turizm və texnologiya sektoruna yönəldərək iqtisadiyyatı şaxələndirib, neftdən asılılığını minimuma endirib. Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın ölkəmizə səfəri çərçivəsində Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi (KOBİA) ilə BƏƏ-nin Ticarət və Sənaye Palataları Federasiyası arasında "Azərbaycan - BƏƏ Birgə Biznes Şurasının yaradılması haqqında imzalanan Anlaşma Memorandumu" da iki dövlət arasında iqtisadi və ticarət əlaqələrini genişləndirib. Bu günə qədər BƏƏ Azərbaycana təxminən 2,24 milyard dollar sərmayə yatıraraq bu rəqəmin yaxın gələcəkdə daha da artacağı gözlənilir.

BƏƏ-nin tanınmış şirkəti "Masdar" Azərbaycanın enerji sahəsində fəal investor kimi önəmli rol oynayır. Şirkətin tikdiyi 230 MVt gücündə "Qaradağ" Günəş-Elektrik Stansiyası bir neçə ildir fəaliyyət göstərir. Bu qəbildən icrasının müxtəlif mərhələlərində olan digər layihələr də var. Bundan əlavə, ölkəmizin Energetika Nazirliyi ilə "Masdar" şirkəti arasında imzalanan "yaşıl enerji" zonalarında əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu şirkətin Azərbaycanda bərpaulunan enerji istehsalının genişlənməsinə, investisiyaların artırılmasına və istehsal gücünün yüksəlməsinə şərait yaradır. Bütün bun-

lar onu deməyə əsas verir ki, iqtisadi, enerji və investisiya sahələrindəki əməkdaşlıq Azərbaycan - BƏƏ münasibətlərinin yalnız sözdə deyil, real layihələrdə də güclü tərəfdaşlıq olduğunu göstərir. Söz yox ki, Azərbaycan və BƏƏ arasındakı iqtisadi əməkdaşlıq ildən-ilə genişlənir. Ticarət döviyyəsinin artması, birgə investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi və enerji, infrastruktur, eləcə də turizm sahələrində əməkdaşlıq münasibətlərin əsas sahələrini təşkil edir. Bu ilin yanvar-oktyabr aylarında Azərbaycan və BƏƏ arasında ticarət döviyyəsinin dəyəri əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 80 faiz-

dən çox artaraq 147,49 milyon dollara çatıb. Bu yüksəliş iki ölkə arasındakı qarşılıqlı iqtisadi maraqların genişləndiyini və imzalanmış sazişlərin konkret, real nəticələr verdiyini təsdiqləyir. Ticarətdəki uğurlar Azərbaycan məhsullarının BƏƏ bazarına çıxışını asanlaşdırır və BƏƏ-nin investisiya potensialının ölkəmizə yönəlməsinə şərait yaradır.

İnvestisiya sahəsində qeyd olunan əməkdaşlığın perspektivləri aydın görünür. Bu mənada Azərbaycan İnvestisiya Holdingi (AİH) ilə Əbu-Dabi İnkişaf Holdingi tərəfindən yaradılmış Birgə İnvestisiya Fondu prioritet layihələrin maliyyələşdirilməsinə dəstək verir, uzunmüddətli iqtisadi əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə zəmin yaradır və bölgədə davamlı inkişaf üçün yeni imkanlar açır. Bu addımlar iki ölkə arasındakı strateji tərəfdaşlığın sadəcə rəsmi sənədlərdə qalmadığını, konkret layihələr və uğurlu nəticələr vasitəsilə reallaşdığını göstərir. Unutmaq ki, BƏƏ şirkətlərinin Azərbaycana qoyduğu investisiyalar ölkəmizin iqtisadi inkişafına mühüm töhfə verir, regionda iqtisadi inteqrasiyanı gücləndirir.

İnvestisiya və iqtisadi əməkdaşlıqda əldə olunan nəticələr fonunda Prezident İlham Əliyevin BƏƏ-yə növbəti işgüzar səfəri strateji tərəfdaşlığın yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu göstərir. İlham Əliyevin "Gələcəyimizin oyuncağı 2025" adlı illik global idman turnirinin açılış mərasimində iştirakı isə Azərbaycanın beynəlxalq idman platformalarında fəal iştirakını və global idman əməkdaşlığına verdiyi töhfəni nümayiş etdirir. Bu səfər həm də 2025-ci il iyulun 9-da imzalanmış "Hərtərəfli İqtisadi Tərəfdaşlıq Sazişi"nin praktiki icrasına yeni dinamika verir. Səfər sözügedən sənədin konkret mexanizmlər və real əməkdaşlıq formatları vasitəsilə həyata keçirildiyini göstərir.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

Azərbaycan və Oman enerji sahəsində əməkdaşlıq imkanlarını müzakirə ediblər

Energetika naziri Pərviz Şahbazov və Oman Sultanlığının iqtisadiyyat naziri Said bin Məhəmməd bin Ahmed Al Saqri arasında görüş keçirilib.

Energetika Nazirliyinin yaydığı xəbərdə bildirilir ki, görüşdə Azərbaycanın neft hasilatı sahəsində tarixi təcrübəsi, təbii qazın təchizatçısı kimi enerji təhlükəsizliyində mühüm rolu, həmçinin bərpaulunan enerjinin istehsalı və ixracı istiqamətində həyata keçirilən layihələr barədə məlumat verilib, "Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi"nin elektrik enerjisi, fiber-optik və hidrogen komponentlərindən bəhs edilib, həmçinin məlumat mərkəzlərinin yaradılması və onların elektrik enerjisi ilə təchizatı, bu sahəyə investisiyaların təşviqi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Görüşdə Omanın neft və qaz sahəsinə davamlı investisiyaları qeyd olunub. Bu sektorun həm Oman, həm də dünya üçün uzun müddət əhəmiyyətini saxlayacağı vurğulanıb. Bildirilib ki, Oman mayeləşdirilmiş təbii qaz (LNG) istehsalına investisiya edir və bu sahədə regionun əsas ixracatçılarından biri olmağı hədəfləyir. Eləcə də, ölkədə artıq dörd böyük günəş sənaye parkı fəaliyyət göstərir və hədəf 2040-cı ilə qədər enerji ehtiyaclarının 40 faizini bərpaulunan mənbələrdən təmin etməkdir. Omanın 2030-cu ilə qədər 1 milyon ton "yaşıl hidrogen" istehsalını planlaşdırdığı qeyd olunub.

Görüşdə iki ölkə arasında neft və qaz sektorunda imzalanmış sənədlər çərçivəsində əməkdaşlıq istiqamətlərinin müəyyənəndirilməsi, günəş panelləri və külək turbinlərinin istehsalı, habelə bütün enerji sektoru üzrə əməkdaşlıq imkanlarının qiymətləndirilməsi razılaşdırılıb.

Kommersiya qurumlarının sayı 7,5 faiz artıb

Cari ilin dekabr ayının 1-nə respublika üzrə uçotda olan 1 milyon 667 min 152 vergidöyəcisinin 86,8 faizi fiziki şəxslər, 13,2 faizi hüquqi şəxslər və digər təşkilatlar olub.

Dövlət Vergi Xidmətindən AZƏTAC-a verilən məlumata görə, 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə vergidöyəcilərinin ümumi sayı 4,8 faiz, o cümlədən fiziki şəxslərin sayı 4,5 faiz, hüquqi şəxslərin sayı isə 6,9 faiz artıb.

Məlumata əsasən, həmin müddət ərzində qeydiyyatda olan kommersiya qurumlarının sayı ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 7,5 faiz artaraq 203 min vahid təşkil edib.

2025-ci ilin yanvar-noyabr aylarında 12 min 957 kommersiya qurumu dövlət qeydiyyatından keçib ki, onların 88,8 faizi yerli investisiyalı, 11,2 faizi xarici investisiyalıdır. Kommersiya qurumlarının 85,1 faizi elektron qaydada qeydiyyata alınıb. Yerli investisiyalı məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərin e-qeydiyyatının xüsusi çəkisi 96,4 faiz təşkil edib.

Dekabr ayının 1-nə dövlət qeydiyyatında olan kommersiya hüquqi şəxslərin 92 faizi məhdud məsuliyyətli cəmiyyət, 1,1 faizi səhmdar cəmiyyət, 1,1 faizi kooperativ və s. formalarda yaradılıb.

Qarabağ "DOST Evi"nə daha 21 benefisiar qəbul olunub

DOST İnküziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzinin Bərdədə yerləşən Qarabağ "DOST Evi" şöbəsinə növbəti qəbul prosesi keçirilib. Qiymətləndirmə Komissiyası tərəfindən üç həssas kateqoriyadan olan 21 yeni benefisiar müəssisədə təlimlərə cəlb edilib.

Onlar Qarabağ "DOST Evi"ndə təsviri incəsənət, floristika, xalçaçılıq və musiqi istiqamətləri üzrə təlimlərdə bacarıqlarını təkmilləşdirəcəklər. Bununla da müəssisədə xidmətlərdən yararlanan benefisiarların sayı 72 nəfərə çatıb.

Qarabağ "DOST Evi"ndə həmçinin kulinariya, toxuma, tikmə və bədii oyma üzrə təlimlər də keçirilir. DOST İnküziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzində təlim müddətini uğurla tamamlayan 4 benefisiar hazırda şöbədə təlimçi kimi fəaliyyətini davam etdirir.

Müəssisə Bərdə və ətraf rayonlarda yaşayan əlilliyi olan şəxslər, şəhid ailələrinin üzvləri, müharibə ilə əlaqədar əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər və onların övladları, valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlar, aztəminatlı ailələrin üzvlərinin yaradıcılıq potensiallarını inkişaf etdirməsinə dəstək göstərir.

Bölgənin bu kateqoriyadan olan sakinləri DOST mərkəzləri və ya Sosial Xidmətlər Agentliyinin yerli nümayəndəliklərinə müraciət edərək Qarabağ "DOST Evi"nin xidmətlərindən faydalanmaq üçün qeydiyyata alınabilir.

İlə yekun vurulur

İqtisadi inkişaf və rahat həyat abad yoldan başlayır

İnsanların rahat yaşaması, iqtisadiyyatın dinamik inkişaf etməsi üçün yolların nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğu hamıya yaxşı məlumdur. Elə buna görə də yeni yolların çəkilişi, köhnələrin isə əsaslı təmiri Azərbaycan dövlətinin iqtisadi siyasətində öndə dayanan məsələlərdəndir.

2004-cü ildən başlayaraq, regionların sosial-iqtisadi inkişafına yönəldilən dövlət proqramları çərçivəsində hər il Azərbaycanda ümumi uzunluğu ən azı min kilometr olan yollar tikildiyi və ya təmir olundu. İşğal altındakı torpaqlarımız azad olunan sonra bu istiqamətdə işlər daha geniş vüsət aldı. Yeni yollar bizi azad Qarabağa və Şərqi Zəngəzura qovuşdurdu.

Başla vurmaqda olduğumuz il ərzində də yeni yollarımızın açılışı oldu. Başlayaq elə işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdən. İyulun 3-də Prezident İlham Əliyev Əhmədboyli-Füzuli-Şuşa yolunun açılışında iştirak etdi.

Mövcud yolun uzunluğu 101, yeni yolun uzunluğu isə 81,7 kilometrdir. Yeni yol məsafəni 19,3 kilometr qısaldır. Birinci texniki dərəcəyə uyğun olan yolun ilk 48 kilometr 6, qalan 33,7 kilometr 4 hərəkət zolağından ibarətdir. Yolboyu bir qovşağ, 11 körpü, 7 tunel, 6 viadukt, yeraltı keçidlər və digər zəruri infrastruktur yaradılıb.

Layihə çərçivəsində inşa edilən körpülərin ümumi uzunluğu 1557 metrdir. Viaduktların bəzilərinin tikintisi zamanı Azərbaycanda ilk dəfə olaraq asırıq qəliblərin üfqi sürüşdürülməsi üsulu ilə

betonlama işləri yerinə yetirilib. İnşaat işləri zamanı yolboyu dəmir-beton və metal sədd çəpərlər, işıqlandırma sistemi quraşdırılıb.

Əhmədboyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolu başlanğıcını Hacıqabul-Horadiz-Ağbend-Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolundan götürməklə Füzuli, Xocavənd, Xocalı və Şuşanı birləşdirir.

Qeyd edək ki, bu yol dövlətimizin başçısının sərəncamı ilə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdış dair I Dövlət Proqramı"na əsasən inşa olunub. Layihənin icrası daxili yol şəbəkəsinin şaxələndirilməsi, bölgə ilə respublikanın digər rayonlarının nəqliyyat əlaqəsinin yaxşılaşdırılması baxımından əhəmiyyətli. Bundan başqa, bu yol beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin ölkəmizdən keçən hissəsinin də tərkibinə aid olmaqla mühüm rol oynayır. Yeni yol eyni zamanda bölgədə turizmin inkişafına və iqtisadi fəallığı artırmağa da böyük töhfə verəcək.

Oktyabrın 28-də isə Prezident İlham Əliyev Hacıqabul-Bəhramtəpə-Ermənistan Respublikası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun 197-ci kilometrindən Cəbrayıl rayonu ərazisində inşa olunan "Şəfəq" Günəş-Elektrik Stansiyasına

gədən avtomobil yolunun açılışında iştirak etdi.

IV texniki dərəcəyə uyğun inşa edilən yolun ümumi uzunluğu 11,5 kilometrdir. İkinci hərəkət zolağından ibarət yolun eni 6 metrdir. Bu yolun inşası ötən ilin dekabrında dövlətimizin başçısının imzaladığı sərəncama əsasən həyata keçirilib.

Bu, uzun bir yol olmasa da, əhəmiyyəti böyükdür. Belə ki, yolun istifadəyə verilməsi bu istiqamətdə nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinin təhlükəsizliyini, əhalinin və ərazidə çalışan işçilərin rahat gediş-gəlişini təmin edəcək.

Lakin yeni yol çəkilişi təkcə işğaldan azad olunan ərazilərimizi əhatə etmir. Yol şəbəkəmiz hər tərəfə şaxələnməkdədir. Hazırda ölkəmizin bir sıra bölgələrində yeni yolların tikintisi davam edir. Dövlətimizin başçısı mayın 26-da belə yollardan birində - Bakı-Şamaxı-Muğanlı-İsmayilli-Qəbələ avtomobil yolunun Muğanlı-İsmayilli-Qəbələ hissəsində görülən işlərlə tanış oldu.

İkinci texniki dərəcəyə uyğun qurulan yolun ümumi uzunluğu 85,6 kilometrdir. Yenidənqurma nəticəsində yol 8,8 kilometr qısalaçaq. Yolboyu Ağsuçay çayı üzərində asma körpü inşa olunur. Körpüdən sonra yolun davamı olaraq uzunluğu 885 metr olan tunelin tikintisi aparılır. Ümumilikdə yeni layihə üzrə yolboyu tunel və birli asma olmaqla 17 körpü layihələndirilib.

Bakı-Şamaxı-Muğanlı-İsmayilli-Qəbələ avtomobil yolu əhalinin rahat gediş-gəlişində xüsusi əhəmiyyətə malik olmaqla paytaxt Bakını İsmayilli, Qəbələ, Oğuz, Şəki, Qax, Zaqatala və Balakən rayonları ilə birləşdirən ən qısa magistral hesab edilir. Respublikanın mühüm turizm bölgələrinə gədən və ilk dəfə ötən əsrin 70-ci illərində Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə salınmış bu yolun yenidən qurulması Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən layihələndirilib.

Dövlətimizin başçısı yekunlaşmaqda olan 2025-ci ildə yol çəkilişi və təmiri ilə bağlı yeni sərəncamlar da imzalayıb. Belə ki, bu il sentyabrın 25-də imza-

lanmış sərəncama əsasən, iki min nəfər əhalinin yaşadığı 3 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Göygöl-Təpəhəsənli-Şəhriyar (8 km)-Zurnabad-Gəncə-Mollacəlillli avtomobil yolunun əsaslı təmiri məqsədilə Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə vəsait ayrılacaq.

Sentyabrın 25-də imzalanmış daha bir sərəncamla səkkiz min nəfər əhalinin yaşadığı 5 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Xil-Sirəbil-Allahyarlı-Molalan-Çayqıraq avtomobil yolu əsaslı təmir olunacaq.

Prezidentin Zərdab rayonunun Zərdab-Məlikumudlu-Çallı-Salahlı-Hüseynxanlı-Xanmomməddi avtomobil yolunun əsaslı təmiri ilə

bağlı tədbirlər haqqında 1 dekabr 2025-ci il tarixli sərəncamı da var.

İki min nəfər əhalinin yaşadığı 3 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Yardımlı-Dəman-Arvana avtomobil yolunun dağılmış hissəsinin bərpası və istinad divarlarının tikintisi isə Prezidentin 24 oktyabr 2025-ci il tarixli sərəncamı ilə həyata keçiriləcək.

Bu siyahıya digər yaşayış məntəqələrinin adlarını da əlavə etmək mümkündür. Bu isə o deməkdir ki, növbəti ildə də yeni yollarımız olacaq, onlar bizi yeni arzu və amallara qovuşduracaq və daha yüksək zirvələrə çatdıracaq.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

“Böyük qayıdış”
proqramı sürətlə icra olunur

İşğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdış davam edir

Ağdam

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, Böyük qayıdış Proqramı çərçivəsində keçmiş məcburi köçkünlərin işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdışı davam edir. Dekabrın 17-də yola salınan növbəti köç karvanı Ağdam rayonunun Xıdırılı kəndinə çatıb.

AZƏRTAC-ın bölgə müxbiri xəbər verir ki, bu mərhələdə Xıdırılı kəndində 45 nəfərdən ibarət 16 ailəyə mənzillərin açarları təqdim olunub. Xıdırılıya köç karvanı ilə qayıdanlar respublikanın müxtəlif yerlərində, əsasən yataqxanalarda, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət olub.

Qayıdışın sevincini yaşayan Xıdırılı kəndinin sakinləri açarları təhvil alıb, yeni evlərində məskunlaşılıblar.

Laçın

"Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"na əsasən, Laçın şəhərinə növbəti köç prosesi gerçəkləşib, səhər saatlarında yola salınan ailələr doğma yurdlarına qovuşub.

Laçın şəhəri 17 ailə olmaqla 69 nəfərə qücaq açılıb. Şəhərə qədim qoyan ailələr sevinc göz yaşları ilə öz doğma yurdlarına qovuşub və yaradılan gözəlliyi seyr ediblər.

Növbəti köç karvanı ilə Laçın şəhərinə qatan ailələrə evlərinin açarları təqdim olunub.

Ailələr açarları sevincle qəbul edərək, evlərində məskunlaşılıblar.

Qeyd edək ki, bu mərhələdə Laçın şəhərinə 17 ailə olmaqla 69 nəfər köçürülüb. Onlar respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya, düşərgə, yarımqıç tikililər və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdir.

Hadrut

"Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"na əsasən, Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsinə növbəti köç prosesi gerçəkləşib, yola salınan ailələr doğma yurdlarına qovuşub.

Hadrut qəsəbəsi 6 ailə olmaqla, 26 nəfərə qücaq açılıb. Onlar respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya, düşərgə, yarımqıç tikililər və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdir.

Qəsəbədə sakinlərin məskunlaşması üçün lazımi şərait yaradılıb.

Yollar abadlaşdırılıb, evlər və kommunikasiya xətləri bərpa edilib.

Növbəti köç karvanı ilə Hadrut qəsəbəsinə qatan ailələrə evlərinin açarları təqdim olunub.

Qırmızı bazar

"Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"na əsasən, Xocavənd rayonunun Qırmızı bazar qəsəbəsinə növbəti köç prosesi gerçəkləşib, səhər saatlarında yola salınan ailələr doğma yurdlarına qovuşublar.

Qırmızı bazar qəsəbəsi 18 ailə olmaqla, 90 nəfərə qücaq açılıb. Onlar respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya, düşərgə, yarımqıç tikililər və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdir.

Qəsəbədə sakinlərin məskunlaşması üçün lazımi şərait yaradılıb. Yollar abadlaşdırılıb, evlər və infrastruktur bərpa edilib.

Növbəti köç karvanı ilə Qırmızı bazar qəsəbəsinə qatan ailələrə bəti köç prosesi gerçəkləşib, səhər saatlarında yola salınan ailələr doğma yurdlarına qovuşublar.

Köçən ailələr qarşılandıqdan sonra onlara ANAMA-nın əmək-

daşları tərəfindən mina və partlamamış hərbi sursatların yaratdığı təhlükələr barədə ətraflı məlumat verilib. Ailələrə tanınmışları naməlum əşya və cisimlərdən uzaq durmaları, belə hallarla qarşılaşdıqları təqdirdə isə aidiyyəti qurumlara məlumat vermələri tövsiyə olunub.

Açarların təqdim olunması mərasimində Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin əməkdaşları və

digər rəsmi şəxslər iştirak ediblər. Ailələr açarları sevincle qəbul edərək, evlərində məskunlaşılıblar.

Doğma yurda qayıdan sakinlər hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevə təşəkkür ediblər. Onlar həmçinin torpaqlarımızı işğaldan qurtaran rəşadətli Azərbaycan Ordusuna, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildirib, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət, ailələrinə səbir diləyiblər.

Qarabağ həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq mənim üçün mənəvi borcdur

"Qarabağın işğaldan azad olunmasından sonra həyata keçirilən bərpa və yenidənqurma prosesi təkcə fiziki infrastrukturun qurulması ilə məhdudlaşmış, eyni zamanda tarixi yaddaşın, milli kimliyin və mənəvi ədalətin bərpasını özündə ehtiva edir. Bu proses Azərbaycanın uzunmüddətli strateji baxışının və ardıcıl dövlət siyasətinin nəticəsi kimi qiymətləndirilir".

Bunu AZƏRTAC-a açıqlamasında britaniyalı yazıçı, "Revival of Karabakh: The Story of Azerbaijan's Renaissance" ("Qarabağın Dirçəlişi: Azərbaycan İntibahının Hekayəsi") kitabının müəllifi Qrem Vilson deyib.

Onun sözlərinə görə, o, ilk dəfə 2009-2010-cu illərdə Azərbaycana səfər edib və həmin dövrdə Azərbaycan xalqının dözümlü-lüyü, enerjisi və milli iradəsi onu dərinlən təsirəndirib. Yazıçı bildirib ki, həmin illərdə Prezident İlham Əliyevin rəsmi biqrafıyası üzərində çalışarkən dövlət başçısının tövsiyəsi ilə Ermənistanə və işğal altında olan Azərbaycan ərazilərinə səfərə gedib, real vəziyyəti yerində müşahidə edib.

"Prezident İlham Əliyevin biqrafıyası üzərində işləyərkən həmkarlarımla birgə Qarabağa səfər etdim. İşğal dövründə orada gördüklərimiz dəhşətli idi. Qarabağda qanunsuz fəaliyyətlər, insan alveri, silah və narkotik dövriyyəsi, eləcə də genişmiqyaslı ekoloji dağıntılar açıq şəkildə müşahidə olunurdu. Bu, təkcə hərbi işğal deyil, eyni zamanda humanitar və ekoloji fəlakət idi. Mən ekosidə, tarixi-mədəni irsin məqsədlilik şəkildə möhv edilməsinə şahid oldum", - deyər Qrem Vilson vurğulayıb.

Yazıçı qeyd edib ki, İrəvanda araşdırma-lar zamanı tez-tez səsləndirilən "böyük Ermənistan" ideologiyası onun üçün ciddi sual-lar doğurub: "Əgər doğrudan da Qarabağın sizə məxsus olduğuna inanırıdınızsa, niyə ora-da yaşayan insanları qoruyub saxlamadınız, ətraf mühiti möhv etdiniz?"

Qrem Vilson səfərdən sonra belə qənaə-tə gəlib ki, Ermənistan heç vaxt sülhə getməyəcəkdir. "Təəssüf ki, 2020-ci ildə baş vermiş İkinci Qarabağ müharibəsi bu fikri təsdiqlə-di", - deyər o qeyd edib.

Yazıçı əlavə edib ki, sonrakı illərdə 50 də-fədən çox Azərbaycana səfər edib, Ümum-

milli Lider Heydər Əliyev, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və ölkənin tarixi ilə bağlı bir sıra kitablar yazıb. Bununla belə, Qarabağ mövzusu onun qəlbində həmişə xüsusi yer tutub.

"Ürəyimdə bir arzu vardı: işğal bitəndən sonra Qarabağ haqqında dəyərli və real fakt-lara əsaslanan bir əsər yazmaq. Mən xarici vətəndaşam, lakin Azərbaycanı sevmə xarici vətəndaşam. Qarabağda həm işğal dövründə, həm də azadlıqdan sonra dəfələrlə olmuşam. İşğal dövründə Xocalının təxmini yerini bilirdik, lakin onu tapa bilmirdik. Xocalı demək olar ki, yer üzündən silinmişdi", - deyər Qrem Vilson bildirib.

O qeyd edib ki, bir neçə il əvvəl Qarabağ Dirçəliş Fondunun əməkdaşları ilə birlikdə həmin ərazilərə səfər zamanı yol nişanında "Xocalı" sözünü gördükdə avtomobili saxlat-dırıb və piyada oraya gedib: "Bu torpaq mü-qəddəsdir. Orada dayanmaq həyatımın ən tə-sirli və unudulmaz anlarından biri oldu. Xo-calı faciəsi Azərbaycan üçün milli yaddaşın ən ağırılı səhifələrindən biridir".

Qrem Vilson vurğulayıb ki, möhv bu mü-shahidələr və Qarabağın azad olunmasından sonra başlanan genişmiqyaslı dirçəliş prosesi onu "Revival of Karabakh: The Story of Azerbaijan's Renaissance" kitabını yazmağa sövq edib. Onun sözlərinə görə, əsər Qarabağın bərpasını, Azərbaycan xalqının tarixi ədalətin təmin olunması uğrunda keçdiyi mü-rəkkəb, lakin qürurverici yolu beynəlxalq oxucuya çatdırmaq məqsədi daşıyır.

"Bu gün Qarabağda baş verənlər təkcə re-gionun bərpası deyil, eyni zamanda beynəlxalq hüququn və tarixi ədalətin bərpasıdır. Azərbaycan bu prosesi ardıcıl, planlı və mə-suliyyətli şəkildə həyata keçirir", - deyər bri-taniyalı yazıçı vurğulayıb.

Ailə hüququnda aliment institutunun müasir tələbləri

Boşanma hüquqi fakt kimi valideyn məsuliyyətini aradan qaldırmır

Müasir Azərbaycan cəmiyyətində ailə münasibətlərinin transformasiyası fonunda boşanma halları artmaqdadır. Lakin hüquqi baxımdan vacib olan məqam ondan ibarətdir ki, nikahın pozulması valideynlərin uşaqları qarşısında öhdəliklərinə xitam vermir.

Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi məlumatlarına əsasən, bu ilin yanvar-oktyabr aylarında boşanmaların sayı 17 minə keçmiş, eyni dövrdə bağlanan nikahların sayı isə təxminən 40 min olmuşdur. Bu statistik göstəricilər bir daha sübut edir ki, ailə hüququnun ən həssas segmenti - uşağın hüquqi və sosial müdafiəsi məsələsi xüsusi diqqət tələb edir.

Hazırda Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinə əsasən, aliment öhdəlikləri əsasən valideynin rəsmi gəlirlərindən müəyyən edilmiş faiz nisbətində tutulur. Bu yanaşma hüquqi texniki baxımdan sadə olsa da, uşağın mənafeyinin tam təmin edilməsinə həmişə imkan vermir. Aliment ödəyicisinin real gəlirlərinin rəsmi gəlirlərdən kəskin fərqlənməsi, gəlirlərin qəsdən gizlədilməsi və ya formal minimum əməkhaqqı səviyyəsində göstərilməsi kimi hallar nəticəsində aliment institutu uşağın mənafeyini təmin edən hüquqi mexanizm olmaqdan çıxaraq formal icra olunan öhdəliyə çevrilir. Əslində isə uşağın mənafeyi - aliment hüququnun əsas meyarı olmalıdır.

Ailə hüququnun fundamental prinsiplərindən biri uşağın üstün mənafeyinin təmin edilməsidir. Bu prinsip həm Azərbaycan Respublikasının konstitusiyasında, həm də beynəlxalq hüquq normalarında öz əksini tapmışdır. Bu baxımdan, aliment mexanizminin islahatı sərtləşmə deyil, normativ yanaşmanın yenilənməsi kimi qiymətləndirilməlidir.

Uşağa baxılması üçün minimum təminat standartı

Hüquqi baxımdan Ailə Məcəlləsində uşağa baxılması üçün minimum təminat standartı anlayışı ayrıca təsbit edilməsi məqsəduyğundur. Bu standart yaşayış minimumundan aşağı olmamaqla yanaşı, həm uşağın sağlamlığı, təhsili, inkişafı və gündəlik ehtiyacları ilə bağlı real xərcləri əhatə etməli, həm də valideynin rəsmi gəlirlərindən əslində asılı olmayaraq, təmin olunmalıdır. Uşağın maddi təminatı valideynin gəlirlərini gizlətməsi və ya süni şəkildə azaltması ilə risk altına düşməməlidir.

Məhkəmə təcrübəsində vahidliyin təmin edilməsi məqsədilə alimentlərin hesablanması üçün oriyentir xarakterli hüquqi bələdçilər - uşağın yaşı və sayı, valideynin maliyyə imkanları və s. bu kimi meyarları nəzərə alaraq məhkəməyə hüquqi istiqamət verə bilər. Belə mexanizmlər bir sıra Avropa ölkələrində uğurla tətbiq olunur və məhkəmənin mülahizə səlahiyyəti ni məhdudlaşdırmadan hüquqi sabitlik yaradır.

Normativ dəyişikliklər çərçivəsində məhkəmənin aliment məbləğini müəyyən edərkən uşağın nikahın pozulmasına qədərki həyat səviyyəsi, təhsil və sosial mühitin dəyişdirilməsinin uşağın üçün yaratdığı risklər və sağlamlıqla bağlı xüsusi halların nəzərə alınması birbaşa öhdəlik kimi təsbit edilməlidir. Bu yanaşma alimenti sadə hesablamadan hüquqi müdafiə alətinə çevirir.

Ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi

Ailə hüququnun icrasında ən ciddi problemlərdən biri aliment ödəyicisinin süni ödəmə qabiliyyətsizliyini göstərmək hallarının artmasıdır. Əmlakı, biznes fəaliyyəti və yüksək xərcləri olan şəxsin rəsmi olaraq işsiz və ya minimum gəlirli görünməsi hüquqi ədalət prinsipinə ziddir və birbaşa uşağın hüquqlarını pozur. Odur ki, məhkəməyə alimenti müəyyən edərkən ödəyicinin həyat tərzini, faktiki xərclərini, mülkiyyət və kommersiya fəaliyyətini nəzərə almaqla qiymətləndirilmiş gəlir modelini tətbiq etmək səlahiyyəti verilməlidir. Bu yanaşma beynəlxalq ailə hüququ təcrübəsinə də uyğundur.

Aliment qərarlarının icrasında institusional yeniliklər

2026-cı il yanvar ayının 1-dən etibarən Azərbaycanda özəl icra məmurları institutunun tətbiqi aliment qərarlarının icrasında yeni mərhələdir. Lakin bu mexanizmin effektivliyi yalnız o halda təmin edilə bilər ki, icra orqanlarının bank və vergi məlumatlarına operativ çıxışı olsun, məlumatların gizlədilməsinə görə məsuliyyət mexanizmləri gücləndirilsin.

Qeyd edilməlidir ki, aliment hüququnun tətbiqi sahəsində Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun mövqeyi artıq formalaşmışdır və məhkəmələr üçün hüquqi istiqamət rolunu oynayır. Belə ki, Ali Məhkəmə Plenumunun izahlarına əsasən, valideynin nikahın pozulmasından sonra uşağın qarşısında aliment öhdəliyi onu əmək vəzifəsindən azad etmir və aliment məbləğinin müəyyən edilməsi formal yanaşma ilə məhdudlaşmamalıdır.

Plenumun hüquqi mövqeyinə görə, "Məhkəmə tərəfindən alimentin miqdarı müəyyən edilərkən uşağın əvvəlki təminat səviyyəsinin mümkün qədər maksimal saxlanılması əsas meyar olmalı və bu zaman yalnız bir tərəfin deyil, hər iki valideynin ailə və maddi vəziyyəti hərtərəfli öyrənilməlidir". Ali Məhkəmə xüsusi vurğulayıb ki, məhkəmələr aliment məbləğini müəyyən edərkən valideynlərin birgə yaşadıqları dövrdə ailənin maddi vəziyyətini, ayrı yaşadıkları müddətdə uşağa baxılması üçün könüllü qaydada ödənilmiş vəsaitləri və həmin ödənişlərin dayandırıldığı vaxta qədər uşağın faktiki təminat səviyyəsini nəzərə almalıdırlar. Eyni zamanda plenumun mövqeyinə əsasən uşağın əlavə ödəniş hesabına məktəbəqədər tərbiyə müəssisəsinə, ödənişli ümumtəhsil məktəbinə, musiqi, rəsm, idman, rəqs və digər dərəcələrə davam edib-ətməməsi aliment məbləğinin müəyyən edilməsi zamanı hüquqi baxımdan əhəmiyyətli hal kimi qiymətləndirilməlidir.

Bu yanaşma onu göstərir ki, Ali Məhkəmənin formalaşdırdığı hüquqi mövqə alimenti yalnız minimum təminat mexanizmi kimi deyil, uşağın nikah dövründə formalaşmış sosial, təhsil və inkişaf mühitinin qorunmasına xidmət edən hüquqi alət kimi qəbul edir. Lakin vacib məqam ondan ibarətdir ki, bu prinsip Ailə Məcəlləsində həlölük sistemli və birbaşa normativ ifadəsini tapmamışdır və əsasən məhkəmə təcrübəsi vasitəsilə tətbiq olunur. Bu isə qanunvericilikdə müvafiq dəyişikliklərin zərurluğunu bir daha aktuallaşdırır.

Aliment hüququ valideynlər arasında mübahisə predmeti deyil. Bu institut uşağın hüquqlarının təmin edilməsinə yönəlmis hüquqi mexanizmdir. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində bu istiqamətdə islahatlar sosial ədalətin, hüquqi sabitliyin və uşağın üstün mənafeyinin qorunmasına xidmət etməklə yanaşı, gələcəkdə aliment öhdəliklərinin icrasında daha şəffaf və effektiv mühitin yaradılmasına imkan verəcəkdir.

Vüsalə MURADXANLI,
Azərbaycan Uşaq Fondunun direktoru,
Vəkillər kollegiyasının üzvü

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 15 iyun (Bazar günü) tarixli 204-cü nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Yarından etibarən açıq dildə gündəlik “**Xalq sözü**” adında bir qəzetə nəşr ediləcəkdir. Bu qəzetdə “Azərbaycan” qəzetəsi mühərrirləri iştirak edəcəklər. Zamanın fəvqəladəliyi nəzərə alınaraq qəzetə gündüzləri saat 2-də nəşr [ediləcək] və tak nüsxəsi Bakıda bir manatdan satılacaqdır.

Müharibə meydanına göndərilmiş Azərbaycan əsgərləri üçün tərtib olunacaq cəmiyyətlər və xəstə ya ki yaralı əsgərlərə müaviyənlər xüsusunda məsləhət olunmaq üçün iyun 16 bazar ertəsi saat 10-da Birinci Ünas [Qızlar] məktəbinə [Nijni Kladbişinski və Zavedenski küçələrin küncündə] ümumi müsəlman xanımları dəvət olunurlar.

T-150

QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]

Azərbaycan Məclisi-Məbusan rəisi həzrətlərinin əmr-namələri

Əmrnamə nömrə 104

Kazımoglu Seyid Hüseyn Sadiq 1919 sənəsi may ayının 1-dən etibarən Azərbaycan Məclisi-Məbusanının türk məzbəta mühərriri [protokol katibi] təyin edilir.

Əmrnamə nömrə 105

Azərbaycan Məclisi-Məbusanının türk məzbəta mühərriri Süleyman Nazif 1919 sənəsi aprel ayının 8-dən etibarən vəzifəsindən kanar edilir.

Əmrnamə nömrə 106

Azərbaycan Məclisi-Məbusan idarəsinin telefonçusu Ceyran xanım Şirinzadə 1919 sənəsi may ayının 1-dən etibarən məzkur [deyilən] idarədə təhriat [məktub] xidmətçisi təyin edilir.

Əmrnamə nömrə 108

Abbasəli Hacırzadə 1919 sənəsi may ayının 20-dən etibarən Azərbaycan Məclisi-Məbusan idarəsinin İcraət şöbəsi müdiriyyəinə təyin olunur.

Əmrnamə nömrə 109

Abbasəli Əsgərzadə 1919 sənəsi may ayının 24-dən etibarən Azərbaycan Məclisi-Məbusan idarəsinin mühasib müavinini təyin edilir.

Əmrnamə nömrə 110

Təbib Əli bəy Seyidov 1919 sənəsi may ayının 28-dən etibarən Parlament Qorucu bəyliyidə təbəlliyinə təyin edilir.

Əmrnamə nömrə 111

Parlament idarəsinin təhriat [məktub] xidmətçisi Şahin Mirsayıbzadə 1919 sənəsi iyun ayının 5-dən etibarən qulluğun-dan əz [kənar] edilir.

Əmrnamə nömrə 112

Parlament idarəsinin telefonçusu Həcər xanım Zeynalzadə 1919 sənəsi iyun ayının 9-dən etibarən həmin idarədə təhriat xidmətçisi təyin edilir.

Məclisi-Məbusan rəisi namına: *Həsən bəy Ağayev*
Əslinə müttəbdir.
Kargüzər: C[amal] Paşazadə

QƏZAVƏTDƏN
[QAZILIQ İDARƏSİNDƏN]

1919-cu sənədə may ayının 16-da mən də ruhani mollalar barəsində məlumat cəm etmək üçün yeni Qubadan ayrılıb Bakıya mülahiq olmuş [biriləşdirilmiş] dəğ kəndlərinə çıxmışdım. Gədi kəndlərindən başlayıb Zaratda tamam etdiyim kəndlərdə ruhanilərə dair məlumat və təsəvvürlərdən əlavə, siyasi hökuməti xüsusunda dəxi bir qədər məlumat əxz etmişəm. Əvvəlcə ruhanilər barəsində yazıb sonra da siyasi məmurlar barəsində yazacağam.

Məzkur qəryələrdə [deyilən kəndlərdə] prixod mollaları Nikolay zamanından təyin olmuş zavətdir [şəxslərdir]. Böylə ki, hansı köyün camaatını istintaq etdikdə, məzkur ruhanilərin zülmündən dək edilir. Həmindən ziyadə Xızı mollaları molla Ələkbər və molla Pənah canablarından xəbərit tutmuşdılar. Hər kəs də şəhadətnamə istədikdə fəvqəladə məbləğlər əlib kəndli təsəvvüratı ilə şəhadətnamələr verir.

Azərbaycan hökumətindən əqdəm [qəbaq] bolşeviklər zamanında əxz-əsgər [hərbi çağırış] zamanı hər şəxs ki məzku[r]a para təklif və təslim etməzdi, həmin şəxsi nəçə yaşında olursa-olsun, əsgərlik üçün bolşeviklərə təklif edilir. Həttə köç camaatın-dan bu barədə ona etiraz edən əxsas[ı] [şəxsləri] bolşeviklər əleyhinə çalisənərdən nisbət verib [bolşeviklər əleyhinə çalisənlərlə əlaqələndirib], hökumətdə donos yazardı. Həttə məzkurun cibindən düşmüş bu barədə bir donos Xızı kəndində bir küçədən tapılmışdır.

Şimdi isə Azərbaycan Hökuməti-kəndli müavinətinə çalismaq üçün əsgərlər siyahısında bərkəs [əksinə] edir. Böylə ki, hər kəs para verirdisə, onu yazmayıb, para verməyənləri yazıb əsgər göstərir. Bu barədə Qarabulag camaatından Mirsadiq İlə Mirfətah nam [adlı] şəxslərdən hərədən 700 manat əlbədir ki, sizin 7 və ya 8 yaşında cöcüləriniz əsgər düşür. Təhqiq üçün həmin şəxslərin sözlərinə bəvər etməyərək [inanmayaraq] sordum [soruşdum]. 7 yaşında cocuq məgər əsgər düşür ki, siz işgü məbləği ona verindiz? Cavabında: Bizim əlilərim bu əhvalət istədikdə təpəşiz düşüb heç bir növ islah olalmırdı, məgəriniyi paranı molla Ələkbərə verib ondan daha əsgər yazmayacaq vədəsinə alıncdı.

Təəcüb burasdır ki, camaatın bu qədər etirazlarına ki, köylərin kəsərdinə məscidlər xarəba, məktəb yox, çuqulları bısavəd və cahil qalmışdır. Hərgah mollalar yaxşı olardıxlar, məktəblər bina ediblər kiç çuqullarını təhdid və tədrisə məşğul edərdilər. Köylərdə şəriətə müğayir [zidd] bir çox təmirilərin adamı [olmaması] məət-təəssüfüdür [təəssüf doğurur]. Cəddələri [yolları] çox fəna bir hal-dardır. Lakin həmin Bakı üstə mülahiq olandan bəri əsude güzərlən keçirdiklərini bəyan edib, Azərbaycan Hökumətinə bu barədə səmimi-qəlbədən təşəkkürlərini bəyan edirlər.

Bir parə istibdad dövründən qalmış müstəbəd şəxslərin dəxi dəfinə əlac imdadını rica etmişlərdir. Lakin həmin zavətin kim olduğunu sual etdikdə, qorxudan söyləməyirlər. Fəqət məxfi soru-duqda Zargərlə İlyas Əbdül oğlundan şikayət edirlər və bu barədə bəndədən, qubernator həzrətlərinə yazıb dəfinə əlac etmək üçün təminatnamə etmişdir və mən də onlara vədə vermişəm.

Məzkur qəryələrin məsafəsi biri-birindən uzq olduğu üçün dəniz sabiq qayda ilə hər icmayı bir molla kifayət etməyidi ikinə mən də

Gadi icmasına iki molla, Xızı icmasına üç molla, Əngilan, Xoxanı üstə mülahiq, Xələnc, Fındıqan, Zərgərli, Qalaşxı və Zarat icmasının hərasinə bir molla təyin etmək niyyətində olduğum[u] Məşixət İdarəsinə ittillə verib təsdiqini xahiş etmişəm.

Bundan əlavə, polis məmurlarından bir para qüsurlat [nöqsən-lər] məsmu olarsa [əşidilərsə], Balaxanı-Səbuncu polismeysteri bu barədə bir sarəncəm çəkməlidir.

Bakı qazısı: *Axund Əbdürrəhim Hədiczadə*
Katib: *Hasanəğa Yusifxanlı*

BİRİNCİ ZƏFƏR

Hələ tufənglər atılmadan, toplar patlamadan birinci zəfərə nail olmağımızla Azərbaycan türk və islamlarını təbşir [müjdələmək] və təbriklə özümüzü bəxtiyar ədə [həsab] edirik.

Bu zəfər diplomatik bir müharibənin nəticəsidir ki, hökumətimiz tərəfindən deniknilərə qarşı elan edilmişdi.

Dağıstanı zəbt və Azərbaycana qarşı qorxulu bir vəziyyət ixtiyar etmiş olan Denikin macarəsi hökumətimizi bu qara təhlükəyə qarşı durmaq və təhlükəni üzərimizdən dəf etmək üçün kamaliyə gərmə ilə [təm qəzğınqlıq] işə girişməyə və qəhrəman ordumuzun süngüsü ilə barəbər qeyratlı əhəlimizin hümmət və həmiyyətini istinad edən diplomatik bir müharibə elanına məcbur etdi.

Bu müharibə, görünür, böyük bir üstüdlük və məharətlə icra edilmiş ki, zəfər bizim tərəfdə oldu. Müttəfiqlər tərəfindən kömək və müzahirət [dəstək] gərməkdə olan Denikin[ın] eyni Müttəfiqlərdən ən nüfuzlusu olan İngiltərə hökumətinin “Haqsız soxulmuş olduğun yerlərdən çəkili” əmrini alarkən na qədar təəcüb edəcəyini təsəvvür ediniz.

Denikin və həsrətkeşləri bundan mülahizə etsinlər ki, diplomatiyada onlara qələbə çalsın olan Azərbaycan top və tufəng müharibəsində dəxi onları mağhur və münhəzin [məhv edilmiş və məğlubiyyətə düşər olmuş] edə bilər.

Rus qarağüruhuna mənsub olanlar dəxi bir kərə bilməlidirlər ki, müstəbəd Rusiyanı diriltmək və istiqallərini elan etmiş olan millətləri təkrar qul və asir etmək onların təsəvvür etdikləri kimi asan iş deyildir. Qan, can və mal bahası ilə alınmış olan bu istisqil yüngül-lükə əldən verilməz. Darədən-təpadən yığılmış, yalnız bir pula və parəyə qulluq edən ruhsuz, məfkürəsiz bir təqim səfillərin əlinə silah verməklə onu ordu zənn edib də, istisqil və əzədlilərinə can və başla mühafizə etmək və qəz babayı kimi saxlamaq əzmi ilə ruhan qəvi [güclü] və cisman mətin olan bir millət üzərinə yürüt-mək na qədər məntiqsiz, na darəcə əğılsiz bir təşəbbüsdür ki, bu kimi əməl ancaq denikinilərdən baş verə bilər!

Azərbaycan türklərinin müqəddəratını əlinə almış olan hökumətimizin bu zəfəri Denikin fəqərsizində [hədəsində] birinci – və ümid edirik ki, əbədi – bir zəfər işə, istisqiləmiş müdafiə yolun-da ikinci böyük zəfərdir ki, bunlardan birincisi keçəndi zabastovkanı [təhlil] yətritməq və istisqilərimi qırması təhlükədən qorumaq idi.

Bundan belə, Azərbaycan türk və islamlı mütəmmil-qəlb [xarəyən] olub müqəddəratlarının, istisqil və əzədlilərinin möhkəm və ümidli bir əldə olduğuna yiqin edərlər. Yəqin edib də, bu hökuməta əllərindən gələcə qədər köməyi, əlbəttə, müziyyəq etməzlər [sərigəməzlər]. Necə ki etməyirlər.

Şübhə etməməlidir ki, müdəbbir [tədbirli, əğıllı], səbat[ılı] və əzmkar bir hökumət ilə ruhan dirə və mənən qüvvətini olan bir mil-lət maddən və cisman dəxi böyük və sarsılmaz bir qüvvətə malik olub də, heç bir vaxt olmaz və dünə qədər qəzəyər.

*Hacıbəyli Üzeyir*DENİKİN ORDUSUNUN
İLK HƏZİMƏTİ

Denikin ordusunun Dağıstana qarşı açdığı hərbi və Azərbaycan istisqiləyyatı əleyhində başladığı hücum ilk dəfə olaraq siyasi bir həzimatə [məğlubiyyətə] düşür oldu.

Denikinin bu həzimatə Qazqazqızı cümhuriyyətlərinin istisqiləyyat uğrunda silah və topa sarılıb düşməni qovmaq, düşmənin həyduddə [quldurcasını] çuşıxlara qarşı müqəbilə etmək üçün müasidi [əşvərsiz] bir zəmin verdiyi kimi. Böyük Avropa əfkəri-ümumiyyəsinin [ictimaiyyətinin] də Qazqazıya cümhuriyyətlərinin lehinə tövçə edə bilməsinə [yönəldə bilməsinə] də əmin bir vasilə [vasitə] başx eyləmişdir.

Denikin ordusu – Avropa dövlətləri və bilxəssə [xüsusi] İngiltərə üçün məlum olmuşdu ki – bir macərəcar həyula [macərəparəst bir kəbus] olaraq Qazqazıyanı istisqil və müqəddəratına qarşı hərəkət edir. Təyini-müqəddərat etmiş və intizam və mədəniyyətəparvarənə idarələrlə sabiq Rusiyanın daha ziyadə hər tərəfin məhəbbət və hörmətini calb eyləmiş kiçik cümhuriyyətləri əzmək, kiçik cümhuriyyətlərin hər dərliü hüququna vəhşicə bir xətimə çəkməkdən ibarətdir.

Bizim əfkəri-ümumiyyəyimiz [ictimaiyyətimiz] bundan əvvəl pak haqlı olaraq ingilis siyasətinə qarşı ədəbi-məmnuniyyət [narazılıq] göstərmiş və ikuizliü bir siyasətə qarşı bəzi protestolu təzahürat göstərmişdir. Fəqət əfkəri-ümumiyyəi onu da bilirdi ki, Azərbaycan türklüyünün bu qədər fədakarlıq, bu darəcə qəhrəmanlıq göstərərək əldə etdiyi və əldə edildikdən sonra da ən madəni bir mil-lətə yaxşıcaq bir surətdə mühafizəsinə çalsığıdı istisqiləyyatı Avropa dövlətləri kimi madəni və bilxəssə İngiltərə kimi durəndiş [uzagəgörən] bir dövlətin büsbütün hesabsız buraxması mümkün deyildir.

Mümkün deyildir, çünki bu gün Avropa dövlətləri və İngiltərə qarşısında canlı bir surətdə duran Azərbaycan[ın] mövcudiyyəti ilə canı da, mövcudiyyəti də bir həyula və yirticilərdən ibarət olan Denikin və bolşevik Rusiysı arasında dağılar qədər böyük bir fərq vardır.

Bu fərq ondadır ki, dünyanın vida etmək istədiyi silah gücünü Denikin təzadən əhya etmək [diriltmək] istəyir, əl çəkmək istədiyi təcavüzü bir hərbi [təcavüzəkar müharibəni] o Denikin təəcibi eyləyirdi [barpa edirdi].

Böyük Avropa dövlətləri və məsələn, istə İngiltərə Qazqaziyada silahsız, gücsüz və ancaq siyasətlə apardığı bir işi kiçik Denikin qüvvətlə həll etmək vədəsinə düşsə, əlbəttə ki, hər tərəfdə düşər olacağı şey həzimatə və məğlubiyyətdir. Bu nöqteyi-nəzarət London hökumətinin Qazqazıya hüduüdlərini təyin edərək Denikina da bir addım irəliyə atmasına haqqında verdiyi qərar Denikin və “Yedinəya Rossiya” qılar üçün, həm də bizim üçün bir haqiqiət həvi bulunmaqdadır [bir haqiqəti ehtiva edir].

Denikinçilər və “Yedinəya Rossiya” qılar bilsinlər ki, əski Rusiyanı əhya etmək fikri bir nəzəriyyə olaraq qalır və heç bir vaxt də əməliyyatə uymaz. Binaənileyh [ona görə], denikinçilər bixüdə yəra həm özərlərinin qanının tökəməsinlər, həm də başqalarının hüzur və səadətərləni itkil eyləməsinlər [qozmaməsinlər]. Çünki bunun na axın vardır, nə də müsbət və faydalı bir qəvəsi.

Bizə gəlincə, bizim üçün bu vəziyyət zəttən məmül [qəbzənilən, arzu edilən] idi. Əgər siyasiyyatda biz böylə bir qələbəyə nail olmasaydıq belə, hüduüdlərimizdə bəkləyən əsgərlərimiz, istisqil və hürriyətimiz uğrunda hazır. bulunan yüz minlərcə Azərbaycan türkü Denikin ordusundan qəti bir qələbə və zəfər qazanmayınca və istisqiləyyatımız haqqında qəti bir təminat əlməynicə yolundan dönməyəcək, əzmindən vəz keçməyəcəkdı.

Son tətli əsasında millətimizin ən kasıb və demokrət sinfinin göstərdiyi vətənpərvərənə təzahürət dəxi göstərir ki, millətin əzmi, millətin qərarı qəttidir:

– Ya istisqil, ya ölüm!

İstə, o türk demokratiyasının haqlı olaraq xıwardığı sas bu gün Avropa dövlətinin ən böyüüy tərəfindən də müzahirət olunur [dəstəklənir]. O səsə, yərəşən bir cavabla müqəbilə edilir. Digər

tərəfdən, Dağıstan millətdaşlarımızın dəxi şimal kəbusundan qurtulub da bizimlə barəbər yenidən ciddi bir surətdə hökuməti tənzim [nizamlamaq] və istisqiləyyatı təhkim [möhkəmləndirmək] üçün əl-ələ verərək çalsmaq[ığımız] səhə açılmış deməkdir. Hər na olsa da, İngiltərə dövlətinin məlum qərarı gərək Dağıstan və gərək Azərbaycan haqqında mövcibi-məmnuniyyətdir [məmnuniyyət yaradır] deyə bilər.

Ə. Həmdü [Qaraəğzadə]

ZAQAFQAZIYANIN SƏRHƏDİ

Hökumətimizin siyasi müzəffəriyyəti Cüma günü ayın 13-də səhər saat 11-də İngilis Komandanlığı tərəfindən Hökumət rəisi Nəsil bəy Yusifbəyli canablarına yazılan rəsmi bir məktub cüzündə [məktubun bir hissəsi kimi] Qazqazıyadakı İngilis Komandanlığı nümayəndəsi general Korinin bir təbliği ilə bir xəritə təslim edilmişdir. Bu xəritədə İngiltərə hökuməti-kraliyyəsi tərəfindən Qazqazıya cümhuriyyətləri ilə Denikin ordusu arasında bir xətti-fəsil [ayrıcı xətt] [sərhəd] təyin edilmişdir. Bu sərhəd Qara dəniz sahilində Bəb nəhrinin mənsibindən başlayıb, bu nəhrdən şimala Suxum sərhədi, oradan şərqə doğru uzanıb Suxum, Kutais, Tiflis və Dağıstan vilayətlərinin hüduüdu, Petrovsk-Dağıstan dəmiryolunun 5 mil cənubunda vəqə [yerləşən] nöqtəyə çatır, oradan cənub-şərqə dönüb dəmiryola müvazi [paralel] bir xətlə 5 mil fəsildə [məsafədə] davam edib, Petrovskdan 5 mil aşağıda Kəspə dənizinə dayanır [dönür].

İngiltərə hökumətinin qərarına görə, Denikin bu sərhəddən aşağıya qoşun göndərə bilməyəcək və Qafqazıya cümhuriyyətləri də bu sərhəddən yuxarıya keçməyəcəklərdir.

Bu surətlə bütün Dağıstan vilayəti Petrovsk həvaləsindən [tərəfindən] bir cüzü [bir hissəsi] müstəsna olmaq üzrə, Denikin ordusu tərəfindən tamamilə təxliyə edilmişdir.

Hökumət qənaətiləndə [dairələrində] hökəmfərma olan [hökm sürən] bir qənaətdə görə, 3-4 günün ərzində Dağıstan ərazisi Denikin ordusundan tamamilə boşalacaq, onun yerini isə Azərbaycan əsgərləri tutacaqdır.

İTALİYA HƏYƏTİNİN TƏBİRİKİ

Dün şəhərimizdə bulunan İtaliya həyət-i əsgəriyyəsi [hərbi həyət] rəisi polkovnik Mişel tərəfindən Hökumət rəisi namına aşağıdakı təbrik məktubu alınmışdır:

Azərbaycan Cümhuriyyətinin hüduudunu təyin haqqında İngilis Komandanlığından əldəgünəş xəbərdən dolay Qafqaziyada bulunan İtaliya həyət-i zabitləri namına zəti-dövlətlərinə ərz-i-təbrikat etməklə müftaxirəm [təbriklərini bildirməklə iftixar edirəm].

Zəti-dövlətlərinə məlumdur ki, İtaliya həyət-i zabitləri Azərbaycan xalqının kəndi istisqiləni müdafiə üçün gürdüydü ciddi tədbir və hazırlıqlar na qədər böyük bir maraqla təqib edir və bu məmləkət əhalisinin ruhləndığı hissiyyəti na qədər dərk edir və anlayırlar.

Bilvəsilə [fürsətdən istifadə edərək], ehtiramətli-faiqaqimin [böyük hörmətlərimin] qəbulunu rica eyləmə, əfəndim.

İtaliya həyət-i rəisi: polkovnik Mişel

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

İngiltərə Rusiya barəsində

Ordunun saxlanması barəsində smeta təqdim edərək Çörçill demisdir.

Mümkündür ki, yayın axırlarında İngiltərə qoşunları Rusiyadan geri vədət edilsin. İngiltərə siyasətinin əsası böylədir ki, Rusiya ruslar tərəfindən xilas edilməlidir. Rusiya demokrətik bir məmləkət olmalıdır.

İşvəc sənəəti [sənayesi]

Stokholmdən verilən xəbərlərə görə, kəpəq fabrikalrı külli miqdarda kəpəq hazırlamışlar ki, bunları aparmaz yer yoxdur. Mexanicski zavodlara sifariş gəlməyir. Parça toxuyan zavodlar qapanmaqdadır. Kimyavi şeylər Amerika mallarından ucucludur.

8 saatlıq iş

Stokholmdən xəbər verirlər ki, Aşağı Palatada uzun müzakirədən sonra əmələlər [fəhərlər] 8 saatlıq iş bərsində qənun qəbul edilmişdir. Həmin gün qənun layihəsi Yuxarı Palataya idxal edilmişdir. Fəqət orada müzakirə edilib 70 səslə 40 səsə qarşı olaraq rədd edilmişdir. Bu münasibətlə Baş vəzir bəyan eyləmişdir ki, növbədə Yuxarı palətanın buraxılması məsələsi qoyulmuşdur.

Müttəfiqlər və Kolçak

Fransa Hökuməti Kolçakın cavabını son darəcə məmnuniyyət-bəxs ədə [həsab] edir. Kolçak Müttəfiqlərin bolşeviklərə zidd olan rus hökumətinə təsdiq etmələri təklifini qəbul etmişdir. Fransa Hökuməti iki qeyd eyləmişdir. Bunların biri Məclisi-Müəssisən, digəri özərləri müstəqil elan edən rus oblaştınlar haqqında. Məlum deyil ki, bu cavab Vilsonu razı salacaq, ya yox. Ola bilər ki, Vilson Kolçakın şərtlərini əvvəlki siyasətə qayıtmaq arzusu hesab etsin.

Kolçakın Müttəfiqlərə notəsi

Lündan xəbər verilir ki, Kolçak Müttəfiqlərə təqdim etdiyi notadə deyir ki, onun birinci məqsədi Məclisi-Müəssisən intixabına şəru etməkdir [seçkilərinə başlamaqdır]. Müttəfiqlər Kolçakı təklif eyləmişdir ki, hərəgah yeni intixabat mümkün olmasa, 1917-ci ildə intixab edilən üzvlər dəvət edilsin. Kolçak buna zidd olaraq demisdir ki, 1917-ci ildə Məclisi-Müəssisən qeyri-adi bir surətdə intixab edilmişdir. Polşa məsələsi Kolçakın bəyanatına görə, müşküllük törətməyir. Polşanın istisqiləyyatı qəbul edilmiş, sərhəd təyini məsələsi hər iki tərəfin rızası ilə hall edilir. Kolçak bəyan edir ki, Oktəybr inqilabından əvvələdək Rusiya hökumətinin olan bərcərləni təsdiq edir.

Kolçak nümayəndəsi Londonda

Londondən teleqraf edirlər ki, “Tayms” qəzetəsinin məlumat-na görə, Kolçakın nümayəndəsi buraya varid olmuşdur [gəlmisdir].

Odessada fransız gəmiləri

Yekaterinodər - Novorossiyskədən xəbər verilir ki, Odessa iskaləsinə [limanına] bir neçə fransız gəmiləri gəlmisdir. Şura Hökuməti paroxodların komandasından na səbəbə gəldiklərini soruşmuşdur. Paroxod komandanı bu təklifi rədd edib demisdir ki, bu barədə heç bir cavab verə bilməzlər, çünki məsələ Fransız Komandanlığına aiddir.

Rusiya haqqında

Petroqrəd - “Tayms” qəzetəsinin xüsusi teleqrafında denilir [bu teleqrafın başı alınmamışdır]:

Mümkündür ki, bolşeviklər başa mükafat hazırlasınlar. Bu gün mən Şimali Rusiya general-qubernatoru [Yevgeni-Lüdiviq Karlovic] Miller ilə görüşmüşəm. General dedi ki, Petroqrəd və Moskvanı almaq üçün bizə müavinət ediniz və sonra biz bütün Rusiyanı bolşeviklərdən azad edəriz. Gəmiləri təmir edən ustaların təbliğatı bız əngəl törədir. Bunlar Arxangeləkdə bolşevizm öldürdə məmur imişlər.

SÜLH ƏTRAFINDA

Almaniya əks-təklifinə cavab

İngiltərə mətbuəti xəbər verir ki, həlaliyə hərçənd sağış hüsulə gəlməmişsə də, Dördlər Şurası bu günlərdə Almaniya əks-təklifinə cavab hazırlayıb qurtaracaqdır. Zərarların verilməsi şəraitinin nə tövr dəyişəcəyini xəbər verirlər. Məbləğ hələ müəyyən edilməyəcəkdir. Bu məsələyə bəxən Beynəlmüttəfiq Komisiyon [Müttəfiqlərarası Komissiya] öz işni üç-dörd ay müddətində qurtaracaqdır. Bu barədə məzkur [deyilən] komisiyona müəyyən ixtiyarlar verilmisdir. Bu qərar üzrə Almaniyanın zərərlər əvəzində verəcəyi məbləğ noyabr ayına qədər məlum olacaqdır. Bu yaxınlarda Vilson həmin komisiyona Almaniya nümayəndəsini təyin edəcəkdir. Almaniya 4 maddənin güzəşt edilməsini tələb edir. Sülh müahidənaməsində [sazişində] bundan sonra imza edəcəyini şərt qoyur.

Həmin maddələr bunlardır:

- 1) Yuxarı Sileziyada olan kömür mədənlərinin bir hissəsi Almaniya nəfinə [keyrinə] olaraq təmin edilsin;
- 2) Zərərlərin verilməsini təyin edən komisiyon heyətinə Almaniya nümayəndəsi qəbul edilsin;
- 3) Almaniya hökuməti Cəmiyyəti-Əqvamda [Millətlər Cəmiyyətində] iştirak edən millətlər cümləsinə daxil edilsin;
- 4) Almaniya müstəmləkələrindən birinə mandat verilsin.

- Axırncı alınan xəbərlərə bəxməyərək, almanların cavabı hələ hazırlanmamışdır. Amerika nümayəndələrinin rəyinə görə, gələn həftə Müttəfiqlərin Almaniya cavabı verilişində axırncı söz deyiləcəkdir.

Amerika nümayəndələrindən birinin dediyinə görə, Almaniya sülh müahidənaməsini [sazişini] imza etmək üçün az bir vaxt veriləcəkdir. Fransa nümayəndələri böylə təsəvvür edirlər ki, hərəgah 4 maddə üçün güzəşt olmasa, almanlar sülh müahidənaməsini imzadan imtina edəcəklərdir. Yəqin ediliyinə görə, bu maddələr haqqında güzəşt olmayacaqdır. Cəmiyyəti-Əqvam komitəsi Almaniyanı Cəmiyyəti-Əqvama daxil edəcəyi müddətdən əzəlməsini müzakirə etməkdən ötrü şənbə günü cəm olacaqdır.

Almaniyanın qərbi sərhədlərini təyinedici komisiyonun bu günlər iclası olacaqdır. Təsəvvür ediliyinə görə, müahidənamə ilə Yuxarı Sileziyanın Polşaya məxsus edilməsi hissəsi rəyi-əmm [referendum] ilə Almaniya qaytarılacaqdır. Ancaq bu şərtlə ki, seçkilərə almanlar tərəfindən təzyiq edilməsin.

Ordu tərkisi

Sülh müahidənaməsi imza edilən kimi Reyndə olan işğal əsgərlərinin miqdarı əzələcəkdir.

Lloyd Corc Almaniya haqqında

Londondən xəbər verilir ki, Lloyd Corc Amyendə olan Uels fıraqəsi [diviziyası] əsgərlərinə müraciət edib demisdir ki:

Almanların izhar etdiklərinə [bildirdiklərinə] görə, sülh müahidənaməsi [sazişini] imza etməyəcəklərdir. Biz isə cavab verdik ki, siz gərək sülh müahidənaməsini imza edəsiz. Hərəgah siz onu Versaldə imza etməsəniz də, Berлиндə imza edərsiniz. Biz güzəştə bulunmaq xəyalında deyilik. Dünəyann gələcəyi o sülhdən asılıdır ki, biz onu imza etməyə məcbur etməliyiz. Hərəgah sizin Berlin üzərinə gətirməyiniz lazəm olsa, hərəgah sizin məzuniyyətiniz təhdid edilib [dəyişdirilib] Londona gətirilməsi [sazişini] imza etsəldə ki, bir tək tən məsuləm. Ona görə siz təqib ediniz ki, yazılmasına kömək etdiyiniz nəmiş möhrü qoyulsun.

Almanlar sülh haqqında

Almaniya nümayəndəsi Rantsau Versaldən çıxıb Berlinə əzimat edərək [gedərək], Al

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 15 iyun (Bazar günü) tarixli 204-cü nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Vatanimizin dəmiq qapısı olan Dərbənddə ancaq Dağıstan kimi dost və həmdin bir hökumətin olması bizi sakit və rahat buraxa bilər. Denikin kimi qara fikirli, müstəbid bir generalın orada bulunması bizi həmişə qorxu və həyəcan altında saxlamalıdır.

Məhəmmədzadə Mirzabəla

DAMARLARIMIZDA QAN VARDIR!

Uzun illərdən bəri məzlum türk irqinin qan və kəməkləri [sümükləri] üzərində səltənət quran çarizm bütün həşəmət və daratı [ehtişam və dəbdəbəsi] ilə, bütün əmal və istiqbali ilə yuxıdır. İrqlərin yeni bir tarixi doğdu. Fəqət, ey səvgili millətim, çarizmin ənqazı [törtüküntüləri] əski binəyi-səltənəti [səltənət binasını] yenidən qurmaq, sənin məsum boynuna yenidən qara həlqələr keçirmək istəyir.

Yaşadığımız zamanlar sənin tarixinin ən yanıq səhifələridir. Lakin unutmə ki, sən bəlxəssə qəhr çəkmək, fəlakət görmək və əziyyət dədməq üçün dünyəya gəlməyən bir nəsilədənən. Və əsla məyus olməzsən. Əsəsen, bu qəhrlərə təhəmmülün [dözmün], şübhəsiz, sərbəst və vəqur [vüqarlı] yaşamaq istədiyini üçündür.

İstiqlalimiz bəhar günəsinin iki şüaları altında açılan və şimdri soyuq, dondurucu ruziğərlərə məruz qalan tuncruqluqə bənəyir. Biz də düşmənlə iki əvvəl hücum edəcəik, iki qurşunlara köks gərəcəək nəfərləriz. Vəzifəimiz bəyragımızı əlimize ələraq irəliləmək, çünki zəfər rayı [bəyragı] irəlilədir!

Biz fəxr və şərəflə ölərsək, millət üçün cən vermış olmaq təsəli-si, ruhlərimizi müəbbədən təziz edəcəik [əbədi olaraq şərəfləndirəcəik]. Bizdən sonra gələcək nəsilərlə məzarlarımız qarşısında hörmətlə əyləcəklər və bizi təqdis edəcəkləridir [müqəddəsədirəcəklər].

Rus-japon [yapon] müharibəsi[nda] Port-Artur qalasına hücum edən japonların yalnız bir eşqi vardı – ölmək! Və vatan yolunda et və kəməkindən ibarət vücudlarını dəmirdən, çalığdan toplara ərz etdilər, müqəddəs ölümlə atıldılar. Nəhayət, şən və şərəf bəhiş-tinin qapıları ilə bərabər, Port-Arturun zəbti imkansız bürcləri də onların öndünə açıldı.

Hələ bizim varlığımız öndünə müstəhzi [istəhzalı] bir təbəssümlə sirtən [irşən], hələ bizi kölə etmək istəyənlərə ildirmir yağdılarə qayğıralım ki, biz dün doğduq, istiqlalın atəşin şərbətini gürəng qəhərlərdən daha dün gün ağzımız bu gün torpaqla dolarmaz!

Övət, dün doğmuşduq, bu gün məzarımızı qazırlar. Həfr edən [qazan] əlləri qırəcəq. Günəş altında kəndimizə layıq müqəddəs tamin üçün hər şeyi yəpəcəq. Bunun üçün damarlarımızda dəşməq ehtiyacı ilə quduran qüvvəti qan var.

Bir milləti ən aqur təərrizlərdən [əzğın hücumlarından], ən amansız təxiriblərdən saxlayan nə "Krupp" topları, nə təyyarələr və nə zirehliildiri. Ancaq quduran qan, quduran qəndir.

Öldürülan qaradənizlərin yekuni-müdhəsi, qırılan nüzf və şərəfimiz, pəymal edən [tapdalanən] həyyəyiyatımız artıq əl verir! Şimdri istiqlalımız ögün qəlbimizdə əlovlanmış bir eşq və düşmənlərimizə əbədi bir kin və xüsumətlə [ədvətlə] bütün mədhəyət və mənaviyyətimiz basitərkər və müdəbbir [lüzəqəgən və tədbirli] bir hökumətin işarəti ilə bir dinəmit kimi patlamalıdır!..

Hasan M. oğlu

EKSPRESS TEATROSU

Bu gün proqramdan əlavə olaraq, Bakıda 28 Mayda olan Azərbaycan istiqlalının səneyi-döviyyəsi [ildönümü] münasibətilə edilən şənliklərdə alınan şəkillər göstərilir.

CAVANLARIMIZA

Minlər salam olsun sizə ey millətin gənc ərərləri! Əyən vətən güllərinin döncə, müttəfər gülləri. Əhsən sizə! Sad mərhəbə! Türkün qəzəq əsgərləri. Etsin mübərək sizlərə Tanrım bu zəngin yerləri, Ormanları, dəryələri, məxzənləri, mədənləri!

Ən bir müqəddəs əşyalar: səybi, sıra, qanun, yasa. Türk elində işləyin bu kəlmələr başqan-başə. Türk elləri bilsən nədir zəngin, xoca, bay, xan, paşa, Əsgər doğulmuş cüməsi, bir böylə millət min yaşə! Türk öglü səvməz qorxağı, yurda qəzanə ərzəlləri!

"Əl-hərbu xud'a" səyləmiş, öglünü, nəbiyini-mötəmə, Bu elmi təhsil et, çəlis ol hərbin ədəbin bəlin. Səndan mədədlər bəkləyir bu ölke, bu öksüz vətən. İndi özün bir fikr elə – sıq əlbisə, yaxud kafən? Ölməkmi, qalamqı, rəva, məhv olsa türkün yerləri?!

Vaqit-zərurətdə gedər əsgər təmiz viciən ilə, İlədə silahı hərbi ədər sərsiləməyən iman ilə, Cəld edərsə, cən verər, millət yolunda şən ilə, İştə, işgidlik böylədir, qanun ilə, Quran ilə. Quranda çoxdur Tanrının bu barədə ayətləri.

Sizlərsizə ölkədən nəqlərən bir qə'lə, bürclə-əhanin, Sizlərsizə imla üçün hərbi kəlmə, səddi-mətin. Qoşmağ, vuruşmağ irdir bilzədə, ey əsgər, yaqın, Türk əsgəri dəva günü qəcməz, qəçirdər düşmənin. Çıxmaz, qıxdard ölkədən qəsibləri, xainləri!

Sənəcünizdə qəydən oqlu mardənəlik, fəthü-zəfər! Parlaqdır istiqbalımız, səylər ə kəskin süngürlər. Toplar zəbani-hal ilə səylər: Cəvanlar, bəxəblər! Millət gərək əsgər ola, əsgər həmi, söz müxtəsər! Yoxsa zamənə məhv edər acizləri, tənbəlləri.

Hacı Salim Səyyah

AXIRIN FİKİR ETMƏYƏN AQL DEYİL, DİVANƏDİR!

Rusların Qafqazdakı yüzillik hökmranlığı iki cəhətdən biz müsəlmanların qənsürimizdən gərək səxifəsi: əvvəla, rus işkəllərinə rəğbətsizlik və ikincisi də, əsgərlər vəzifəsini qəbul etməmək. Burada bəziləri istisnadı və bəziləri də müsəlman ruhənilərini müttəhim edirlərsə də, məncə, məsələlərdə hər iki tərəf günəhkərdir. Ancaq bəis kimi olursu olsun, yüzillik hərəkəti ilə Azərbaycan türklərinə böyük uğurların hazırlamışdır: hökumət müəssisələrinə yərar yüz minlərcə türk oxumuş və ziyallıan həvalədir, hərçənd mühiüm məmurluqları acnəbi oxumşularına həvalədir, hərçənd bunların da sədaqətinə tamənən etibar etmək olmaz. Bəinhəmə [bununla belə], yənə bu gün əcnəbilərə möhtəcz, çünki oxumşularımız əzdir.

Həmpçin, 30 ildən artıq gözələrimizin öndənə qənsürümüz əsgərlək vəzifələrini öyrəndilər. Səldatırdən generalərinə qədər hər mənəbəbə hazır oldular. Bz bunlara təməşaq və yəbənci kəsildik. Səvidnik ki, bizdən əsgər nəloqu əl uşaqlarımız səldat aparmayırlar! Bunun da nəticəsi həmişə məlum olmuşdur. Qənsürümüzün təcəvüzünə qarşı nizamı əməsəgərmiş olmağdı çəhətə Mart hədisati kimi bəzi vaxt müttəfəsil [təəssüflü] hallar, macəralar başımıza gəlir. Bərakət versin ki, böylə ağır bəhrənlərin qarşısında millətimiz çəsməyib, bu gün şühədə [şəhidlər] və tələfətin bəhəsinə, qəzə olmuşuq hıququunu gər qaytərin.

Köhnə hökumətdən əsgərlək biza irs qalmış olsaydı, yaqın ki, bir bu qədər müsəlman kəndləri talən və qəratə gıriftər olmazdı. Hələ səirlərin gələcəkdə yəpa biləcəq təcəvüzlərinə qarşı yənə mühəyyə [həzir] orduya ehtiyacımız vardır ki, əvam təbiri ilə "iki daşın arasında" hazır etməliyiz. Ordumuz səirlərin haqqını qəsb etmək üçün deyil, fəqət məhz millətimizi və vətənimizi müdafiə etmək üçün lazımdır. Müdafiəçilik haqqı şər'an [qanunən; şəriətə görə] və təbiətan həmi üçün bərcədur. Yər üzündə öylə həyyəvan yəradılmamışdır ki, onun müdafiə hissi olmasın.

Difa [müdafiə] məsələsinə gəldikdə, bu şər'an həmi üçün vacibdir. İstər qəca olsun, istər cəvan. Xəvasindən əvamına qədər [seçilmişlərdən, yüksək təbəqədən qara camaatə qədər], qəndilə-erkəkləri həmi dinini, millətini və vətəninə müdafiə etməyə Allah hüçürunda və viciən qarşısında haqlıdır. İştə, bunun nəticəsində ki, bir ovuc ləzğilərin difası ilə Şeyx Şəmil həzrətləri Dağıstanı əlli illər-cə dünyanın ən qəvi [qüvvətli] millətlərin[in] təcəvüzündən saxlaya bildi. Miqdarda azərbaycanlılardan nəçə dəfə əz ləzğilərin əlli illik difası bizlərə gərək ibrat dərsi olsun. İki milyon camaat difayə qurşanarsa, bunun əhdəsindən hər bir düşmən gələ bilməz. Səlibi-əhmər vəqəələrində [Səlib yürüşlərində] də bunu sübut edəcəq dəlillər əz deyil. Xülasə, hənkə bir millətdə difa məsələsi vərsə, o millət qiyamətə qədər tələf olmaz.

Dini-islamın əz bir vaxtdə yər üzünə itişən [yəylləmsə] əsgərlək əssası ilə bərpə edilmışdir. Xəlifə və səhabələrdən başlayaraq adi ərəblərə qədər həmişə din və millət yolunda qılınq vururdular. Səhabə və kübarın [əsilzadələrinin] uşaqları əl minnəq, ox atmağ, o vaxtın əsgəri təlimləri ilə məşğul olurdular. Ərəblərin cihadə o qədər şövq və həvasları vardı ki, qılınq və sair yəraqərlərin həmişə yənlərində saxlardılar. Xəlifənin cihad əmrini eşitdikləri mövqədən mənzillərinə dönməyərək, bərbəş cihad meydanına tərəf yürüyürdülər. Xəlifə xütbəsini minbərdən söyləyərk qılınqı özünə dayaq verirdi. Tariximiz bir dəfə diqqətlə vərəqləyən də, böylə ibratnümə vəqələri [ibratəmit hədisələri] on minlərcə nəzərinə alınız.

Bugünkü Azərbaycanın əsgərlək ehtiyacı hər bir ehtiyacdən ələzmdir. Sərhədlərimizdə yaşayən qənsürümüzün müntəzəm və təlimli qənsüruları olduqlan hələ, bz türklərdəki xudadədi [Allah vergisi] şücaət və qeyratə ümüdvar qala bilməz. Millətin fitni şücaəti nə payadə olur-olsun, əsgər [hərbi] təlimi olmasə, nöqsən gətirər.

Hərğah millətimizi və millətimizin hakimiyyətinə saxlamaq istərsək, kamalı-şövq və zövqlə əsgərliyi qəbul etməliyiz. Buna ikinci bir çərə yoxdur. Bir bu qədər başımız gəlmək bəlalər məqə əsgərsizliyimizin bəlası deyiləndir!

Mart hədisəti, Şirvan talanı, Qarəbağ və İrəvan məhallərindəki dağılmış kəndlilərin bu hələ düşməsinə bəz təcəvüzətlərə müqəbil dərə biləcəq nizamı əsgərlərimizin yoxluğudur. Bundan sonra da müntəzəm ordumuz olmasə, yaqın ki, sair yərlərimiz də və bəlkə, tamən müqəddəratımızı qaib etməs olarız.

Əsgərlikdən bu gün fərar edənəlar yərin düşmənlərin qapısında nökrəlik kimi əlqə və dənə [razil, təhqirəmiz] vəzifələri də gör-məyəcəklər. Bu gün Azərbaycanın hakimiyyətinə istisnadən övlədimiz əğaləq edirlər. Bugünkü əğalığı səbəhki nökrəçiliyə təxsis verməyən [dəyismək istəməyən] cəvanlarımız öz riza və həvası ilə əsgərliyi qəbul etməlidirlər. Namusu və çərəsi olan zəvət [şəxslər] əsgərlikdən qəçməzlər. Çünki bəzi aqıq qalmış əmə və bəaclərin məmusunə ancaq nizamı əsgərlərimiz mühəfəzə edə bilərlər.

Bu gün oğlanları əsgərlikdən gizlədən atalar səbah ərvad və uşaqlarının ismətni qaib edəcəklər. İndi diqqət olunsun ki, oğlunun iki illik əsgərliyini əhlü-əyalının [ailəsinin, ərvad-uşağının] məmusunə sətən atalar nə bəzi rəzakət qarşısında bəhəslənir.

Hər əsgərliyə gedən həlak olma. Təsədüfən həlak olarsə, şühədə zümrəsinə daxil olub, vətəninin və millətin məmusunə öz pak qanı ilə müfəttiz etməs olar. Əlbəttə, fərar edənələri vaxtla tutub itisatə gətirəcəklər. Ancaq bunlar bir qədər mülahizə etsinlər [fikirləşsinlər] ki, səbəhki şəmətətə [məzəmməttə] hədəf olmasınlar.

"Axırın fikr etməyən aqıl deyil, divanədir."

Fəhrəd Ağazadə

PROTESTO NÜMAYİŞLƏRİ

Sırağagün həzirənin [iyunun] 13-də şəhərdə təntənəli surətdə protesto nümayişləri icra edilib, bir çox yerlərdə mitinqlər vəqə oldu. Mədən dairələrində ümum müsəlman əmələləri birgünlük tətil elən edərək, böyük dəstələri nizam və əsəyş üzrə şəhərə gəlmışlərdi. Bir çox qeyri-müsəlman əmələləri dəxi protesto nümayişlərində iştirək edirdilər.

Saat 12 rədlərində ümumi mədən dairəsindən əmələlər dəstələri Hürriyyət meydanına cəm olub, burada böyük bir mitinq vəqə olmuşdur. Hürriyyət meydanında Azərbaycan millli bayraqları ilə əl bəyraqları təməvvüv edirlər [dağılmalıdır].

Mitinq ittifəqlə rəyəsətə sərtin məhəmməd Əmin Rəsulzadə cənəbləri açaraq, böyük bir nitq ilə Şimali Qafqaziya və Dağıstanı işğal edib indi üzərimizə qəsd edən Denikin qara qüvvəsi haqqında və bu münasibətlə bu gün tərtib edilmiş olan protesto nümayişlərinin mədən ibarət olduğı bərasində müfəssəl surətdə məlumat vermişdir. Əhməd bəy Pəpino, Dağıstan nümayəndəsi Amisəyev, Cəvəd Məlik-Vəqənov, Rəzaqulu, Yunis, bir çox qeyri natiqlər dəxi nitq söyləyib, axırda Denikin qüvvəsi ilə və Azərbaycan qarşısında onun tərəfdərləri ilə ciddi surətdə mübarizə edilməsini hökumətdən tələb etmək məzmununda bir qətnəmə qəvəlmışdir.

Mitinqdən sonra nümayişçilər həmə nizam və əsəyş üzrə aram və əhəstə qədəmlərlə Birişev, Baryatinski, Olqinski və Naberejni küçələrində Hökumət dairəsi qarşısına gəlmışlərdi.

Bir qədərdən sonra Hökumət binəsi qarşısı on minlərlə camaat ilə dolub, bəyraqlar təməvvüv edirdilər. Hökumət əzaləri [üzvələri], Parlamən məbusları və bir çox əli səhibi-mənəsbə şəxslər binanın bəklənlərinə cəm olub böyük demokratiyanın əzim [əzəməti] bir kültəsini seyr edirdilər. Nəhayət, Hökumət rəisi Nəsib bəy Yusifbəyli həzrətləri bəklənə qıxdıqda camaat gurultulu əlqışlar və "yaşasın" sədəlləri ilə onu qarşıladılar.

Məhəmməd Əmin Rəsulzadə cənəbləri Hürriyyət meydanında qəbul olunan qətnəməni oxuyub və hökumətin əgri günlərdə nə kimi faəliyyətdə bulunduğunu camaat əyləndən bilmək istəmiş və camaat "tələb ediriz" dəyə tələb etmişdir. Hökumət rəisi Yusifbəyli həzrətləri böyük bir nitqlə camaatın böylə mardənəlik göstərib kəndi istiqlalıyyatını vər qüvvəsi ilə müdafiə edəcəyinə nəhayətdə məmnun olduğunu bəyanla onu təbrik etmiş və camaatın, ələlxüsus əmələlərin bu dərəcə hüşyar [etmə-şəyq] olduğına tə əvvəldən şübhə etmədiyini söyləmişdir. Yusifbəyli həzrətlərinin hər bir kəlməsini camaat diqqətlə dinləyib və "ura", "yaşasın" sədəlləri ilə əlqışmışlardır.

Sonra rəis həzrətləri bir gün əvvəl İngiltərə Komandanlığından əlması olduğı rəsmi məktubu oxumuş və məlum etmişdir ki, Londondan əlinən əmri cəvəcibə [əmrə görə], Denikin ordusu 3-5 gün ərzində Dağıstandən qəçəcəqdır. Bu məktubla bərabər bir də xəritə göstərmışdir. O, xəritədə Dağıstanın Zaqafqaziya və Azərbaycan tərəfə qaldığı göstərilir. Həmin xəritədə göstərilən xətt Londondan əlinən əmr üzrə Könüllü ordu ilə Azərbaycan Cümhuriyyəti arasında sərhəd olaraq qalır. Şimali Qafqaziya ilə hələlik İngiltərə orduda qalır. Ancaq Petrovsk işkəli məvəqqəati olaraq İngiltərə Komandanlığı və Denikin ordusu itxiyarında qalır ki, bunu da axırda boşlaya-cəqdır.

Rəisi-vükəladən sonra Masai naziri [Aslan bəy] Səfikürdlü rus dilində bir nitq söyləyib Rəisi-vüzərinin verdiyi xəbərinə təsdiq və ümum demokratiyanı birliyə dəvət etmişdir. Bundən sonra bir nəçə natiqlər öz söyləyib, demokratiyanın bir nəfərə kimi Denikin ordusu ilə qarşımağa hazır olduğınu və cən fədə edəcəyini vəd və yəmin etmişlərdi.

Buradan dəstələr İngiltərə ərkanihərb [qərərgah] idarəsi qarşısına gəlib ucə səslərlə "Yaşasın Azərbaycan", "Yox olsun Denikin", "Var olsun İngilis demokratiyası" demışlərdi. Burada İbrahim Əbilov türkca bir nitq söyləyib, əmələlərin Azərbaycan istiqlalıyyatını saxlamağa qənləri ilə hazır olduqlarını Komandanlığa bəyan etmişdir.

Buradan dəstələr həmə nizam və qayda üzrə Nikolayevski küçə ilə Parlamən qarşısına gəlmışlərdi. Burada dəxi Məhəmməd Əmin Rəsulzadə cənəblərinin sadərti əli böyük bir mitinq vəqə olub, Gəncə demokratiyası namindən Fərzəxanov Gəncə əmələ və kəndlilərinin Azərbaycan istiqlalıyyatını son nəfəslərinə qədər müdafiə və mühafizə edəcəklərini bildirmışdir. Sonra Türk Ədəmi-Markəziyyət firqəsi "Müsəvat" tərəfindən Piri Mürsəlzadə Azərbaycan demokratiyasının bu gün şənlik və təməşaq üçün deyil, kəndi istiqlalıyyatı yolunda bir mücəhid, bir mübariz kimi və onun üçün şəhid olmağa hazırlığını göstərməyə gəldiyini söyləmiş və demışdir ki, "Müsəvat" demokratiyanı bir çoxların dediyi kimi keçən il Mart mübarizəsinə dəvət etməyib və ona səbəb olmamışdır. İndi isə həmə n firqə uğrəngli bəyraqı ilə öz rəisləri başda olmaq üzrə ümum Azərbaycan demokratiyasını mübarizəyə və istiqlalıyyatın müdafiəsinə dəvət edir.

Bundan sonra "Hümmət" namindən Ağazadə, iştirakiyyunlar [sosialistlər] tərəfindən Qoqəberizdə, Suraxanı əmələləri namindən Əflatun, Bibiheybat əmələləri tərəfindən Hüseyn əfəndi Müzəffərov və bir çoxları nitqlər söyləmiş və nəhayət, Parlamən rəisi doktor Həsən bəy Ağəyev cənəbləri camaatə müraciətən böyük bir nitq ilə demokratiyanın [xəlqin] böylə müttəşəkkil bir surətdə kəndi istiqlalıyyatı uğrunda fədəkarlığa hazır olduğınu görüb nəhayət dərəcə məmnun olduğınu bəyanla, Parlamən camaatın olub və camaatın tələbi Parlamənin tələbi olduğınu göstərərək, onun tərəfindən Hökumətə müraciət və mübarizəyə hazırlanmasını tələb etmiş olduğınu göstərmışdir.

Bundan sonra bir çox natiqlər dəxi türk və rus dillərində nitqlər söyləyib, axırda Məhəmməd Əmin Rəsulzadə cənəbləri nəhayətdə atəşin və hərərtəli bir nitq ilə demokratiyanı bu gün göstərmış olduğı əzm və səbəti ilə heç bir qüvvənin Azərbaycan istiqlalıyyatına məlik olumayəcəğı ümidini izhar və "Var olsun demokratiya" dəyərk məclisi qəvəmişdir.

Buradan dəstələr Fəhlə Klubu qarşısına gəlib, orada bir nəçə natiqlər nitq söylədikdən sonra, dəstələr mədənlərə doğru hərəkət etmişlərdi. Dəstələrə bərabər bütün gün ərzində könüllü ehtiyat dəstələri dəxi kəndi zəbitləri təhti-komandasında [komandanlığın altında] olaraq bəyraqları ilə gəzməkdə idilər. Həmsindən artıq diqqəti cəlb edən Dağıstan könüllü dəstəsi, Dağıstanın səkkizqışığı, bir çox ulduzu bəyraqı ilə uğrəngli Azərbaycan bəyraqı altında mərsə ilə yürümələri idi. Müttəxil siniflərdən təşkil edilən ehtiyatı könüllü "Yardımlı əvə"nin min nəfərə yaxın adamdan ibarət dəstələri kəndi komandası altında olaraq əl və millli bəyraqlarla Parlamən qarşısına gəlib səf çəkmışlərdi. Burada ələ namından Məhmud bəy və Mirza Məhdi Axund müxtəsər nitqlərlə, məcburən edilib, könüllü və öz xəhşiləri ilə vətən yolunda şəhid olmağa hazır olduqlarını bildirmışlərdi. Dəstələrin 800 sinəsinə [yaşına] qədər qəca əşşəqəql kişilər dəxi var idi. Parlamən rəisi bunların fədəkarlığından nəhayətdə məmnun olduğınu bildirib, özünün dəxi onlara mülhəq olub [qoşulub], vər qüvvəsi ilə istiqlalıyyat yolunda qarşıçəməli bəyan etmişdir.

Buradan dəstələr kəndi nizam və tərtibi ilə Təzəpir məscidinə gətmış, orada dənə oxundudqdan sonra əvlərinə gətmışlərdi. Nümayişlər əxşam saat 4 rədlərində xitam bəlmüşdür. Bütün gün nümayişlər icrası vaxtında nizam və əsəyş hökmfərməsi əvə [hökm sürüb], heç bir qeyri hərəkət müvəhida olmamışdır.

AYIN 13-DE ÜMUMİ MİTİNGLƏRDƏ QƏBUL OLUNMUŞ QƏTNƏMƏ

Biz Azərbaycanın müttəşəkkil zəhmətkeş xəlqi biləfərqi-millət və məzhəb [millət] və məzhəb fərqi olmadən, bütün ələm qarşısında qara və qanlı Denikin qüvvətinin inqilab icarısından doğulmuş cəvan Cümhuriyyətimizin hürriyyət və istiqlalıni pəymal etmək [tapdılmaq] istəməsinə şiddətlə etiraz və tələb edirik ki:

1) Hökumət bilatərəddid [tərəddüdsüz] bütün şiddət və qətiyyəti ilə mürtəcə Denikin qüvvətinə qarşı mübarizəsində davam eyləsin.

2) Denikinə kömək eyləyən Müttəfəq Komandanlığı qarşısında bu macərə [bu hədisə] protesto edilib, Denikin hücumlarını önü alınması qətiyyətin tələb olunsun, təinki artıq imperializmin ardı dənə millətlərə qarşı tutduğı məslək ayırd olunsun.

3) Daxildəki Denikin tərəfdərlərinə qarşı şiddətli tədbirlər görülsün, cəsusları tutulsun, düşmən tərəfdari mətbuat süsdürülsün.

4) Bir dənə də olsun düşmən əlinə keçməq ehtimalı olan cəb-xəbəna Bakıdan xaricə buraxılmasın.

5) Biz təhdid edən bütün təhlükə bütün Qafqaziya üçün ümumidir. Bu ümumi təhlükəyə qarşı bütün Zaqafqaziya demokratiyası ələnaq olaraq əl-ələ verməli, Denikinə qarşı bir adam kimi çx-malıdır.

6) Bütün vətəndaşları silah altına çağırmalıdır.

Yu təbəlləri ciddiyyətlə icra edən Hökumət hər zaman zəhmətkeş xəlqın etimadını qazanacaqdır. Biz əhd edirik ki, Hökumətlə birlikdə son dənə qanımızda qədər hürriyyətimizi, məmusunuzu, istiqlalımızı müdafiə edəcəyiz. Qanını tökməklə mübarizəyə hazır olan Azərbaycan fəqərarı-kəsibəsinin [proletariatının] bütün firqələrdən tələb eylədiyi budur ki, ümumi düşmən qarşısında bütün firqələr xüsusi hesablarını unutsunlar, bir adam kimi olub düşməne qarşı qiyam etsinlər. Böylə bir dəvətə qulaq əsməyənlər bizim nəzərimizdə dost deyil, düşməndirlər.

MÜBƏLİĞƏLİ XƏBƏRLƏR

İstiqlalımız və varlığımız əsərinə hər yöl ilə olursa olsun, zərbə endirmək xəyalindən bir ən aser dırmayan "Yedinaya Rossiya"qlar ən ufacıq və əl hədisələri də dirlün rənglərə boyayaraq əfkəri-ümumiyyəni [ictimaiyyəti] Hökumətimiz əleyhinə qaldırmaq cinayətdən utanmayırlar.

İştə, bu günlər Xaçmaz istasyonunda "eşq və məhəbbət" intriqasından dolayı bir hədisə vəqə olmuş ki, onu "Yedinaya Rossiya"qlar kəndi növbəti provokasiyalrı üçün bir dəstəviz [bəhanə] edərək: "Axır zamanlar Azərbaycan daxılında gündən-gündə artmaqda olan cinayətlər rahatı-ümumiyyəni pozduğınu kimi, Qubə qəzası isə bir anarşi hökmünü almışdır. Həmə cənədləri içində diqqəti cəlb edən Xaçmaz istasyonunda iki rus qadını bir fəldəşirin müsəlmanlar tərəfindən öldürülməsi" kimi mübəlğəli və fitnəqəş [fitnə yayıcı] xəbərləri əfkəri-ümumiyyəni zəhərləyib, hükməti məmurları əleyhinə ittihamları yağıdırın və hədisinə guya bir həftədən sonra pols tərəfindən əgər edildiyini qeyd edir. Həmə n üç adamın öldürülməsi doğru isə də, haqiqəti-hal "Yedinaya Rossiya" xəbər verdiyi kimi deyildir. Mövsuq [etibarlı] mənbələrdən öyrəndiyim məlumata görə, əhval bəxəş-zildir [əşəqdəki kimidir]:

Xaçmazda öldürülan qadınlardan biri kəndi zövcə-məğrusunu [qanuni arını] buraxıb, həmə n Xaçmazda yaşayən məşuqə fəldəşirin yəninə qəcmış və intiqam atəşi ilə yənan əldəlmış erkək də qadını cəzasına yetirmək qəmi bir qəç bədəfərlər [canını] pul ilə tutaraq zövcəsinin əqəbinə [dölncə] Xaçmazda gəndərmış, həyyəyiatını tapdalayən zövcəsi ilə rəqlibnin öldürülməsi "müvəffəq" olmuşdur. Polis tərəfindən həmə n Xaçmaz məşəsi içində vəqə olan cinayət səbəhi günü əqər edilib və cənənlər dərəsdə edilməsi [ələ keçirilməsi] üçün şiddətli tədbirlər ittişaz edilmışdir [tədbirlər görülmüşdür].

H. R.

TƏKZİB VƏ TƏŞHİH

– Qəzetətimizin 203-cü nömrəsində Bakı xəbəri içində olaraq "Əsilə [silah] tutulmas" sərlövəsi ilə yazılmış olan xəbərdə böylə bir əhvəlat nəql edilmışdi ki, guya erməni kəlisəsi [kilsəsi] altında olan anbardan xətarəs əsnəsində bir çox əslinə, puləyət, külli miqdarda patrən və qeyriləri tapılmışdır. Bu xəbərin, yəni əslinə tutulmağ fəqərəsinin [hədisəsinin] doğru olub-olmadığı xüsusunda idarəmit tərəfindən Hökumət nəzəridən icra edilmis olan təhqiqat-

dan məlum oldu ki, əslinə tutulmaq xəbəri bilkülliyyə [tamamilə] əsil və əssəsız olub, müfəttinənə [fitnəkarca] səyialərdir ki, müttəə-sifənə [təəssüf ki], qəzetətimizin sütunlarına dəxi keçmişdir.

– Qəzetətimizin 203-cü nömrəsində Azərbaycan Cümhuriyyətinin Dövləti Müdafiə Komitəsinin icbari qərarındaında səhv olaraq VII maddə büsbütün buraxılmışdır. Qəzetətimizdə olan VII maddə VIII olaraq oxunmalıdır.

VII maddə budur:

VII) Səlaməti-ümumiyyə və döləti əsəyş üçün istintaqdan sonra hərəkəti müzır [zararlı] görülan şəxslər də həmpçin həmə n icbari qərarəddən VI xüsusunda göstərilən qərar üzrə cəzaya gıriftər olacaqlardır.

– Yənə qəzetətimizin eyni nömrəsində Şəhsüvərov həzrətlərinin Maarif Nazirliyinə təyin edilməsi xəbər verilmışdi. Həlbuki Şəhsüvərov Maarif naziri müavinliyinə təyin edilmışdir.

İdara

BAK

Mədəniyyət

● Elm xadimləri

XX əsr Azərbaycan tarixinin ən ziddiyyətli dönməndə yaşamış elə şəxsiyyətlər var ki, onların mənalı ömrü bütövlükdə xalqımızın tərəqqisi, elmi-mədəni yüksəlişi ilə bağlı olmuşdur. Həyatını bütünlüklə xalqına xidmətdə keçirən, xeyirxah əməlləri ilə nəsillərə örnək olan belə ziyalılardan biri də akademik Şəfaət Fərhəd oğlu Mehdiyevdir. O, dövrünün gərgin tarixi epoxalarının yaşamış böyük alim idi, rəftar və düşüncəsi insanpərvərliklə əhatə olunmuşdu, bütün ruhu və təbiəti etibarilə əsl ziyalı idi.

Şəfaət Mehdiyev 1910-cu ildə Güneş Azərbaycanının Sorab vilayətinin Şalqun kəndində dünyaya göz açmışdır. Dörd yaşında ikən atasını itirmiş, ağır güzəran içərisində yaşayan anası uşaqları böyük çətinliklərlə boya-boşa çatdırmışdır. Oğlunu elmi, savadlı görmək istəyən ana elə bu məqsədlə kiçik ailəsi ilə birlikdə sonayə şəhəri kimi getdikcə şöhrətlənən Bakıya üz tutmuşdur. Ailə Sabunçuda kiçik bir otaq kirayə etmiş, anası buradakı neft mədəninə işə düzəlmişdi.

Fəhlə təşkilatı o zaman Şəfaətin birinci dərəcəli fəhlə məktəbinə daxil olmasına zəmanət vermişdir. Bilikli, bacarıqlı, yazı qabiliyyətinə sahib olan gənc övvələ dördüncü sinfə qəbul edilmiş, sonrakı illərdə isə o, hər ildə iki sinfin imtahanını verib bu nümunəvi

caqdu. Bir neçə dəqiqədən sonra təhlükəsizlik xidməti hadisə yerinə gəldi. Mədən müdiri çaşqın halda "Tez olun, tez olun, kömək edin" - deyə haray çəkirdi. Qəzanı zərərsizləşdirmək yolunu yenə Şəfaət göstərdi. Hasilat borusuna əlavə altı xətt perçimləndi, neftin sayğacdan ötürülmə həcmi tənzimləndi və fontan nefti ümumi xəttə qoşuldu. Üç gündən sonra gənc geoloq "Azərneft" birliyinin kollegiyasına çağırıldı. Ona fəxri fərman və böyük məbləğdə pül mükafatı verildi. Və təhsilini davam etdirmək üçün M.Əzizbəyov adına Neft İnstitutunun Geoloji-kəşfiyyat fakültəsinə göndərildi. Bu, Şəfaət Mehdiyevin ən böyük arzularından idi.

O, harada işləyirdi, oxuyurdusa, özünün elmi-ictimai fəaliyyəti ilə daim diqqət mərkəzində olurdu. İkinci kurs-

tədqiqat işlərini sistemləşdirdiyi ilk illərdə - 1939-cu ildə SSRİ Geologiya Mərkəzi tərəfindən Azərbaycan Geologiya Fonduna və Azərbaycan Geologiya Birliyinin Abşeron Geoseysmik partiyasına rəis təyin edildi. 1940-cı ildə özünün ən böyük nailiyyətlərini qazandı. Onun tərtib etdiyi "Abşeron yarımadasının geoloji xəritəsi"ni mütxəssis qrupu yüksək də-

Qonaqkənd yaylasını görmək üçün dağlar qoynuna səfər edir. Gözəl təbiətli Təngədağa çatanda bir neçə dəqiqəlik maşından düşüb təbiəti seyr etmək istəyir. Az sonra yeraltı səsleri dinləyən geoloq dostlarını qucaqlayıb fərəhlə söslənir:

- Sizin dağların altında neft yataqları var...

Çox keçmədən onun Təngə altında qazılan kəşfiyyat quyusu hələ istismara verilməmiş neft yataqlarının zəngin sərvəti barədə ehtimalları təsdiqləndi. Alimin Xəzər hövzəsinin Quba-Xaçmaz zonasındakı neft yataqları ilə bağlı yeni dəyərli tədqiqatı həmin hadisələrdən sonra meydana çıxdı.

Şəfaət Mehdiyev ötən əsrin 50-60-cı illərində təkcə kəşfiyyat işləri ilə deyil, eyni zamanda analoq olmayan Azərbaycan neftinin tərkibi, neft yataqlarının yaranması, onların istismara verilmə imkanları barədə geniş araşdırmalar apardı. O, ötən əsrin 50-ci illərindən başlayaraq, bir-birinin ardınca "Azərbaycan neft xəzinəsidir", "Xəzərin neft ehtiyatları", "Göy göl", "Neft layının su ilə basılmasına qarşı mübarizə", "Neft və qaz yataqlarının geotexniki tədqiqi", "Neftin gənəzi, neft-qaz laylarının formalaşması" və onlarla başqa dəyərli tədqiqat əsərlərini yazır. Bu əsərlər onu təkcə Azərbaycanda deyil, bütün dünyada şöhrətləndirir.

Şəfaət Mehdiyev öldü etdiyi böyük elmi nailiyyətlərinə görə 1955-ci ildə Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü, 1958-ci ildə akademiyanın həqiqi üzvü seçilir. 1954-cü ildə onun üzərinə daha ağır vəzifə qoyulur. Bir vaxtlar aspirant, laboratoriya müdiri kimi ayaq basdığı Azərbaycan EA-nın Geologiya İnstitutuna direktor təyin edilir. O zaman Şəfaət müəllimin 44 yaşı var idi. Ş.Mehdiyevin böyük alim, xeyirxah insan, vətənpərvər ziyalı obrazı onu məhz bu instituta rəhbərlik etdiyi qısa bir müddətdə - cəmi 4 ildə sübuta yetirildi.

1958-ci ildə akademik Şəfaət Mehdiyevin həyatında daha bir xoş hadisə baş verir. O, 20 ilə yaxın müddətdə çalışdığı Azərbaycan Dövlət Universitetinə rektor vəzifəsinə təyin edilir. Həmin vəzifədə çalışdığı müddətdə o, qarşısına iki mühüm vəzifə qoymuşdu - Azərbaycan elminin inkişafı üçün çalışmaq və yüksəkixtisaslı kadrlar yetişdirmək. İllərin təcrübəsi göstərdi ki, o, qarşısına qoyduğu hər iki məqsədi layiqincə həyata keçirə bildi.

Böyük alim öz fəaliyyəti dövründə yeraltı sərvətlərimizin üzə çıxarılması, Azərbaycan neftinin dünyada şöhrətlənməsi üçün öləndən gələni etdi. Yüksək intellektə, yazıçılıq qabiliyyətinə və nətiqlik mədəniyyətinə malik olan akademik Şəfaət Mehdiyev milli mədəniyyətimizin, tariximizin gözəl bilicisi idi. O, eyni zamanda şair və nasir idi. Onun "Oxu gözəl", "Ötən ötdü", "Könlümü alsaydın" kimi onlarla gözəl şeirləri, "Su pərisi", "Göy adamı", "Keçi əhvalatı" kimi hekayələri ilə yanaşı, çoxlu gözəl miniatürləri, "Mirzə Fətəli", "Örk qalası", "Vəcdan yükü", "Sabir" kimi gözəl hekayələri var.

Akademik Şəfaət Mehdiyevin Azərbaycan neftini şöhrətləndirən tədqiqatları, həzin nəğmələrə çevrilib könülləri oxşayan şeirləri heç vaxt yaddan çıxmayacaq. Onun şəfəli ömrünün unudulmayan səhifələri daim nəsillərə örnək olacaqdır.

İradə ƏLİYeva.
"Azərbaycan"

● Sənət dünyası

Nakam taleli rəssam

O, bu fani dünyada cəmi 54 il yaşayıb. Bu il onun 100 illik yubileyi tamam olur, vəfatından isə 46 il ötür. Həmişə düşündürəm görəsən niyə fitri istedad sahibləri belə az yaşayırlar?! İstedadlı incəsənət adamları - Bəhrüz Kəngərli, Rüstəm Mustafayev, Tofiq Cavadov, Əşrəf Murad, Asəf Zeynallı, Vəqif Mustafazadə, Mikayıl Müşfiq, Əli Kərim yaşasaydılar hələ nələr edərdilər, hansı əsərləri bəşəriyyətə bəxş edə bilərdilər?

Bu dəfə Əşrəf Murad həyatının səhifələrini vərəqləməyi, onun yaradıcılığının, taleyinin, ömrür yolunun işığını paylaşmaq istəyirəm. Hansı ki, istedadlı rəssamın yaşadığı dövrdə nə adı çəkilib, nə də haqqında yazılıb. Nakam rəssamın əsərlərinin nümayiş olunduğu ilk fərdi sərgisi ölümündən beş il sonra - 1984-cü ildə təşkil olunub. Rəssamın həyat və yaradıcılığı ilə sağlığında maraqlanan sənətşünaslar Sara Oğuz Nəzirova və Qriqori Anisimov olub. Sənətşünas Qriqori Anisimov haqqında onu vurğulamaq yerinə düşünür ki, o, ölkəmizin avanqard istiqamətdə fəaliyyət göstərən rəssamları ilə maraqlanı, onların yaradıcılığını izləməyə çalışırdı. Onun 1978-ci ildə Bakıda rus dilində "Abşeronun əlvan boyaları" adlı kitabı nəşr olunmuşdur. Bundan əlavə olaraq o, 1988-ci ildə "Sovetskiy x-

Əşrəf Muradın portret əsərləri mövzunun ciddiliyi ilə nə qədər seçilsə, rəssamın bədii ifadəetmə və mövzunu bədii şərhətmə bacarığının da bir o qədər fərqlənir. Rəssam portretlərini yaratdığı şəxslərin daxili dünyagörüşünü və cizgilərini tamamilə fərdi tərəfdən açıb göstərir. Onun portret əsərləri sırasında "Admiral Uşakov", "Kosmonavt V.Tereşkova", "Lenin Smolnıda", "Tehran konfransı", "Nadejda Krupuskaya" və başqalarının adlarını qeyd etmək olar. Əşrəf Murad yaradıcılığında idman mövzusu qırmızı xətt kimi keçir. Rəssam bu mövzuda bir sıra əsərlər yaratmışdır. Xanım idmançıların həyatı görünür rəssamı daha çox düşündürürdü. "Tennisçi qız", "İdmançı qız", "İdmançı qız", "Qız motosikletlə çimərlikdə" adlı əsərlər rəssamın ən maraqlı işləri sırasında.

Əşrəf Muradın yaratdığı mənzərə və naturmort əsərləri özünün kolorit həlli ilə də diqqəti cəlb edir. Rəssamın mənzərə əsərlərində dəniz, meşə zülmət qarlıqla qarışmışdır. Sənin dənizin niyə qar rəngdədir, axı dəniz mavi rəngdə olur

dojnik" nəşriyyatında buraxılmış "Bitməmiş tərcümeyi - hallar" adlı kitabında Səttar Bəhlulzadə, Tofiq Cavadov və Əşrəf Muradın həyat və yaradıcılığı haqqında ətraflı məlumat vermişdir. Əşrəf Muradın ilk dəfə fərdi sərgisinin keçirilməsi, rəssamın əsərlərinin ictimaiyyətə təqdim olması işində Q.Anisimov mühüm rol oynamışdır. Məşhur diplomat və dövlət xadimi Ramiz Abutalıbov qeyd edirdi ki, Moskvada sənətşünasla görüşü zamanı divardan asılmış işlə maraqlandım, o, mənədən əsərin müəllifini tanıyırsanmı soruşdu və dedi ki, bu sizin ölkənizin istedadlı rəssamıdır. Onun əsərlərinin sərgisini təşkil etmək lazımdır. Mən o zaman ona söz verdim ki, rəssamın sərgisini təşkil edəcaıyım. Bakıya döndüyümdə o zamanlar Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının sədri vəzifəsində işləyən, Xalq rəssamı Yusif Hüseynovla görüşdüm və rəssam Əşrəf Muradın sərgisinin təşkil edilməsi barədə onunla danışdım. O, rəssamın psixoloji durumunun yaxşı olmadığını bildirdi. Mən təkid etdim ki, rəssamın sərgisi təşkil olunmalıdır. Və beləliklə, 1984-cü ildə Əşrəf Muradın fərdi sərgisinin açılışı oldu.

Sağlığında rəssamın yaşadığı acılar, çəkiyi əziyyətlər çox olub. Əşrəf Murad imkanlı ailənin övladı olub. Onun rəssamlığa xüsusi sevgisi, marağı vardı. Əvvəlcə Ə.Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunda təhsil alıb. Rusiyada müfəzzil ali təhsil ocağına qəbul olunub. İ.Repin adına Leningrad Boyakarlıq, Heykəltaraşlıq və Memarlıq İnstitutunda professor Rudolf Frensin sinfində ali rəssamlıq təhsilinə yiyələnib.

Əşrəf Murad 1958-ci ildən əsərləri ilə sərgilərdə iştirak etməyə başlayıb. Rəssamın yaradıcılığının birinci dövrünə aid əsərləri sırasında "Bakuxanov və Qriboyedov", "Azadlıq arzusu", "Yaramaz", "Kolxoza gedən yol", "Gözlənilməz görüş" (1963), "Dənizdə qulluqlar", "Oktyabrın 50 illiyi", "Funikulyor", "Atom müharibəsinə yox deyək" və başqalarını qeyd etmək olar. Yaradıcılıq nümunələri respublika və ittifaqəhəmiyyətli sərgilərdə nümayiş olunurdu. Rəssama qonorrlar yazılırdı.

sualına o, mən dənizə gedib çatanda hava qaranlıqlaşır, mən dənizi, qumlu sahilə axşam görürəm və çəkirom deyə cavab vermişdi. "Xəzər sahilində", "Meşədə", "Dəniz kənanı", "Abşeronda axşam" və "Naturmort yemişlə", "Zanbaqlar", "Qarpız", "Naturmort", "Yemişlər" adlı mənzərə və naturmort əsərləri özünün mükəmməl bədii şərh və həlli baxımından diqqəti cəlb edir. Sənətşünas Sara Oğuz rəssam haqqında yazırdı: "Əsil-nəcəbətlə evdən çıxmış böyük istedad sahibi Əşrəf Murad ömrü boyu evsiz yaşadı. Evi də, iş yeri də beş-on addımlıq emalatxanası oldu. Onu da qonşusu Əşrəf öləni kimi boşaldı qalan rəsmlərindən, etüdlərindən tonqal qaladı. Acı reallıqdır".

Əşrəf Muradın həyatı və yaradıcılığı haqqında müstəqillik illərində kataloq və albomlar nəşr olunmuş, əsərlərindən ibarət sərgilər təşkil olunmuşdur. Bu sırada Sara Oğuz Nəzirovanın Bakıda "Əşrəf Murad. Dəli istək", Qriqori Anisimovun Moskvada "Əşrəf Murad. Magik realizm" adlı albom kitablarını qeyd etmək olar.

2019-cu ildə YARAT Müasir İncəsənət Məkanında rəssamın əsərlərindən ibarət "Əşrəf Murad: "Sevgi və etiraz" adlı rerospektiv sərgi təşkil olunmuşdur. Nakam tale yaşamış Əşrəf Murad yaradıcılığı Azərbaycan təsviri sənət tarixində əbədi yaşayacaq.

Əsəd QULİYEV,
Azərbaycan Rəssamlar
İttifaqının üzvü, sənətşünas

Türkyə və Azərbaycan muzeyləri arasında əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub

İstanbulun Türk və İslam Əsərləri Muzeyində Azərbaycan muzeylərinə məxsus tarixi eksponatlardan ibarət müvəqqəti sərginin təşkili, burada qədim xalqlarımızın nümayiş, muzeyin vitrinində Azərbaycan xalçasının davamlı şəkildə sərgilənməsi məqsədilə birgə işlərin aparılması məsələsi müzakirə edilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu məqsədlə Türkiyədəki səfirliyimizin nəzdindəki Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin direktoru Samir Abbasov Türk və İslam Əsərləri Muzeyinin rəhbəri Ekrem Aydar ilə görüş keçirib. Görüşdə həmçinin Azərbaycan muzeyləri ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsi və bu is-

tiqamətdə ortaqlıq fəaliyyətlərin həyata keçirilməsi barədə razılıq əldə edilib. Samir Abbasovun İstanbul proqramı çərçivəsində bu şəhərdə yerləşən Topkapı Mədəniyyət Parkının tərkibindəki türk xalqının tarixini və mədəniyyətini tanımaq məqsədilə yaradılan Türk Dövləti Mədəniyyət Parkı ilə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi arasında əməkdaşlıq məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

"Qarabağ irsi" incəsənət dili ilə dünyaya ünvanlanan çağırışdır

2021-ci ildə yaradılan və Qələbənin birinci ildönümünə həsr olunan "Qarabağ irsi" kolleksiyası mövzusu ilə Nigar Helminin digər işləri arasında xüsusi yer tutur. Bu silsilənin mərkəzində Azərbaycanın işğal dövründə dağıdılmış mədəni irsi dayanır. Təxminən 30 il davam edən işğal ərzində muzeylərə, musiqi məktəblərinə, teatrlara və kitabxanalara ciddi ziyan dəyib, ərazilərdən təxminən dörd milyon kitab çıxarılıb. Dini abidələr də dağıntılardan yan keçməyib, belə ki, onlarla məscid məhv edilib və ya ciddi zərər görüb.

Bu barədə AZƏRTAC-ın müxbiri ilə söhbətdə layihənin müəllifi, rəssam və ictimai xadim Nigar Helmi bildirib.

Onun sözlərinə görə, kolleksiyasının əsas məqsədi bu realığı təsviri sənət vasitəsilə beynəlxalq auditoriyaya çat-

dırmaq və bir daha xatırlatmaqdır ki, müharibə şəraitində belə hər hansı ölkənin mədəni irsi məhv edilə bəyektinə çevrilə bilməz və çevrilməməlidir.

"Qürurla deyə bilərəm ki, son dörd il ərzində ekspozisiya İstanbul, Anka-

ra, Kipr, Barselona, Madrid, Nyu York, Boston və Parisdə nümayiş etdirilib. Faktiki olaraq dünyanın yarısı-

nı dolaşmış", - deyə Nigar Helmi vurğulayıb.

Rəssam qeyd edib ki, bu il silsilə Qələbənin beşinci ildönümünə həsr olunan tədbirlər çərçivəsində Müasir İncəsənət Muzeyində təqdim olunur. Eyni zamanda kolleksiya davam etdirilib və yeni əsərlərlə zənginləşdirilib. Bu yeni işlər bu gün ölkədə həyata keçirilən gəncliyəyaxşı bərpə və quruculuq proseslərinə, dirçəliş mövzusuna həsr olunub. Onun artıq təkcə itkinin ağrısını deyil, həm də yenilənmə, həyatın qayıdışı və ümid intonasiasını da daşıyır.

Polis Akademiyasında təhsil almaq istəyən abituriyentlər üçün müsabiqə elan edilir

Daxili İşlər Nazirliyi Polis Akademiyasına əyani təhsilə III qrupdan "Hüquqşünaslıq" ixtisasına 500, I qrupdan "Informasiya təhlükəsizliyi" ixtisasına 25 kursantın qəbuluna dair müsabiqə elan edir. Müsabiqədə Azərbaycan dilini sərbəst bilən, boyu 165 sm-dən az olmayan, yaşı 16-dan 18-dək, 11-ci sinifdə oxuyan və ya tam orta təhsilli, həqiqi hərbi xidmətə yararlı olan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları iştirak edə bilərlər.

Xüsusi təhsil müəssisəsinə sonadların qəbulu 2026-cı ilin fevralın 22-dək namizədin daimi yaşadığı yer üzrə polis idarə və ya şöbələrində həyata keçirilir. Müsabiqədən keçən abituriyentlərin siyahısı "Hüquqşünaslıq" və ya "Informasiya təhlükəsizliyi" ixtisasları üzrə Dövlət İmtahan Mərkəzinə göndərilir. İmtahanlar Azərbaycan və rus dillərində keçirilir. Qəbul olunan abituriyentlərə daxili işlər orqanlarında xidmət keçmə haqqında müqavilə bağlanır. Tədris Azərbaycan dilindədir, müddəti 4 ildir. Kursantlar dövlət hesabına yataxana, xüsusi geyim forması, təqədd və yeməklə təmin olunurlar, akademiyanın ərazisində

də yerləşən müasir standartlara tam cavab verən yataqxanada yaşayırlar. Məzunlara "Hüquqşünaslıq" və "Informasiya təhlükəsizliyi" ixtisasları üzrə "polis leytenantı" xüsusi və "ehtiyatda olan leytenant" hərbi rütbələri

verilməklə DİO-da müvafiq vəzifələrə təyin edirlər. Qəbul qaydaları haqqında daha ətraflı məlumat əldə etmək üçün (012) 454-12-78, (012) 590-97-76, (012) 590-99-47 nömrələrinə və akademiya-

nın 88-80 qaynar xəttinə zəng edə, yaxud nazirliyin, eləcə də təhsil müəssisəsinin internet saytlarına, həmçinin sosial şəbəkələrdəki rəsmi səhifələrinə müraciət edə bilərsiniz.

"Azərbaycan"

Səssiz təhlükə

Soyuq hava şəraitinin hökm sürdüyü payız və qış aylarında insanların gündünlük həyatında istilik cihazlarının rolu əvəzsizdir. Evlərdə qaz sobaları, su qızdırıcıları, kombilər və digər istilik qurğuları fasiləsiz işləyir. Lakin bu cihazlardan düzgün istifadə olunmadıqda, təhlükəsizlik qaydalarına əməl edilmədikdə və texniki baxışlar vaxtında aparılmadıqda, ciddi təhlükə mənbəyi meydana çıxır. Bu təhlükə - dadsız, rəngsiz və qoxusuz olan dən qazdır.

Karbon monoksid kimi tanınan dən qazı tərkibində karbon olan yanacaqqların - təbii qaz, benzin, balon qazı, odun və kömürün yanması və ya tam yanmaması nəticəsində yaranır. Bu qazın əsas təhlükəsi ondan ibarətdir ki, insan onu nə görə, nə duya, nə də dadda bilər. Məhz bu səbəbdən dən qazı çox vaxt hiss edilmədən orqanizmə daxil olur və qısa müddət ərzində ağır zəhərlənməyə, bəzən isə ölümlə nəticələnən faciələrə səbəb olur.

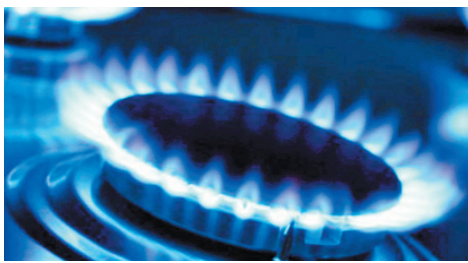
Statistik məlumatlar göstərir ki, hər il payız-qış mövsümündə həm iri şəhərlərdə, həm də bölgələrdə dən qazı zəhərlənmələri artan xətt üzrə davam edir. Bu hadisələrin ekseriyyəti məişətdə təhlükəsizlik qaydalarına laqeyd yanaşma, qaz cihazlarının qeyri-peşəkar müdaxilələr, tüstü bacalarının tutulması və ya havalandırma sistemlərinin yarasız vəziyyətdə olması ilə bağlıdır. Təəssüf doğuran məqam isə odur ki, bu cür hadisələrin böyük ekseriyyətinin qarşısını vaxtında görülmə sadə qabaqqlayıcı tədbirlərlə almaq mümkündür. Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) dən qazı təhlükəsi ilə əlaqədar əhaliyə ünvanladığı müraciətdə bildirilib ki, istismar olunan qaz cihazı saz və standartlara uyğun olmalı, cihaz olan məkənin hündürlüyü 2 metr 20 santimetrdən az olmamalı, havaqədən sistem işləməli, nəfəslik açıq olmalı, hamam otağında ventilyasiya borusu, qapının aşağısında dəliklər düzəltməli, tüstü bacaları ildə iki dəfə təmizlənməlidir. Təhlükə zamanı isə mütləq 112-yə zəng edilməlidir.

Təhlükəsizlik standartlarına cavab verməyən cihazlardan istifadə edilməməlidir

Qış fəslində havaların kəskin soyuması insanların istiliyi olan tələbatını artırır. Bu isə qaz cihazlarının daha intensiv istifadəsinə gətirib çıxır. Lakin istilik qurğularının düzgün seçilməməsi, standartlara uyğun quraşdırılmaması və texniki baxışdan keçirilməməsi dən qazı riskini dəfələrlə artırır. Təhlükəsizlik qaydaları üzrə ekspert Elmar Nuruəyevin sözlərinə görə, qaz cihazlarının quraşdırılması zamanı otağın sahəsi və həcmi mütləq nəzərə alınmalıdır. Onun sözlərinə görə, ikigözlü qaz so-

baları üçün otağın sahəsi minimum 8 kvadratmetr, üçgözlü qaz sobası üçün 12 kvadratmetr, dördgözlü qaz sobası üçün isə ən azı 15 kvadratmetr olmalıdır. Əgər həmin məkəndə əlavə olaraq su qızdırıcısı da quraşdırılırsa, otağın sahəsi minimum 20 kvadratmetr təşkil etməlidir.

Ekspert bildirib ki, təhlükəsizlik standartlarına cavab verməyən, sertifikatı olmayan qaz cihazlarından istifadə ciddi təhlükə yaradır. Belə cihazlar yanma prosesini düzgün həyata keçirmir və nəticədə karbon monoksid əmələ gəlir. Qaz cihazlarının quraşdırılması, texniki qulluğu və təmiri yalnız ixtisaslı mütəxəssislər tərəfindən aparılmalıdır. Qeyri-peşəkar müdaxilələr, boruların özbaşına dəyişdirilməsi və cihazların bir otaqdan digərinə düzgün qaydada köçürülməməsi faciəvi nəticələrə yol açır.

"Dən qazının yaranmasında tüstü bacalarının vəziyyəti xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Tüstü bacaları ildə ən azı iki dəfə təmizlənməli, onların daxilində dəlik, çat və tutulmaların olmamasına diqqət yetirilməlidir. Bacalarda məişət tullantılarının, qış yuvalarının və ya digər məneolərin toplanması yanma prosesini pozur və qaz tullantılarının çölə çıxmasına əngəl yaradır. Nəticədə dən qazı otaq daxilində toplanaraq təhlükəli səviyyəyə çatır. Qaz cihazı olan bütün məkənlərdə effektiv havalandırma sistemi və nəfəslilik mütləq olmalıdır. Xüsusilə mətbəx və hamam otaqları dən qazının daha çox yandığı yerlər hesab edilir. Bu səbəbdən həmin məkənlərdə təhlükəsizlik qaydalarına əməl edilməsi həyati əhəmiyyət daşıyır. Otaqların həcminə uyğun olmayan qaz cihazlarının istifadəsi, qapalı mühitdə uzunmüddətli yanma prosesi və havalandırmanın olmaması ciddi risk faktorlarıdır", - deyər E.Nuruəyev qeyd edib.

Ekspert qaz sızmasını və dən qazını aşkarlayan detektorların əhəmiyyətini xüsusi vurğulayıb. Onun sözlərinə görə, qaz sızması əleyhinə detektorlar təhlükə zamanı avtomatik olaraq qazın verilişini dayandırır, dən qazı detektorları isə yüksək səsli signal vasitəsilə istifadəçini xəbərdar edir. Bu cihazlar karbon monoksid yaranan kimi işə düşərək insanların vaxtında tədbir görməsinə imkan yaradır. Detektorların qiymətinin olçatan olması onların hər bir evdə quraşdırılmasını mümkün edir. Bu sadə, lakin funksional cihazlar minlərlə insan həyatını xilas edə bilər.

Zəhərlənmə zamanı ilkin tibbi yardımın düzgün göstərilməsi həyati əhəmiyyət daşıyır

Dən qazı zəhərlənmələri insan orqanizmi üçün son dərəcə təhlükəlidir. Həkim-toksikoloq Aynur Məmmədovanın sözlərinə görə, bu zəhərlənmələr yüngül, orta və ağır dərəcəli olmaqla üç qrupa bölünür. Yüngül dərəcəli zəhərlənmələrdə, adətən, ciddi klinik əlamətlər müşahidə edilmir. Xəstələrdə yüngül başağrıları, halsızlıq və yorğunluq hiss olunur. Bu mərhələdə qanda karboksihemoglobin miqdarı 15 faizə qədər olur və əksər hallarda tibbi yardıma ehtiyac yaranmır. Orta dərəcəli dən qazı zəhərlənmələrində əlamətlər daha kəskin olur. Ürəkbulanma, qusma, güclü başağrıları, halsızlıq və bəzən qısamüddətli huş itirilməsi müşahidə edilir. Bu zaman qanda karboksihemoglobin (CoHB) miqdarı 35 faizə çatır. Zərərçəkən çox vaxt kömək olmadan qapalı məkəndən çıxıb bilmir və bu mərhələdə vaxtında müdaxilə olunmazsa, vəziyyət sürətlə ağırlaşır. Ağır dərəcəli zəhərlənmələr zamanı xəstə huşunu tam itirir, qıcolmalar baş verir, tənəffüs və ürək çatışmazlığı yaranır. "CoHB"-nin miqdarı 50-55 faizə çatdıqda ölüm riski son dərəcə yüksək olur. Ağır hallarda isə qeyri-iradi qusmalar baş verir və huşsuz vəziyyətdə olan xəstələrdə qusuntu kütləsi tənəffüs yollarını bağlayaraq boğulmaya səbəb ola bilər. Bu hal aspirasiya adlanır və çox vaxt ölümcül nəticə ilə yekunlaşır.

Həkim-toksikoloq dən qazı zəhərlənməsi zamanı ilkin tibbi yardımın düzgün göstərilməsinin həyati əhəmiyyət daşıdığını vurğulayıb: "İlk növbədə zərərçəkən dərhal təhlükəli mühitdən uzaqlaşdırılmalı və təmiz havaya çıxarılmalıdır. Yuxarı tənəffüs yolları selikdən təmizlənməli, nəfəs dayanıbsa, suni tənəffüs verilməlidir. Eyni zamanda təcili tibbi yardım çağırılmalıdır".

Mütəxəssis bildirib ki, dən qazı zəhərlənmələri xüsusilə azyaşlılar, yaşlılar, hamilə qadınlar və xroniki xəstəlikləri olan şəxslər üçün daha təhlükəlidir. Risk qrupuna daxil olmayan insanlar belə bəzən bu zəhərlənmələrin ağır fəsadları ilə üzləşə bilərlər. Bu fəsadlar karlıq, korluq, əqli zəiflik və hərəkət pozğunluğu kimi nevroloji əlamətlərlə özünü göstərə bilər. Beynin hansı hissəsinin zədələnməsindən asılı olaraq bu pozuntular müvəqqəti və ya ömürlük ola bilər.

Aynur Məmmədova soyuq günlərin yeni başladığını nəzərə alaraq vətəndaşları daha diqqətli olmağa çağırıb. O qeyd edib ki, qaz cihazlarından düzgün istifadə, təhlükəsizlik qaydalarına ciddi əməl edilməsi, tüstü bacalarının vaxtında təmizlənməsi və dən qazı detektorlarının quraşdırılması ilə bu səssiz təhlükənin qarşısını almaq mümkündür.

Ülkar XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

OXUCULARIN VƏ MƏTBUAT YAYIMI TƏŞKİLATLARININ NƏZƏRİNƏ!

"AZƏRBAYCAN" qəzetinə
abunə yazılışı davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuat yayımı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

"Azərpoçt" MMC	(012) 598-49-55, (051) 225-02-13
"Azərmətbuat yayımı" ASC	(012) 441-19-91, (050) 322-33-17
"Qaya" firması	(012) 566-77-80, (050) 214-40-53
"Region Press" MMC	(055) 316-79-01, (050) 316-79-01
"Səma-M" MMC	(012) 594-09-59
"Ziya" LTD	(012) 497-76-96, (050) 306-77-22
"Pressinform" MMC	(012) 598-49-52, (070) 340-01-00
"City press" MMC	(055) 819-09-26

1 illik -156 (yüz əlli altı) manat
6 aylıq - 78 (yetmiş səkkiz) manat
3 aylıq - 39 (otuz doqquz) manat
1 aylıq - 13 (on üç) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzləşsəniz, redaksiyaya (Tel.: (012) 539-59-33) zəng vura bilərsiniz.

Azərbaycan tranzit marşrutlarında riskləri necə diversifikasiya edə bilər?

Zəngəzur dəhlizi nəqliyyat marşrutlarının şəxələndirilməsinin mühüm tərkib hissəsidir. Azərbaycan üzərindən keçən tranzit yollar mövcuddur və rəsmi Bakı bu marşrutların həm strateji əhəmiyyətini, həm də yarada biləcəyi riskləri aydın şəkildə dərk edir.

Nəqliyyat üzrə ekspert Rauf Ağamirzəyev AZƏRTAC-a açıqlamasında bildirib ki, əsas sual mümkün risklər yarandığı halda alternativlərin olub-olmamasıdır.

Onun sözlərinə görə, bu alternativlər mövcuddur və Zəngəzur dəhlizi məhz buna görə prioritetdir. Ekspert bildirib ki, hər hansı risk yaranarsa, Azərbaycan həm sərənsin, həm də yük daşımaqlarının təhlükəsiz və fasiləsiz həyata keçirilməsi üçün Zəngəzur dəhlizini təklif edir.

"Əgər Zəngəzur istiqamətində də müəyyən risklər meydana çıxarsa, daşıma-

ların Gürcüstan üzərindən yenidən şəxələndirilməsi mümkündür. Ümumilikdə isə Cənubi Qafqaz coğrafi baxımdan kiçik region olsa da, inkişaf etmiş və şəxələnməmiş nəqliyyat infrastrukturuna sayəsində onun əhəmiyyəti xeyli artır və region qitələrarası bağlantıda mühüm rol oynayır. Bu marşrutlar bir-birini tamamlayır. Həm Gürcüstan istiqamətindən Zəngəzura gedən, həm də Zəngəzurdan Bakı-Tbilisi-Qars və Gürcüstan istiqamətinə uzanan yollar vahid nəqliyyat karkası formalaşdırır".

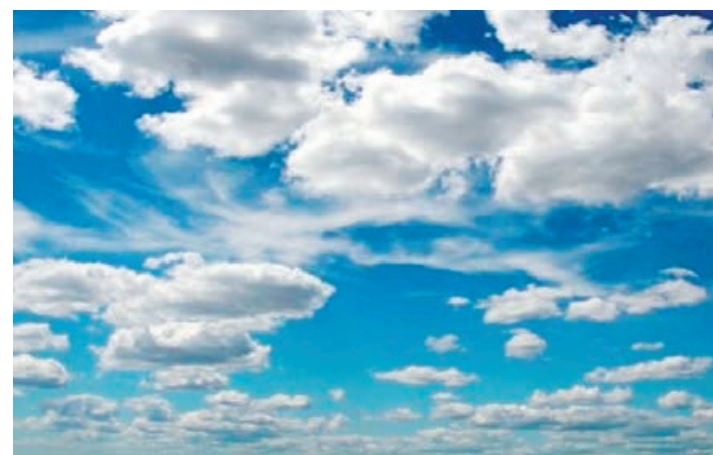
Hava əsasən yağmursuz keçəcək

Azərbaycanda bu günə
gözlənilən hava şəraiti
açıqlanmış.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Cənub-qərb küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 3-6, gündüz 7-11 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 774 millimetr civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət gecə 70-75, gündüz 60-65 faiz olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında hava şəraiti əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gecə və səhər bəzi dağlıq ərazilərdə az yağmtılı olacağı, qar yağacağı ehtimalı var. Mülayim şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 1 dərəcə şaxtadan 3 dərəcəyədək isti, gündüz 7-12 dərəcə isti, dağlarda gecə 7-10 dərəcə şaxta, gündüz 2 dərəcə şaxtadan 3 dərəcəyədək isti olacaq. Gecə və səhər bəzi dağlıq ərazilərdə yolların buz bağlamaq ehtimalı var.

Naxçıvan şəhərində, Culfa, Ordubad, Sədərək, Şahbuz və Şurda hava əsasən yağmursuz keçəcək. Aralıq duman

olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturunun gecə 0-5 dərəcə şaxta, gündüz 5-9 dərəcə isti, dağlarda gecə 7-10 dərəcə şaxta, gündüz 2 dərəcə şaxtadan 3 dərəcəyədək isti olacağı proqnozlaşdırılır.

Xankəndi şəhərində, Şuşa, Xocalı, Xocavənd, Füzuli, Ağdam, həmçinin Daşkəsən, Gədəbəy, Göygöldə hava əsasən yağmursuz keçəcək. Aralıq duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturunun gecə 2-7 dərəcə şaxta, gündüz 2-7 dərəcə isti olacağı bildirilir. Gecə və səhər bəzi dağlıq ərazilərdə yolların buz bağlamaq ehtimalı var.

Şərqi Zəngəzur: Cəbrayıl, Kəlbəcər, Qubadlı, Laçın, Zəngilanda hava əsasən yağmursuz keçəcək. Aralıq duman olacaq.

Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturunun gecə 3-8 dərəcə şaxta, gündüz 2-7 dərəcə isti olacağı gözlənilir. Gecə və səhər bəzi dağlıq ərazilərdə yolların buz bağlamaq ehtimalı var.

Gəncə və Naftalan şəhərlərində, Qazax, Samux, Goranboy, Tərtər, Şəmkir, Tovuz rayonlarında hava əsasən yağmursuz keçəcək. Aralıq duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturunun gecə 2-5 dərəcə şaxtadan 2 dərəcəyədək isti, gündüz 7-10 dərəcə isti olacağı gözlənilir.

Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayilli, Ağsu, Şamaxı, Siyəzən, Şabran, Xızı, Quba, Xaçmaz, Qusarda hava əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gecə və səhər bəzi dağlıq ərazilərdə az yağmtılı olacağı, qar yağacağı ehtimalı var. Aralıq duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturunun gecə 0-5 dərəcə şaxta, gündüz 5-9 dərəcə isti, dağlarda gecə 7-10 dərəcə şaxta, gündüz 2 dərəcə şaxtadan 3 dərəcəyədək isti, gündüz 7-12 dərəcə isti olacaq.

Masallı, Yardımlı, Lerik, Lənkəran, Astara, Biləsuvar, Cəlilabadda hava əsasən yağmursuz keçəcək. Aralıq duman olacaq. Şimal-şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturunun gecə 2-5, gündüz 5-9 dərəcə isti, dağlarda gecə 1 dərəcə şaxtadan 4 dərəcəyədək isti, gündüz 0-3 dərəcə isti olacağı bildirilir.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

"AzerGold" QSC-nin rəhbərliyi və kollektivi Zakir Qaralova qardaşı

TAHİR QARALOVUN

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Gündəlik rəsmi
dövlət qəzeti

Tiraj **4120**
Sifariş **2540**

Qiyməti 60 qəpik

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar
SADIQOV

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman və
Baş redaktor müavini	- 538-86-86, 539-72-39	informasiya şöbəsi
Məsəl kitab	- 539-43-23,	Humanitar siyasət şöbəsi
Məsəl kitab müavini	- 539-44-91,	İctimai əlaqələr şöbəsi
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompiuter mərkəzi
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Mühəssisatlıq
		- 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə,
"Azərbaycan" nəşriyyatı,
IV mərtəbə

azreklam@mail.ru

www.azerbaijan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin
kompiuter mərkəzində
yığılıb sahifələnməmiş,
"Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin
mətbəəsində çap edilməmişdir

Qəzetə dərəcə üçün
göndərilən materiallar
Azərbaycan dövlətinin
məvqeyinə uyğun
olmalıdır